Fabio Geda

ÎN MARE SUNT CROCODILI

BESTSELLER INTERNAȚIONAL

Călătoria dramatică a lui Enaiatollah Akbari prin Pakistan, Iran, Turcia, Grecia şi Italia

CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • C
CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • C
CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • C
CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • C
CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • C
CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • BESTSELLER • CĂRȚI ADEVĂRATE • C
CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • C
CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • C

Fabio Geda

ÎN MARE SUNT CROCODILI

BESTSELLER INTERNAȚIONAL

Călătoria dramatică a lui Enaiatollah Akbari prin Pakistan, Iran, Turcia, Grecia şi Italia

CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE •

Fabio Geda

ÎN MARE SUNT CROCODILI

BESTSELLER INTERNAȚIONAL

Călătoria dramatică a lui Enaiatollah Akbari prin Pakistan, Iran, Turcia, Grecia şi Italia

CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE • CĂRȚI ADEVĂRATE •

Fabio Geda

În mare sunt crocodili

Traducere din limba italiană de

Cerasela Barbone

ALLFA

2013

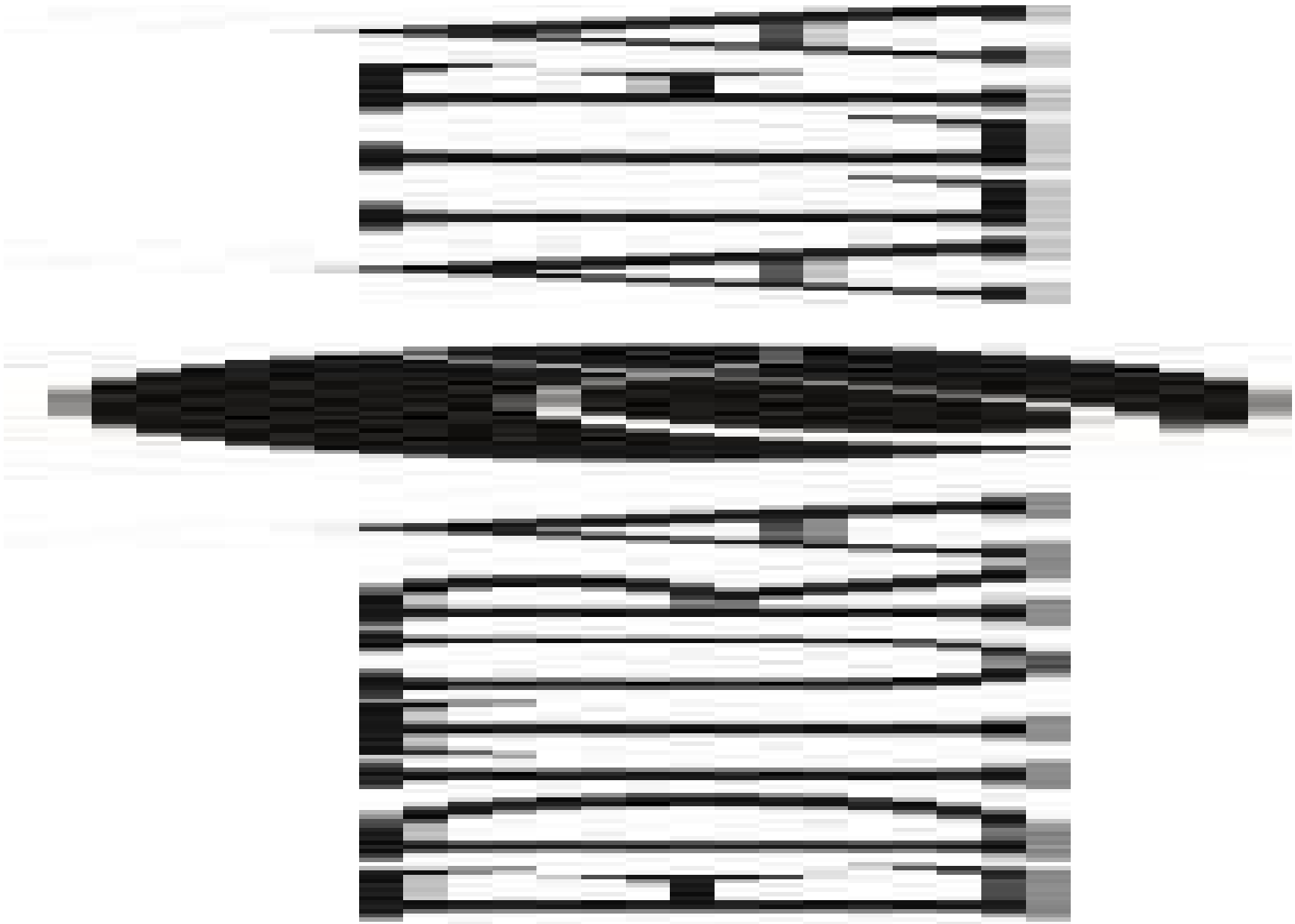

Această carte în format digital intră sub incidenţa drepturilor de autor și a fost creată exclusiv pentru a fi citită utilizând dispozitivul personal pe care a fost descărcată. Oricare alte metode de utilizare, dintre care fac parte împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială a textului, punerea acestuia la dispoziţia publicului, inclusiv prin intermediul Internetului sau a reţelelor de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme – altele decât cele pe care a fost descărcată – care permit recuperarea informaţiilor, revânzarea sau comercializarea sub orice formă a acestui text, precum și alte fapte similare, săvârșite fără acordul scris al persoanei care deţine drepturile de autor, sunt o încălcare a legislaţiei referitoare la proprietatea intelectuală și vor fi pedepsite penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

NEL MARE CI SONO I COCCODRILLI

Fabio Geda

Copyright © 2010 Baldini Dalai editore S.p.A.-Milano

ÎN MARE SUNT CROCODILI

Fabio Geda

Copyright © 2013 Editura ALLFA

ISBN ePUB: 978-973-724-675-2

ISBN PDF: 978-973-724-674-5

ISBN Print: 978-973-724-308-9

Redactare: Marilena Iovu

Design copertă: Alexandru Novac

Editura ALLFA

Bd. Constructorilor nr. 20A, et. 3,

sector 6, cod 060512, Bucureşti

Tel.: 021 402 26 00

Fax: 021 402 26 10

Distribuţie:

021 402 26 30; 021 402 26 33

Comenzi:

comenzi@all.ro

www.all.ro

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

elefant.ro

Din dorinţa lui Enaiatollah Akbari, numele unor persoane pomenite în carte au fost schimbate.

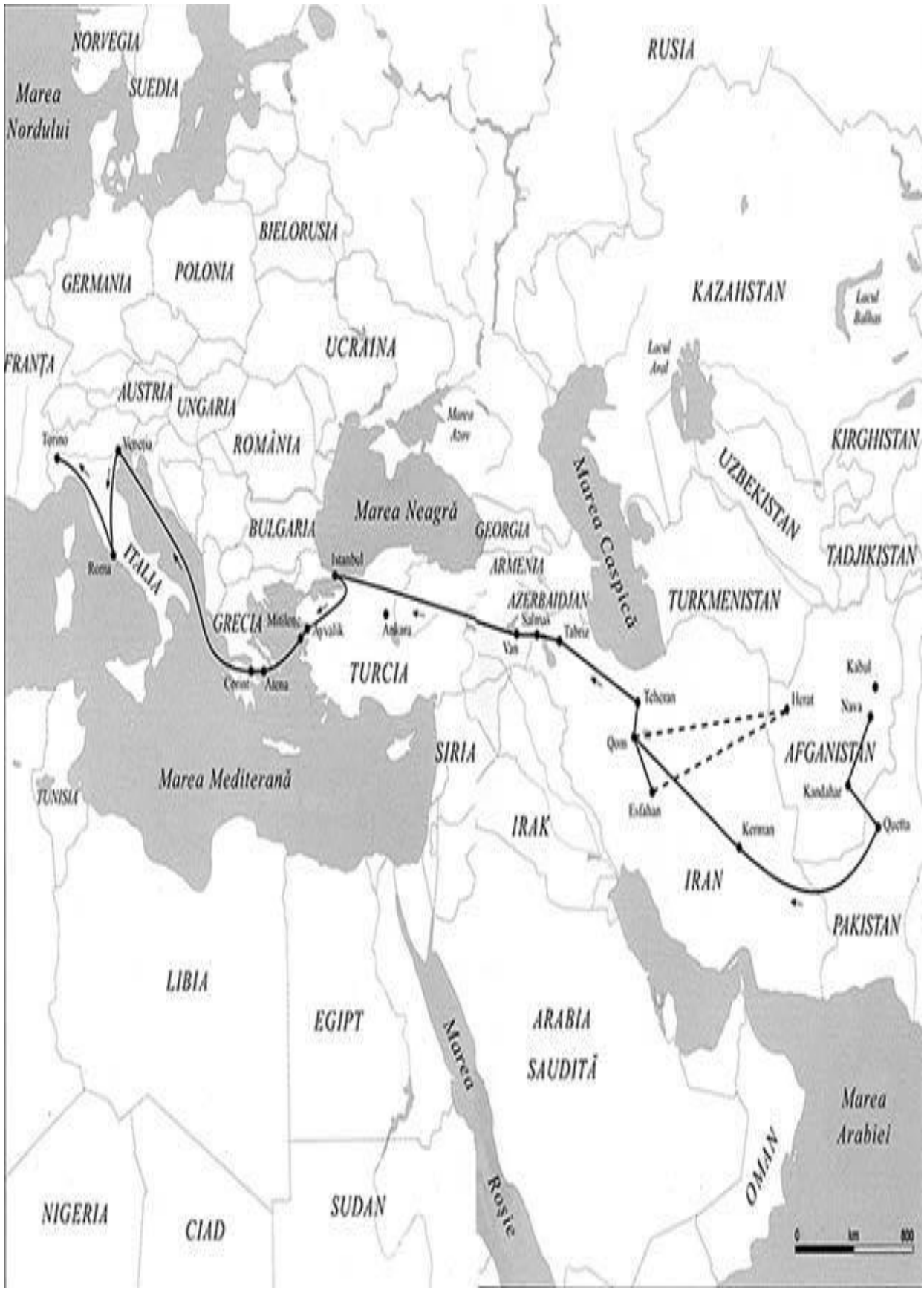
NORVEGIA
SUEDIA
Marea Nordului
RUSIA
BIELORUSIA
POLONIA
GERMANIA
KAZAHSTAN
Lacul Balhas
UCRAINA
Lacul Aral
FRANȚA
AUSTRIA
UNGARIA
Marea Azov
ROMÂNIA
KIRGHISTAN
Torino
Veneția
Marea Caspică
UZBEKISTAN
Marea Neagră
BULGARIA
GEORGIA
TADJIKISTAN
ITALIA
Roma
Istanbul
ARMENIA
AZERBAIDJAN
TURKMENISTAN
GRECIA
Meteora
Ankara
Salmas
Tabriz
Van
TURCIA
Kabul
Teheran
Herat
Nava
Qom
SIRIA
AFGANISTAN
Marea Mediterană
Kandahar
TUNISIA
Esfahan
Quetta
IRAK
Kerman
IRAN
PAKISTAN
LIBIA
EGIPT
Marea Roșie
ARABIA SAUDITĂ
Marea Arabiei
OMAN
NIGERIA
CIAD
SUDAN
0
km
800

AFGANISTAN

Adevărul e că nu mă aşteptam ca ea chiar să plece. Bineînţeles că la vârsta de zece ani, adormind seara, o seară ca multe altele, nici mai întunecată, nici mai înstelată, nici mai liniştită sau urât mirositoare decît altele, cu aceiaşi muezini dintotdeauna, aceiaşi peste tot chemând la rugăciune din vârful minaretelor, bineînţeles că la vârsta de zece ani – şi spun zece doar aşa ca să spun, pentru că evident că nu ştiu cu certitudine când m-am născut, nu există Oficiu de Stare Civilă sau altceva în provincia Ghazni – spuneam, bineînţeles că la vârsta de zece ani, chiar dacă mama ta, înainte să te adoarmă, ţi-a strâns mult timp capul la pieptul ei, mai mult ca de obicei, şi a spus: Trei lucruri nu trebuie să faci niciodată în viaţă, Enaiat jan, indiferent de motiv. Primul: să nu iei droguri. Sunt unele care au un miros şi un gust bun şi îţi şoptesc la ureche că vor şti să te facă să te simţi mai bine decât vei putea să te simţi vreodată fără ele. Nu le crede. Promite-mi că n-o vei face.

Promit.

Al doilea: să nu te atingi de arme. Chiar dacă memoria, amintirile sau sentimentele tale vor fi rănite de cineva prin insulte aduse lui Dumnezeu, pământului, oamenilor, promite-mi că mâna ta nu se va strânge niciodată în jurul unui pistol, al unui cuţit, al unei pietre şi nici măcar în jurul unui polonic de lemn pentru qhorma palaw dacă acel polonic de lemn e folosit pentru rănirea unui om. Promite-mi.

Promit.

Al treilea: să nu furi. Ceea ce e al tău, îţi aparţine, ceea ce nu e, nu. Banii de care ai nevoie îi vei câştiga muncind, chiar dacă munca va fi obositoare. Şi nu vei înşela niciodată pe nimeni, Enaiat jan, nu-i aşa? Vei fi primitor şi tolerant cu toţi. Promite-mi că vei face asta.

Promit.

Iată. Chiar dacă mama ta spune astfel de lucruri şi apoi, ridicând privirea în direcţia ferestrei, începe să vorbească despre vise, gâdilându-te în continuare pe gât, despre vise ca luna, la lumina căreia poţi mânca seara, şi despre dorinţe – căci trebuie să ai tot timpul în faţa ochilor o dorinţă, cum are măgarul un morcov, pentru că, în tentativa de a ne satisface dorinţele, găsim forţa de a ne ridica din nou, iar dacă o dorinţă, oricare ar fi aceasta, e sus, la o palmă de frunte, atunci va merita întotdeauna să trăieşti – eh, chiar dacă mama ta, în timp ce te ajută să adormi, spune toate lucrurile astea cu o voce scăzută şi ciudată, care-ţi încălzeşte mâinile ca jăraticul şi umple tăcerea cu vorbe, ea care a fost mereu atât de slabă şi sveltă ca să ţină pasul cu viaţa, chiar şi în acea situaţie e greu să crezi că ceea ce-ţi spune este: Khoda negahdar, adio.

Aşa.

Dimineaţa, când m-am trezit, am întins braţele ca să mă dezmorţesc şi am pipăit la dreapta mea ca să mă simt în siguranţă lângă corpul mamei mele, lângă mirosul liniştitor al pielii ei, care pentru mine era ca un îndemn: trezeşte-te, ridică-te etc. Dar sub palmă n-am găsit nimic şi, între degete, numai pătura din bumbac alb. Am tras-o spre mine. M-am întors şi am făcut ochii mari. M-am sprijinit în coate şi am început să strig: Mamă. Însă ea n-a răspuns şi n-a răspuns nimeni în locul ei. Nu era pe saltea, nu era în camera unde dormisem, caldă încă de la corpurile care se răsuceau în penumbră, nu era la uşă, nu era lângă fereastră privind strada pe care treceau maşini şi biciclete, nu stătea de vorbă cu cineva, cum făcuse adesea, în timpul acelor trei zile, în apropierea ulcioarelor cu apă sau în colţul fumătorilor.

De afară ajungea vacarmul din Quetta, care e mult, mult mai zgomotos decât micul meu sat, peticul acela de pământ, case şi torenţi de unde provin, locul cel mai frumos din lume (şi n-o spun ca să mă laud, ci pentru că e adevărat), în provincia Ghazni.

Mic, mare.

Nu m-am gândit că mărimea oraşului era cea care provoca zarva aceea, credeam că era vorba de diferenţe fireşti între popoare, ca modul în care se

condimentează carnea. M-am gândit doar că zgomotul din Pakistan era diferit de cel din Afganistan şi că fiecare naţiune avea propriul zgomot, care depindea de o groază de lucruri, de ceea ce mâncau oamenii şi de cum se mişcau, ceva de genul acesta.

Mamă, am strigat.

Niciun răspuns. Atunci am ieşit de sub pătură, mi-am pus pantofii, m-am frecat la ochi şi m-am dus să-l caut pe proprietarul acelui loc ca să-l întreb dacă o văzuse, dat fiind că, atunci când am ajuns acolo, cu trei zile în urmă, spusese că nimeni nu intra şi nu ieşea din samavat Qgazi fără ca el să observe, lucru care mi se păruse ciudat, fiindcă presupuneam că avea şi el nevoie să doarmă, din când în când.

Soarele tăia în două intrarea de la samavat Qgazi. Pe acolo se numesc şi hoteluri locurile de felul acesta, dar nu seamănă deloc cu hotelurile pe care le aveţi în minte, nu, nu. Mai mult decât un hotel, samavat Qgazi era un depozit de corpuri şi suflete; un depozit unde să te înghesui aşteptând să fii împachetat şi trimis în Iran sau în Afganistan sau cine ştie unde; un loc pentru a intra în legătură cu traficanţii de persoane.

În samavat rămăsesem trei zile, fără să ieşim niciodată: eu jucându-mă printre perne, iar mama vorbind cu grupuri de femei cu copii, uneori cu familii întregi, persoane în care părea să aibă încredere.

Îmi amintesc că tot timpul, acolo la Quetta, mama şi-a ţinut faţa şi corpul înfăşurate în burqa; burqa pe care ea, acasă la noi, în Nava, cu mătuşa şi prietenele ei, n-o purta niciodată. Nici măcar nu ştiam că are una. La graniţă, prima oară când am văzut-o purtând-o, am întrebat-o de ce şi ea a spus zâmbind: E un joc, Enaiat, vino aici dedesubt. A ridicat o margine a hainei. M-am strecurat între picioarele ei sub ţesătura albastră, ca şi cum aş fi sărit într-o piscină, şi mi-am ţinut respiraţia, dar fără să înot.

Acoperindu-mi ochii cu mâna din cauza luminii, m-am apropiat de kaka Rahim, proprietarul, şi mi-am cerut scuze pentru deranj. Am întrebat de mama mea, dacă o văzuse cumva ieşind, că doar nimeni nu ieşea sau intra fără ca el să observe, nu?

Kaka Rahim citea un ziar în engleză, scris în roşu şi negru, fără imagini, şi fuma o ţigară. Avea genele lungi şi obrajii acoperiţi de un perişor fin, ca unele piersici, şi lângă ziar, pe masa de la intrare, o farfurie plină ochi cu sâmburi de caisă, trei fructe portocalii, mari, bune de mîncat, şi o mână de dude.

Mama spusese: Sunt o groază de fructe la Quetta. O spusese ca să mă ademenească, pentru că mie îmi plac mult fructele. Quetta, în paştu, înseamnă localitate comercială fortificată, sau ceva de genul acesta, un loc unde se schimbă mărfurile: obiecte, vieţi etc. Quetta este capitala Balucistanului: livada Pakistanului.

Fără să se întoarcă, kaka Rahim a suflat fumul în soare şi a răspuns: Da, am văzut-o.

Am zâmbit. Unde s-a dus, kaka Rahim? Pot să aflu?

S-a dus.

S-a dus unde?

S-a dus.

Când se întoarce?

Nu se mai întoarce.

Nu se mai întoarce?

Nu.

Cum adică nu se mai întoarce? Kaka Rahim, ce vrea să însemne că nu se mai întoarce?

Nu se mai întoarce.

În acel moment am rămas fără întrebări. Poate mai erau şi altele, potrivite, dar eu nu le cunoşteam. Am rămas tăcut privind perişorul de pe obrajii proprietarului acelui samavat, dar de fapt nu-l vedeam.

Tot el a reluat. A lăsat vorbă, a spus kaka Rahim.

Ce?

Khoda negahdar.

Numai asta?

Nu, încă ceva.

Ce, kaka Rahim?

Zice să nu faci niciodată lucrurile pe care ţi-a spus să nu le faci.

Pe mama mea o voi numi: mamă. Pe fratele meu: frate. Pe sora mea: soră. Satului în care locuiam nu, nu-i voi spune sat, ci Nava, care e numele lui şi care înseamnă jgheab pentru că se află pe fundul unei văi, strâns între două şiruri de munţi. De aceea, când mama a spus într-o seară, după ce m-am întors de la joacă, de pe câmp: Pregăteşte-te că trebuie să plecăm, şi eu am întrebat-o: Unde? şi ea a răspuns: Plecăm din Afganistan, ei, mă gândeam că vom trece peste munţi, atâta tot, fiindcă pentru mine Afganistan era între acele culmi, însemna acei torenţi, nu ştiam cât era de mare.

Am luat un sac din bumbac şi l-am umplut cu un schimb pentru mine, unul pentru ea şi ceva de mâncare, nişte pâine, nişte curmale, iar eu nu mai puteam de nerăbdare din pricina emoţiei călătoriei. Aş fi vrut să alerg să le spun celorlalţi, dar mama nu voia şi îmi tot spunea să fiu cuminte, să stau liniştit. A venit mătuşa mea, sora ei, şi s-au retras să vorbească. Apoi a venit un bărbat, un vechi prieten al tatei, care n-a vrut să intre în casă; el a spus să pornim la drum, că luna nu apăruse încă, iar întunericul era ca nisipul în ochi pentru talibani, sau cine ştie cine altcineva, pe care riscam să-i întâlnim.

Mamă, fratele meu şi sora mea nu vin cu noi?

Nu, ei vor rămâne cu mătuşa lor.

Fratele meu e încă mic, nu vrea să stea cu mătuşa.

Va avea grijă sora ta. Are aproape paisprezece ani. E deja femeie.

Dar noi când ne întoarcem?

Repede.

Cât de repede?

Repede.

Am turneul de Buzul-bazi.

Ai văzut stelele, Enaiat?

Ce legătură au stelele?

Numără-le, Enaiat.

E imposibil. Sunt prea multe.

Atunci începe, a spus mama. Altfel nu vei termina niciodată.

Zona în care locuiam, districtul Ghazni, e locuit numai de hazari, adică afgani ca mine, cu ochii migdalaţi şi nasul turtit, adică nu chiar turtit, puţin mai aplatizat decât al celorlalţi, mai aplatizat decât al tău, Fabio, de exemplu: trăsăturile populaţiilor mongole. Sunt unii care spun că suntem descendenţii armatei lui Ginghis Han. Alţii care spun că părinţii părinţilor noştri erau koshanii, anticii locuitori ai acelor pământuri, legendarii constructori ai statuilor lui Buddha din Bamiyan. Şi alţii care spun că suntem sclavi şi aşa ne tratează.

Să ieşim din districtul sau din provincia Ghazni era foarte periculos pentru noi (şi spun era numai pentru că astăzi nu ştiu cum e, dar nu cred că s-a schimbat prea mult), pentru că trebuia să fii atent cu cine te întâlneai dintre talibani şi paştuni, care nu, nu sunt acelaşi lucru, dar nouă ne-au făcut întotdeauna rău în mod egal. De aceea, cred, am plecat noaptea, noi trei: eu, mama mea şi bărbatul – bărbatul pe care-l voi numi pur şi simplu bărbat – căruia mama îi ceruse să ne însoţească. Am pornit pe jos şi trei nopţi, cu

ajutorul întunericului şi al luminii stelelor – o lumină care, în locurile acelea fără curent electric, e într-adevăr puternică – am mers spre Kandahar.

Eu purtam obişnuitul meu pirhan gri, pantaloni largi din bumbac şi haină lungă până la genunchi din acelaşi material. Mama mergea îmbrăcată în chador, dar îşi luase în sac o burqa de îmbrăcat când ne întâlneam cu alţi oameni, un mod bun de a nu lăsa să se vadă că era hazară şi de a mă ascunde pe mine.

În prima zi, dimineaţa la răsărit, ne-am oprit să ne odihnim într-un caravanserai care, pentru o vreme – înţelegeai după barele de la ferestre – probabil că fusese folosit de talibani sau de altcineva ca închisoare. Nu era nimeni, şi asta era bine, dar eu mă plictiseam, aşa că mi-am concentrat atenţia pe un clopot agăţat de un grilaj. Am strâns nişte pietre şi am încercat să îl lovesc de la o sută de paşi. Până la urmă l-am nimerit şi bărbatul a alergat spre mine, m-a prins de încheietură şi mi-a spus să încetez.

A doua zi am văzut un vultur dând târcoale în jurul corpului unui măgar. Măgarul era mort (evident) şi avea copitele prinse între două pietre şi pentru noi era complet inutil pentru că nu-l puteam mânca. Îmi amintesc că eram aproape de Shajoi, locul cel mai puţin recomandabil din Afganistan pentru hazari. Se spunea că, prin părţile acelea, hazarii în trecere, ca noi, erau prinşi de talibani şi aruncaţi într-un puţ foarte adânc sau daţi de mâncare câinilor vagabonzi. Nouăsprezece oameni din satul meu dispăruseră aşa, în drum spre Pakistan, şi fratele unuia dintre aceştia se dusese să-l caute; el ne povestise despre câinii vagabonzi. În orice caz, din fratele lui mai găsise doar hainele şi în haine oasele, nimic altceva.

Aşa e la noi.

E o vorbă printre talibani: pentru tadjici, Tadjikistanul, pentru uzbeci, Uzbekistanul, pentru hazari, Goristanul. Asta spun. Gor înseamnă mormînt.

În a treia zi am întâlnit o groază de persoane care se duceau cine ştie unde şi păreau că fug de cine ştie ce: un şir de căruţe pline cu bărbaţi, femei, copii, găini, butoaie cu apă etc.

Când se apropiau camioane care mergeau în direcţia noastră, le ceream şoferilor să ne ia cu ei (chiar şi o bucată scurtă de drum) şi aceştia, dacă erau oameni buni, se opreau şi ne luau, însă dacă erau antipatici şi supăraţi pe ei înşişi sau pe lume, treceau pe lângă noi accelerând, acoperindu-ne de praf. Imediat ce auzeam zgomotul unui motor în spatele nostru, mama şi cu mine ne ascundeam, în fugă, într-un şanţ sau printre arbuşti sau în spatele pietrelor, dacă erau pietre destul de mari. Bărbatul rămânea nemişcat pe marginea drumului şi îi făcea semn celui care venea să se oprească, un fel de autostop, dar nu folosea numai degetul mare, ci desfăcea mâinile larg ca să fie sigur că-l văd şi nu-l accidentează. În cazul în care camionul se oprea şi totul era sigur, atunci ne spunea să ieşim din şanţ, iar eu şi mama urcam în faţă (s-a întâmplat de două ori) sau în spate, printre mărfuri (s-a întâmplat o dată). Atunci când ne-am urcat în spate, remorca era plină cu saltele. Am dormit excelent.

Când am ajuns la Kandahar, după ce am traversat râul Arghandab, numărasem trei mii patru sute de stele (un număr consistent, aş zice), dintre care douăzeci mari cât sâmburii de caise, şi eram foarte obosit. Nu doar atât. Numărasem şi podurile aruncate în aer cu dinamită de talibani, şi maşinile arse şi tancurile negre abandonate de militari. Dar aş fi vrut să mă întorc acasă, la Nava, să mă joc Buzul-bazi cu prietenii mei.

La Kandahar m-am oprit din numărat stelele. M-am oprit fiindcă era prima oară când mergeam într-un oraş atât de mare, unde luminile caselor şi ale stâlpilor îmi distrăgeau prea mult atenţia, dacă n-ar fi fost suficientă oboseala ca să mă facă să pierd şirul numărătorii. Străzile din Kandahar erau asfaltate. Erau maşini, motociclete, biciclete, magazine şi multe locuri unde se bea chay şi se vorbeşte ca între bărbaţi, şi clădiri înalte chiar şi mai mult de trei nivele, cu antene pe acoperişuri, şi praf, vânt şi praf, şi pe trotuare atât de multă lume că, mă gândeam, în case probabil nu mai rămăsese nimeni.

După ce am mers o vreme, bărbatul s-a oprit şi a spus să aşteptăm, că se ducea să încheie târgul. Nu a spus unde şi nici cu cine. Eu m-am aşezat pe un mic zid să număr maşinile care treceau (pe cele colorate), în timp ce mama a rămas în picioare, nemişcată, ca şi cum sub burqa nu era nimeni. Se simţea miros de prăjit. Un radio transmitea ştirile spunând că la Bamiyan se

trăgea într-o mulţime de oameni şi că fuseseră găsiţi mulţi morţi într-o casă. A trecut un bătrân cu braţele ridicate spre cer, urlând khodaia khair, cerându-i Domnului puţină pace. Mi s-a făcut foame, dar n-am cerut mâncare. Mi s-a făcut sete, dar n-am cerut apă.

Bărbatul s-a întors zâmbind, împreună cu o altă persoană. E o zi bună pentru voi, a spus. El este Shaukat şi vă va duce în Pakistan cu camionul lui.

Mama a spus: Salaam, agha Shaukat. Mulţumesc.

Shaukat pakistanezul nu a răspuns.

Mergeţi acum, a spus bărbatul. Ne vedem în curând.

Mulţumesc pentru tot, i-a spus mama.

Am făcut-o cu plăcere.

S-o linişteşti pe sora mea în legătură cu reuşita călătoriei.

Aşa voi face. Mult noroc, micule Enaiat. Ba omidi didar.

M-a luat în braţe şi m-a sărutat pe frunte. Eu am zâmbit ca şi cum aş fi spus păi, sigur, ne vedem în curând, ai grijă de tine. Apoi m-am gândit că mult noroc şi ne vedem în curând nu se împăcau prea bine: de ce mult noroc dacă ne vom vedea în curând?

Bărbatul a plecat. Shaukat pakistanezul a ridicat o mână şi a făcut semn să-l urmăm. Camionul era parcat într-o curte plină de praf înconjurată de o plasă metalică. În remorcă, zeci şi zeci de pari de lemn. Privindu-i mai de aproape mi-am dat seama că erau stâlpi de lumină.

De ce transporţi stâlpi de lumină?

Shaukat pakistanezul nu a răspuns.

Mă rog, am descoperit mai târziu acest lucru. Că din Pakistan veneau în Afganistan să fure, să fure ce era de furat, care nu era mult. Stâlpii de lumină, de exemplu. Veneau cu camioanele, îi culcau la pământ şi îi duceau peste graniţă ca să-i folosească sau să-i revândă, nu ştiu. Dar, în acel moment, lucrul important pentru noi era că avea cine să ne ducă, în condiţii bune, ba mai mult decât bune, optime, pentru că la graniţă camioanele pakistaneze erau mai puţin controlate.

Călătoria a fost atât de lungă, că n-aş şti să spun, ore şi ore printre munţi, pietre, zdruncinături, corturi, mici pieţe şi iar zdruncinături. Nori. La un moment dat – era deja întuneric – Shaukat pakistanezul a coborât să mănânce; dar numai el, pentru că noi era mai bine să nu coborâm. Nu se ştie niciodată, a spus. Ne-a adus nişte resturi de carne şi am pornit din nou, şuieratul vântului la fereastră, geamul lăsat două degete ca să intre aer, da, dar cât mai puţin praf posibil. Observând tot pământul acela pe lângă care treceam, îmi amintesc că m-am gândit la tatăl meu: şi el condusese un camion mult timp.

Dar era altfel. El era obligat.

Pe tatăl meu îl voi numi: tată. Chiar dacă nu mai este în viaţă. Pentru că nu mai este. Şi vă voi spune povestea lui, chiar dacă o repovestesc după ce mi s-a spus mie, aşa că nu garantez. Despre faptul că paştunii îl obligaseră – nu numai pe el, ci şi pe mulţi alţi bărbaţi hazari din provincia noastră – să meargă în Iran şi să vină înapoi cu camionul, ca să ia produsele de vânzare în magazinele lor: cuverturi, ţesături sau anumite saltele subţiri din spumă care foloseau la nu ştiu ce. Asta pentru că locuitorii din Iran sunt şiiţi, ca noi hazarii, însă paştunii sunt suniţi – şi printre fraţii de religie, se ştie, eşti tratat mai bine – şi apoi pentru că ei, paştunii, nu vorbesc persană, în timp ce noi o înţelegem cât de cât.

Ca să-l oblige, i-au spus tatălui meu: dacă tu nu te duci în Iran să iei marfa aceea pentru noi, îţi omorâm familia, dacă fugi cu marfa, îţi omorâm familia, dacă atunci când te întorci lipseşte marfă sau e distrusă, îţi omorâm familia, dacă te laşi păcălit, îţi omorâm familia. În fine, orice mergea rău: îţi omorâm familia. Care nu e un mod bun de a face afaceri, zic eu.

Aveam şase ani – poate – când a murit tatăl meu.

Se pare că, în munţi, un grup de bandiţi au atacat camionul lui şi l-au omorât. Când paştunii au aflat că fusese atacat camionul tatălui meu şi marfa furată, au venit la familia mea şi au zis că el produsese o pagubă, că marfa lor dispăruse şi că noi, acum, trebuia să plătim marfa aceea.

Pentru început s-au dus la unchiul meu, fratele tatălui meu. I-au spus că acum el era responsabil şi că trebuia să facă ceva ca să-i despăgubească. Unchiul meu, o vreme, a încercat să aranjeze lucrurile, de exemplu să împartă terenurile, sau să le vândă, dar fără să reuşească. Apoi într-o zi a spus că nu ştia cum să facă pentru a-i despăgubi şi că oricum nu era treaba lui, pentru că el avea familia lui la care să se gândească, lucru care, de altfel, era adevărat şi de aceea nu pot să nu fiu de acord cu el.

Astfel, într-o seară, paştunii au venit la mama mea şi au spus că dacă noi nu aveam bani, în locul banilor ne-ar fi luat pe mine şi pe fratele meu, ca să mergem cu ei şi să ne folosească drept sclavi, un lucru interzis în toată lumea, la fel şi în Afganistan, dar, în sfârşit, aceea era situaţia. De atunci, mama mea a trăit cu frică. Ne-a spus mie şi fratelui meu să stăm numai afară, în mijlocul celorlalţi copii, pentru că în seara în care paştunii fuseseră la noi acasă, noi nu eram şi nu ne văzuseră la faţă.

Aşa că noi doi stăteam tot timpul afară să ne jucăm, ceea ce nu era în fond o mare problemă, iar paştunii pe care-i întâlneam pe străzile din sat treceau pe lângă noi fără să ne recunoască. Am săpat şi o gaură pentru noapte, lângă cartofi, şi când cineva bătea la uşă, înainte să se ducă să întrebe cine era, noi ne duceam să ne ascundem acolo. Dar eu nu eram foarte convins de strategia aceasta: i-am spus mereu mamei că dacă paştunii ar fi venit să ne ia noaptea, sigur n-ar fi bătut la uşă.

Lucrurile au continuat aşa până în ziua în care mama a decis să mă ia de acolo pentru că aveam zece ani – poate – şi deveneam prea mare ca să mă ascund, atât de mare, încât aproape că nu mai încăpeam în gaură şi riscam să-l strivesc pe fratele meu.

Să plec.

Eu n-aş fi vrut să plec niciodată din Nava. Satul meu arăta foarte bine. Nu era tehnologizat, nu era energie electrică. Foloseam lămpile cu petrol ca să avem lumină. Dar erau mere. Eu vedeam cum se formau fructele: florile înfloreau în faţa ochilor mei şi deveneau fructe; şi aici florile devin fructe, dar nu se vede asta. Stelele. O mulţime. Luna. Îmi amintesc că, pentru a economisi petrol, în unele nopţi mâncam în aer liber, la lumina lunii.

Casa mea era construită astfel: o cameră pentru toţi, o cameră pentru oaspeţi şi un colţ pentru foc şi gătit, care era mai jos decât podeaua, astfel încât iarna căldura focului s-o încălzească printr-un sistem de conducte. La etaj era o magazie pentru hrana animalelor. Afară, o altă bucătărie, pentru ca vara să nu se facă în casă mai cald decât era deja, şi o grădină foarte mare cu meri, cireşi, rodii, caişi, piersici şi duzi. Zidurile erau încărcate, foarte încărcate, mai mult de un metru, cu noroi. Mâncam iaurt făcut de noi, un fel de iaurt grecesc, dar mult, mult mai bun. Aveam o vacă şi două oi, şi terenuri pe care cultivam grâu pe care îl duceam apoi la moară la măcinat.

Asta era Nava şi n-aş fi vrut niciodată să plec de acolo.

Nici când talibanii au închis şcoala.

Pot să-ţi vorbesc despre momentul în care talibanii au închis şcoala, Fabio?

Desigur.

Te interesează?

Mă interesează totul, Enaiatollah.

Nu eram foarte atent în dimineaţa aceea. Îl ascultam pe profesor cu o ureche şi cu cealaltă eram atent la gândurile mele despre turneul de Buzul-bazi pe care-l organizasem pentru după-amiază. Buzul-bazi se joacă cu un os de la copitele oilor, după ce sunt fierte, un os care seamănă puţin cu un zar, dar e plin de noduri şi, de fapt, se joacă aşa cum te joci cu zarul, dacă vrei, sau cum te joci cu bilele. E un joc care se joacă tot timpul la noi, în orice

anotimp, pe când cu zmeul te joci mai mult primăvara sau toamna, iar de-a ascunselea iarna. Să stai nemişcat între sacii cu grâu sau în mijlocul unei grămezi de cuverturi sau în spatele a două pietre, înghesuit lângă altcineva, e chiar plăcut, iarna, cu frigul acela.

Învăţătorul ne vorbea despre numere şi ne învăţa să socotim când am auzit o motocicletă care dădea ture în jurul şcolii ca şi cum căuta intrarea, chiar dacă nu era foarte dificil de găsit. Motorul s-a oprit. Pe uşă a apărut un taliban uriaş, cu barba aia lungă pe care o au ei şi pe care în schimb noi, hazarii, nu putem s-o avem pentru că suntem precum chinezii sau japonezii care au puţin păr pe faţă; odată un taliban mi-a dat o palmă pentru că nu aveam barbă, dar eu eram doar un copil şi chiar dacă aş fi fost paştun şi nu hazar, nu cred că aş fi avut barbă la vârsta aceea.

Talibanul cu puşca a intrat în clasă şi a zis cu voce tare că trebuia să închidă şcoala, punct. Învăţătorul a întrebat de ce. El a răspuns: Şeful meu a fost cel care a decis, trebuie să vă supuneţi. Şi a plecat fără să aştepte vreun răspuns sau să dea alte explicaţii.

Învăţătorul nu a adăugat nimic, a rămas nemişcat, a aşteptat să audă zgomotul motorului care se îndepărta şi a reluat explicaţiile la matematică exact din punctul în care se întrerupsese, cu obişnuita voce liniştită şi zâmbetul timid. Pentru că învăţătorul meu era şi o persoană puţin timidă, nu ridica niciodată vocea, iar când urla, părea că-i displăcea mai mult lui decât ţie.

A doua zi talibanul s-a întors, acelaşi taliban cu aceeaşi motocicletă. A văzut că noi eram în clasă cu învăţătorul care ţinea lecţia. A intrat şi l-a întrebat pe învăţător: De ce nu aţi închis şcoala?

Pentru că nu există niciun motiv să o facem.

Motivul e că aşa a decis mullahul Omar.

Nu e un motiv bun.

Prostii! Mullahul Omar spune să închidem şcolile hazare.

Şi unde vor merge la şcoală copiii noştri?

Nu vor merge. Şcoala nu e făcută pentru hazari.

Şcoala asta da.

Şcoala asta este împotriva voinţei lui Dumnezeu.

Şcoala asta este împotriva voinţei voastre.

Voi predaţi lucruri pe care Dumnezeu nu vrea să le predaţi. Minciuni. Lucruri care contrazic cuvântul lui.

Îi învăţăm pe copii să fie nişte oameni buni.

Ce înseamnă să fii om bun?

Să ne aşezăm şi să vorbim despre asta.

Nu e nevoie. Îţi spun eu. Să fii un om bun înseamnă să-l slujeşti pe Dumnezeu. Noi ştim ce vrea Dumnezeu de la oameni şi cum să-l slujim. Voi nu.

Învăţăm şi umilinţa, aici.

Talibanul a trecut printre noi, respirând cu putere, cum mi s-a întâmplat mie odată când mi-am băgat o pietricică în nas şi nu reuşeam să o mai scot. Fără să mai adauge ceva, a ieşit şi s-a urcat pe motocicletă.

În a treia dimineaţă, după ziua aceea, era o dimineaţă de toamnă din cele cu soarele încă fierbinte, pe care prima zăpadă topită în vânt nu reuşeşte s-o răcească, ci doar s-o împrospăteze; o zi perfectă pentru înălţat zmeie. Tocmai repetam o poezie în limba hazară ca să ne pregătim pentru sherjangi, bătălia versurilor, când au venit două jeep-uri pline cu talibani. Am alergat la ferestre să-i vedem. Toţi copiii din şcoală au apărut la ferestre, chiar dacă le era frică, pentru că frica e seducătoare când nu ştii să o recunoşti. Au coborât din jeep douăzeci, poate treizeci de talibani înarmaţi. Au coborât şi, acelaşi bărbat din zilele precedente, a intrat în clasă

şi i-a spus învăţătorului: Ţi-am spus să închizi şcoala. Tu n-ai ascultat. Acum noi vom fi cei care îţi vor da o lecţie.

Clădirea şcolii era mare şi noi eram mulţi, poate mai mult de două sute. Ca să o construiască, cu ani în urmă, fiecare părinte muncise câteva zile, fiecare cum putea, ca să facă acoperişul sau ca să închidă ferestrele astfel încât să nu intre vântul şi să se poată face lecţii şi iarna, dar, în realitate, în privinţa vântului nu reuşiseră niciodată să facă mare lucru: smulgea mereu prelata pe care o foloseam. Şcoala avea câteva clase şi un director.

Talibanii i-au scos pe toţi, copii şi adulţi. Ne-au ordonat să ne aşezăm în cerc, în curte, copiii în faţă, pentru că eram mai scunzi, şi adulţii în spate. Apoi, pe învăţător şi pe director i-au pus să se ducă în mijlocul cercului. Directorul strângea ţesătura vestonului de parcă voia s-o sfâşie şi plângea şi se întorcea în dreapta şi în stânga căutând ceva ce nu găsea. Învăţătorul, în schimb, era tăcut, ca de obicei, cu braţele lungi pe lângă şolduri şi ochii deschişi, dar privind în adâncul lui, el care, îmi amintesc, avea ochi frumoşi, care insuflau bunătate în jurul lui.

Ba omidi didar, copii, a spus. La revedere.

L-au împuşcat. În faţa tuturor.

Din ziua aceea, şcoala a fost închisă, dar viaţa, fără şcoală, e ca cenuşa.

La asta ţin mult, Fabio.

La ce?

La faptul că afganii şi talibanii sunt diferiţi. Vreau ca lumea să ştie asta. Ştii de câte naţionalităţi erau cei care l-au omorât pe învăţătorul meu?

Nu. De câte?

Erau douăzeci cei sosiţi cu jeep-urile, nu? Ei bine, n-or fi fost de douăzeci de naţionalităţi diferite, dar aproape. Unii nici măcar nu reuşeau să comunice între ei. Pakistan, Senegal, Maroc, Egipt. Mulţi cred că talibanii sunt afgani, Fabio, dar nu e aşa. Sunt şi afgani printre ei, bineînţeles, dar

nu numai: sunt persoane ignorante, persoane ignorante din toată lumea, care le interzic copiilor să studieze pentru că le e frică că pot înţelege că nu fac ce fac în numele lui Dumnezeu, ci pentru afacerile lor.

O vom spune tare şi răspicat, Enaiat. Unde am rămas?

La Kandahar.

A, da. Kandahar.

Să revenim.

Am plecat din Kandahar când era dimineaţă – am spus deja asta? – cu camionul încărcat cu stâlpii de lumină şi am ajuns la Quetta după ce am trecut prin Peshawar. Dar noi, mama şi eu, n-am coborât niciodată. La Quetta ne-am dus să căutăm un loc de dormit, unul dintre locurile acelea care se cheamă samavat sau mosafir khama, case de oaspeţi, cu mari camere unde călătorii, care trec pe acolo ca să meargă în Iran, se odihnesc şi caută ghizi ca să-şi continue drumul. N-am ieşit niciodată timp de trei zile. Mama vorbea cu oamenii ca să încerce să organizeze călătoria ei de întoarcere, chiar dacă eu nu ştiam asta. N-a fost dificil. Să te întorci în Afganistan era mult mai uşor decât să ieşi de acolo.

Între timp eu mă învârteam prin locul acela necunoscut. Apoi, într-o seară, înainte să adorm, ea mi-a strâns capul la pieptul ei cu putere, mi-a spus trei lucruri pe care nu trebuia să le fac, a spus că ar fi trebuit să-mi doresc ceva, cu toată fiinţa mea. A doua zi de dimineaţă nu mai era pe saltea cu mine şi când m-am dus să-l întreb pe kaka Rahim, proprietarul de la samavat Qgazi, dacă ştia unde era, acela mi-a zis că da, se întorsese acasă la fratele meu şi la sora mea. Atunci m-am aşezat într-un colţ, între două scaune, dar nu pe scaune, ci pe jos, pe vine, şi m-am gândit că trebuia să mă gândesc şi că a te gândi că trebuie să te gândeşti, cum spunea mereu învăţătorul meu, e deja mare lucru. Dar nu erau gânduri în capul meu, numai o lumină care acoperea totul şi nu mă lăsa să văd nimic, ca atunci când te uiţi la soare.

Când lumina s-a stins, s-au aprins becurile de pe străzi.

PAKISTAN

Khasta kofta înseamnă obosit ca o chiftea, pentru că atunci când femeile fac chiftele, prin părţile noastre, le frământă şi le frământă şi le frământă mult timp în căuşul mâinii. Şi aşa mă simţeam, ca şi cum un gigant m-ar fi luat în mâini ca să facă din mine o chiftea: mă dureau capul, braţele şi un loc pe care n-aş şti să-l numesc, între plămâni şi stomac.

La Quetta erau foarte mulţi hazari, îi văzusem plecând şi venind din samavat în zilele precedente, când încă era mama, care se întreţinuse la vorbă cu ei multă vreme, ca şi cum ar fi avut nişte mari secrete de mărturisit. Am încercat să mă apropii de ei, dar mi-am dat seama că acei hazari erau diferiţi de ceilalţi pe care îi cunoscusem şi că, până şi cele mai simple cuvinte din regiunea mea, în gura lor se transformau în complicate cuvinte străine din cauza accentului. Nu reuşeam să-i înţeleg şi să-i fac să mă înţeleagă, iar după un timp nu mai erau atenţi la mine şi se întorceau la treburile lor care, după cum se pare, erau mai urgente decât condiţia mea de abandonat. Nu puteam să cer informaţii sau să schimb câteva cuvinte plăcute, câteva replici care să-i stârnească unuia dintre ei cheful să mă ajute, ce ştiu eu, să mă ducă acasă, să-mi ofere o ceaşcă de iaurt, o felie de castravete; şi dacă eşti venit de puţin timp (iar faptul că ai sosit de puţin timp iese la iveală chiar în clipa în care deschizi gura ca să ceri ceva), dacă nu ştii unde eşti şi cum funcţionează lucrurile în locul acela, dacă nu ştii cum să te comporţi, ei bine, se poate întâmpla ca cineva să profite de tine.

Un lucru pe care voiam să-l evit (printre altele, cum ar fi să mor) era tocmai ca cineva să profite de mine.

Am ieşit din pernele unde mă cuibărisem şi m-am dus să-l caut pe kaka Rahim, proprietarul de la samavat Qgazi, cu care în schimb reuşeam să comunic, poate pentru că era obişnuit să primească clienţi şi ştia multe limbi. Am întrebat dacă puteam să muncesc acolo. Aş fi făcut orice, de la spălat pe jos la curăţat pantofii, orice ar fi fost de făcut şi asta deoarece, ca

să spun drept, mi-era foarte frică să ies pe stradă. Cine ştie ce era acolo, afară.

El m-a ascultat prefăcându-se că nu mă aude, apoi a spus: Numai astăzi.

Numai astăzi? Şi mâine?

Mâine trebuie să-ţi cauţi alt loc.

O singură zi. M-am uitat la genele lui lungi, la perişorul de pe obraji, ţigara între dinţi de la care cădea cenuşă pe jos, pe papuci şi pe pirhan-ul alb. M-am gândit că puteam să-i sar în spinare, să mă agăţ de haina lui şi să bâzâi până când ar fi explodat plămânii (mei) sau urechile (lui), dar cred că a fost bine că n-am făcut-o. I-am mulţumit de mai multe ori pentru generozitate şi am întrebat dacă puteam să iau un cartof şi o ceapă din bucătărie: el a spus că da şi eu am răspuns tashakor, care înseamnă mulţumesc.

Am dormit cu genunchii strânşi la piept.

Am dormit fizic, dar în vise eram treaz. Şi mergeam prin deşert.

Dimineaţa m-am trezit, deja îngrijorat că trebuia să părăsesc samavat-ul şi să ies pe stradă, străzile acelea care, privindu-le din uşa principală sau de la fereastra băilor de la etaj, nu-mi plăcuseră deloc. Erau atât de multe maşini şi motociclete, că aerul era irespirabil, iar canalul nu trecea pe sub asfalt, ascuns ochilor şi nasului, ci între carosabil şi trotuar, la câţiva metri de uşa samavat-ului.

M-am dus să beau apă şi să mă spăl pe faţă ca să-mi găsesc curajul de a mă avânta în învălmăşeala de afară. M-am dus să-l salut pe kaka Rahim.

El s-a uitat prin mine. Unde te duci? A spus.

Plec, kaka Rahim.

Unde?

Am ridicat din umeri. Am spus: Nu ştiu. Nu cunosc oraşul. Ca să spun drept, nu ştiu nici măcar ce diferenţă este între a o lua la dreapta sau la stânga, odată ce ies pe uşă. Aşa că voi privi cât de departe voi putea, kaka Rahim, spre capătul străzii, şi voi alege panorama cea mai bună.

Nu sunt panorame la Quetta. Numai case.

Bănuiam, kaka Rahim.

M-am răzgândit.

În legătură cu ce?

Nu pot să te pun să munceşti aici şi să te plătesc, adică să-ţi dau bani. Sunteţi prea mulţi. Nu pot să dau de lucru la toţi. Dar tu eşti educat. Aşa că poţi rămâne aici dacă vrei, ca să dormi şi să mănânci, până când găseşti un loc unde să munceşti într-adevăr, să munceşti, să câştigi etc. Dar până atunci trebuie să roboteşti pentru mine de când te scoli până te culci, orice îţi cer să faci. Ai înţeles?

Am zâmbit cu toţi dinţii pe care am reuşit să-i găsesc în gură. Să ai o viaţă lungă, aşa cum au copacii, kaka Rahim.

Khoda kana, a spus el.

Dar chiar dacă eram fericit, fericit şi aveam un sentiment de uşurare, nu pot să mă prefac că totul a fost frumos imediat şi să nu povestesc că prima zi de muncă la samavat Qgazi din Quetta, iată, că prima zi a fost un infern: mi-au cerut imediat să fac o groază de lucruri (în primul rând) şi când mi le cereau, mi le cereau fără să-mi explice cum ar fi trebuit să le fac, ca şi cum eu aş fi ştiut deja totul, în timp ce eu nu ştiam nimic şi, mai ales, nu ştiam cum să fac lucrurile pe care mi le cereau (în al doilea rând) şi mai era faptul că nu cunoşteam pe nimeni (în al treilea rând) şi nu puteam să vorbesc sau să glumesc cu cei pe care nu-i cunoşteam pentru că mi-era teamă că replicile sau glumele ar fi fost prost înţelese, dat fiind că vorbeam foarte prost limba lor (în al patrulea rând) şi apoi (în al cincilea rând) nu terminai niciodată, încât m-am întrebat ce se întâmplase cu luna şi dacă nu cumva

acolo, la Quetta, aveau o lună care răsărea doar din când în când, după voia stăpânilor, ca să pună lumea să muncească mai mult.

Când m-am dus să mă culc, la sfârşitul zilei, eram mai mult decât khasta kofta: eram hrană pentru găini.

M-am aşezat pe saltea înainte să mă întind şi am observat cât era de urât samavat-ul: pereţii exfoliaţi, putoarea, praful de peste tot şi, în praf, păduchii. Am comparat locul acesta cu casa mea, dar a durat doar o clipă. Înainte să mă înspăimânt prea mult, am risipit cu mâna comparaţia în aer, cum făcea un prieten de-al meu mai mare, la Nava, când fuma pe ascuns rădăcini de plante, ca să evite pătrunderea mirosului în haine.

Enaiat, Enaiat vino aici, repede…

Ce e?

Ia găleata, Enaiat. Canalul din stradă s-a înfundat iar. Găleată şi cârpă.

Iau şi băţul, kaka Rahim?

Găleată şi cârpă, Enaiat. Băţul îl am eu. Grăbeşte-te.

Mă grăbesc.

Enaiat, am nevoie de ajutor.

Nu pot, kaka Zaman. Canalul s-a înfundat. Intră pe uşă.

Iar?

Iar.

Lanat ba shaiton. Suntem mereu cu picioarele în rahat. În orice caz, la bucătărie nu se stă pe loc şi s-au terminat atât ceapa, cât şi pepenii verzi. Trebuie să te duci la piaţă să cumperi, Enaiat jan. Imediat ce poţi. Ce e mirosul ăsta?

Îl simţi, kaka Zaman?

Dacă îl simt? E îngrozitor.

E mirosul de la canal, ajunge până aici.

Grăbeşte-te, Enaiat. Rahim agha te-o fi aşteptând cu nasul acoperit.

Enaiat, unde eşti?

Iată-mă, kaka Rahim. Găleată şi cârpă.

Nu cârpele noi, prostule. Cele întinse în spate.

Fug, kaka Rahim.

Enaiat, ce se întâmplă?

Canalul, Laleh. Zoaiele intră în samavat.

De aici venea duhoarea asta.

Scuze, dar trebuie să mă duc să iau cârpele.

Pe urmă vino la mine, Enaiat, trebuie să te rog ceva.

Enaiat…

Da, vin, kaka Rahim.

Am alergat să iau cârpele vechi agăţate de o sârmă, în fundul curţii, şi beţele. Cu cârpele trebuia să astupăm crăpătura dintre uşă şi trotuar, însă beţele lungi din lemn habar n-aveam la ce foloseau. Am aflat când kaka Rahim mi-a zis să intru cu picioarele în zoaie ca să-l ajut să împingă toate chestiile care înfundaseră canalul. Eu am refuzat, pentru că sunt lucruri pe care nu sunt dispus să le fac. Niciodată. El a început să urle, a zis că dacă o făcea el, care era un adult şi administra un samavat important ca samavat-ul Qgazi, puteam să o fac şi eu, care eram un copil mic şi eram acolo numai datorită lui. Am răspuns că era adevărat că eram mic şi că, tocmai, în zoaie

pluteau mizerii mai mari decât mine. Până la urmă au venit alţi oameni să-l ajute pe kaka Rahim. Dar în zilele următoare l-am evitat.

Noi, cei de la bucătărie, aveam o cameră separată. Eram cinci şi printre noi era un domn în vârstă care mi-a plăcut imediat: se numea Zaman. Era amabil şi-mi dădea sfaturi bune ca să nu fiu omorât şi să muncesc astfel încât kaka Rahim să fie mulţumit.

În samavat erau camere individuale pentru cine avea mai mulţi bani, camerele mari pentru familii cu copii, unde stătusem eu cu mama, şi dormitorul bărbaţilor. Eu n-am intrat niciodată în camerele individuale, nici după aceea. Făceau alţii curat acolo. Intrau şi ieşeau persoane care vorbeau limbi pe care nu le înţelegeam. Fum. Zgomote. Dar pe mine nu mă interesa traficul acela ilegal şi mă ţineam la distanţă de toate problemele.

Când au văzut că sunt unul care nu creează încurcături – nu în permanenţă, bineînţeles – am început să duc chay în magazine. Primele dăţi mi-era teamă că greşesc sau că sunt înşelat, apoi am învăţat şi a devenit lucrul cel mai bun care mi se putea întâmpla. Îmi plăcea un loc în mod special: un magazin de sandale unde, în fiecare dimineaţă, spre ora zece, duceam shir chay, ceai cu lapte, cu naan tandoori preparat în mod expres pentru osta sahib, proprietarul. Magazinul era aproape de o şcoală.

Intram, puneam tava pe măsuţă, îl salutam pe osta sahib, cum mă învăţase kaka Rahim să salut, luam banii numărând în grabă, fără să dau impresia că verific monedele şi osta sahib să creadă că nu aveam încredere în el (kaka Rahim îmi spusese să fac aşa, şi chiar mă antrenasem), apoi salutam din nou, ieşeam din magazin şi, în loc să mă întorc imediat la samavat, înconjuram clădirea până lângă zidul curţii şcolii, în aşteptarea recreaţiei.

Îmi plăcea când, după ce suna clopoţelul, uşile se deschideau larg şi copiii ieşeau urlând şi alergând ca să se joace în curte. În timp ce ei se jucau, eu urlam în mine şi mă jucam strigându-i pe prietenii mei din Nava; îi strigam pe nume, loveam mingea cu piciorul, mă certam spunând că cineva rupsese firul de la zmeu cu o mişcare interzisă sau că osul caprei pentru Buzul-bazi fierbea în oală şi că pe cel vechi îl pierdusem, aşa că de data aceea nu puteam să joc în turneu, dar nu era corect să rămân pe dinafară prea mult

timp. Mergeam încet intenţionat, ca să-i ascult cât mai mult. Mă gândeam că, dacă kaka Rahim m-ar fi văzut mergând, nu s-ar fi enervat ca atunci când m-ar fi văzut stând pe loc.

În unele dimineţi mă duceam cu chay-ul la magazin mai devreme şi îi vedeam pe copii intrând, curaţi, ordonaţi şi pieptănaţi. Atunci mă enervau. Întorceam capul. Nu puteam să-i privesc. Dar pe urmă, în momentul recreaţiei, îmi venea cheful să-i ascult.

Nu mă gândisem niciodată, Enaiat, ştii?

La ce?

La faptul că a auzi e foarte diferit de a vedea. Şi mai puţin dureros. Aşa e? Îţi permite să te joci cu imaginaţia, să transformi realitatea.

Da. Sau măcar. Aşa era pentru mine.

Balconul camerei unde lucrez dă spre o şcoală elementară. Uneori, în timpul unei pauze, în timp ce beau o cafea, mă opresc să mă uit la părinţii care, la ora patru, se duc să-şi ia copiii. Clasele care ies ordonat în curte, la sunetul clopoţelului, copiii care se aranjează cuminţi cu câţiva paşi înainte de poartă, care se ridică pe vârfurile picioarelor ca să scruteze mulţimea de adulţi, în căutarea privirii afectuoase a părinţilor, şi ei, părinţii, care, atunci când îi văd, îşi agită mâinile, desfac în evantai degetele, fac ochii mari, deschid gura, întind pieptul. Toţi respiră în timpul acelei întâlniri, şi copacii, şi clădirile. Respiră întregul oraş. Apoi întrebările despre ziua aceea, temele de făcut, piscina, mamele care încheie fermoarele de la geci ca să-i protejeze pe copii de frig, care îndeasă căciulile pe frunte şi pe urechi. Apoi toţi în maşină, pe grupuri de prieteni. La drum, spre casă.

Mi s-a întâmplat şi mie să-i văd, da.

Acum reuşeşti să te uiţi la ei, Enaiat?

Haine. Eu aveam doi pirhan. Când îmi spălam unul, îl purtam pe celălalt şi îl întindeam pe cel spălat la uscat. Odată uscat, îl puneam într-un sac de pânză, într-un colţ, lângă saltea. Şi în fiecare seară verificam să fie acolo.

Cu trecerea zilelor, a săptămânilor, a lunilor, kaka Rahim şi-a dat seama că eram priceput (şi nu o spun ca să mă laud, nici măcar asta), că eram priceput în distribuirea chay-ului, că nu scăpam zaharniţa din ceramică sau paharele, că nu făceam prostii cum ar fi să uit tava în magazinul unde mă dusesem şi că, mai ales, aduceam mereu înapoi toţi banii. Şi ceva în plus.

Da, pentru că erau unii negustori amabili, unii dintre cei la care mă duceam mereu, în fiecare dimineaţă, spre ora zece, şi în fiecare după-amiază, spre ora trei sau patru, care îmi dădeau mereu bacşiş pe care aş fi putut să-l ţin pentru mine, dar atunci nu ştiam dacă era corect, şi-l predam; doar nu avusesem mare legătură cu banii înainte, aşa că, într-o permanentă îndoială, îi duceam şi banii aceia lui kaka Rahim. Dar era mai bine aşa. Dacă pe urmă greşeam la numărat şi luam mai mulţi bani decât mi se cuveneau, poate se ajungea la situaţia in care kaka Rahim îşi pierdea încrederea şi nu voiam să rămân fără o cameră unde să dorm şi puţină apă ca să mă spăl pe dinţi.

Da.

Într-o zi cu vânt şi nisip, unul dintre aceşti proprietari de magazine, acel osta sahib de care am vorbit deja, unul care vindea papuci, sandal sau chaplai, cum le spuneam eu, căruia îi eram simpatic, mi-a făcut semn să mă aşez o clipă cu el şi să beau şi eu puţin chay, lucru pe care nu eram deloc sigur că-l pot face, însă, dat fiind că el mi-o cerea, m-am gândit că era nepoliticos să refuz. M-am aşezat pe jos, pe un covor, cu picioarele încrucişate.

Câţi ai ani, Enaiat?

Nu ştiu.

Aproximativ?

Unsprezece.

E deja ceva timp de când lucrezi la samavat, nu-i aşa, Enaiat?

Sunt aproape şase luni, osta sahib.

Şase luni. A ridicat ochii spre cer, ca să se gândească. Nimeni n-a mai rămas atât de mult la Rahim, a spus. Înseamnă că e mulţumit.

Kaka Rahim nu zice niciodată că e mulţumit de mine.

Affarin, a spus. Dacă nu se plânge, Enaiat, înseamnă că e mai mult decât mulţumit.

Cred, osta sahib.

Acum îţi pun o întrebare. Şi tu trebuie să-mi spui adevărul. Bine?

Am dat din cap că da.

Eşti mulţumit de munca ta la samavat?

Dacă sunt mulţumit de munca pe care mi-a oferit-o kaka Rahim? Bineînţeles că sunt mulţumit.

A clătinat din cap. Nu, nu am întrebat dacă eşti mulţumit că Rahim ţi-a dat de lucru. Sigur că eşti. Datorită lui ai un pat, o farfurie de bring seara, o ceaşcă de iaurt la prânz. Eu te-am întrebat dacă îţi place munca aceea. Dacă te-ai gândit vreodată să faci o schimbare.

Să fac altă muncă?

Da.

Ce?

Pe vânzătorul. De exemplu.

Vânzător de ce?

De orice.

Ca băieţii aceia cu cutiile din lemn din bazar, osta sahib? Ca ei?

Ca ei.

M-am gândit, da. În prima zi. Dar nu ştiam mai deloc limba. Acum aş putea, dar n-aş şti cum să cumpăr marfa.

Nu ai pus bani deoparte?

Ce bani?

Cei pe care ţi-i dă Rahim pentru munca la samavat. Îi trimiţi acasă sau îi cheltui?

Osta sahib, eu nu primesc bani pentru munca mea la samavat. Numai posibilitatea de a locui acolo.

Serios?

Să mor chiar în clipa asta.

Zgârcitul ăla de Rahim nu-ţi dă nici măcar jumătate de rupie?

Nu.

Lanat ba shaiton. Ascultă, îţi fac o propunere. Tu munceşti la samavat doar ca să ai unde să dormi şi să mănânci. Eu, în schimb, dacă munceşti pentru mine, îţi voi da bani. Eu îţi cumpăr marfa, tu o vinzi şi la final împărţim câştigul. Dacă tu câştigi douăzeci de rupii, eu iau cincisprezece şi tu cinci. Banii tăi. Ce zici? Vei putea face ce vrei.

Dar kaka Rahim nu-mi va mai permite să dorm la samavat.

Asta nu e o problemă. Sunt o groază de locuri în oraş unde poţi să te duci să dormi.

Serios?

Serios.

Am rămas o vreme tăcut, apoi l-am întrebat pe osta sahib dacă puteam să mă ridic şi să dau o raită în jurul clădirii ca să mă gândesc. Era ora recreaţiei şi poate ţipetele copiilor mi-ar fi sugerat răspunsul corect. Îndoiala mea era legată de faptul că eram mic, foarte mic, ca o linguriţă de lemn. Oricui i-ar fi fost de ajuns doar să sufle o dată ca să-mi fure totul şi să profite de mine. Dar prin Quetta erau mulţi copii care munceau pe stradă, care cumpărau marfă en-gros pentru ca apoi să o revândă, aşa că nu se poate spune că ideea era ciudată. Mai era şi faptul de a avea banii mei, ceea ce nu era deloc rău. Da, nu ştiam unde să merg să dorm, dar osta sahib spusese că nu era o problemă şi m-am gândit că şi ceilalţi copii trebuiau să doarmă undeva, cât pentru altceva – ca să mănânc, de exemplu – aş fi folosit banii câştigaţi. Iar ca să mă spăl, mă duceam la moschei.

Aşa.

Aşa, în dimineaţa aceea, fără măcar să termin tura în jurul clădirii, am acceptat propunerea lui osta sahib. M-am întors înapoi la kaka Rahim şi i-am spus că plecam şi i-am explicat de ce. Credeam că o să se enerveze, în schimb a zis că făceam bine, că, dacă îi era necesar, găsea vreun alt băiat. Şi a mai spus că, dacă aveam nevoie, puteam să mă duc la el să vorbim. L-am apreciat mult.

Cu osta sahib m-am dus la periferie, la Sar Ab (două cuvinte care înseamnă cap şi apă), ca să cumpărăm marfa.

Sar Ab este o mare piaţă cu foarte multe maşini şi furgoane mâncate de rugină care stau acolo parcate, răbdătoare, cu proprietarii lor alături şi portbagajul larg deschis, fiecare vânzând lucruri diferite. Ne-am învârtit puţin ca să alegem ce să cumpărăm, fiind atenţi la ce angrosist era cel mai convenabil şi care avea marfa cea mai interesantă. Osta sahib a negociat fiecare lucru. Fiecare pachet în parte. Era într-adevăr un negustor înnăscut. A cumpărat câteva gustări ambalate, gume de mestecat, şosete şi brichete. Am pus totul într-o cutie din carton, legată cu un şnur astfel încât să poată fi dusă în bandulieră, şi ne-am întors. Osta sahib mi-a dat nişte sfaturi. Mi-a spus cu cine trebuia să vorbesc şi cu cine nu trebuia să vorbesc, unde puteam să mă duc să vând şi unde nu, ce să fac dacă mă întâlneam cu

poliţiştii etc. Dintre toate sfaturile, cel mai important era: Să nu-ţi fure marfa.

Ne-am salutat şi osta sahib mi-a urat mult noroc, cu o mână ridicată spre cer. M-am gândit că fie era pe undeva o rezervă de noroace diferite, în funcţie de ocazii, fie era acelaşi noroc pe care mi-l urase vechiul prieten al tatălui meu după ce ne-a însoţit la Kandahar. M-am întors brusc şi am alergat pe stradă gândindu-mă că, dacă alergam destul de repede, poate norocul acela l-ar fi primit altcineva, fiindcă era mai bine pentru mine să îl evit.

Ca să nu-mi pierd obiceiul, dat fiind că era aproape ora recreaţiei de după-amiază, am prelungit traseul până la şcoală pentru a-mi umple urechile cu sunetul mingii lovite de perete şi cu vocile copiilor care se întreceau în curte. M-am aşezat pe un mic zid. Când profesorii i-au pus să intre, m-am ridicat şi am mers în direcţia bazarului, lipit de case ca să fiu protejat pe partea aceea şi ţinând cutia din carton strâns între braţe de frica teribilă pe care o aveam că o să mi se fure ceva.

Bazarul unde osta sahib îmi spusese să mă duc se numea Liaqat Bazar şi era în centru.

Strada principală din Liaqat Bazar e Shar Liaqat şi culoarea acelei străzi este contopirea tuturor culorilor firmelor înghesuite una în cealaltă, verzi, roşii, albe, galbene, galbene cu scrisul Call Point Pco şi simbolul telefonului, albastre cu scrisul Rizwan Jewellers etc., şi sub scrierile în engleză, scrierile în arabă, şi sub scrierile în arabă, praful care refracta soarele şi prin praful care refracta soarele un furnicar de oameni, biciclete, maşini, voci, sunete de clopoţei, fum, mirosuri.

Prima zi, ca de obicei, a fost cea mai rea, aproape mai rea decât prima zi la samavat Qgazi. Că-ţi venea să te ridici fără să-ţi pese de nimic, să uiţi ziua aceea pe o piatră fără să o mai găseşti vreodată. Poate nu alergasem destul de repede şi norocul mă nimerise.

Era seară şi nu vândusem încă nimic. Aşadar, sau nu eram eu capabil să vând, sau nimeni nu era interesat de lucrurile mele, sau toţi îşi făcuseră deja plinul de gustări, şosete şi batiste, sau, ca să plasezi marfa, era un truc pe

care nu-l cunoşteam. În acel moment, deprimat, m-am sprijinit de un stâlp de lumină uitându-mă la ce transmitea un televizor expus în vitrina unui magazin de aparate electro-casnice. Fermecat în faţa nu ştiu cărui program – un jurnal de ştiri, o telenovelă, un documentar despre animale – n-am observat nimic, jur, am văzut doar o mână alunecând pe lângă cutia din carton, apucând un pachet de gume de mestecat şi fuga.

M-am întors. Un grup de băieţi paştuni – şase sau şapte, care vorbeau paştun, da, dar care puteau fi şi baluci – stăteau nemişcaţi în mijlocul străzii. Mă priveau, râdeau. Unul dintre ei, care părea şeful, se juca cu un pachet de gume de mestecat – pachetul meu de gume de mestecat – ţinându-l în echilibru pe dosul mâinii.

Am început să ne certăm, eu în limba mea, ei în limba lor.

Chiar aveam chef de o gumă, a spus şeful balucilor.

Dă-mi-l înapoi, am spus.

Vino să-l iei. A făcut un gest din mână.

Să mă duc să-l iau? Aş vrea să specific că eram mult mai mic decât ei şi în minoritate. Aceia aveau aerul că domină, că nu sunt oameni de încredere şi, dacă m-aş fi năpustit asupra şefului, sunt gata să pariez că m-aş fi trezit cu oasele rupte şi cu toată marfa în cutiile lor. Cum îi explicam lui osta sahib că mi se furase totul în prima zi, fără măcar să mai aştept puţin? Aşadar, nu de frică, nu, dimpotrivă, pentru că sunt unul care se gândeşte la lucrurile importante, hotărâsem că era mai bine să pierd un pachet de gume de mestecat decât dinţii şi tot restul şi mă pregăteam să plec când…

Dă-i-l înapoi.

Dă-i pachetul înapoi.

Lângă mine, aşa, de nicăieri, au apărut alţi copii hazari. Mai întâi unul, apoi doi, trei, părea că nu se mai termină, unii mai mici decât mine. Coborau de pe acoperişuri, apăreau de pe străduţe. După câteva minute, ei bine, eram mai numeroşi decât ei. Înţelegând cum devenea problema, unii baluci au

şters-o. A rămas şeful cu doi fideli, dar cu un pas în spate; le era frică. M-am simţit ca un leopard al zăpezilor. Cu mica armată în spatele meu, m-am apropiat de şeful balucilor ca să recuperez pachetul de gume de mestecat, dar el, pe neaşteptate, a luat-o la fugă. Sau cel puţin a încercat. L-am prins. Ne-am rostogolit pe pământ, cu marfă cu tot. Îi simţeam muşchii prin pirhan, mi-a dat doi pumni. În încăierare am reuşit să iau din marfa lui o pereche de şosete, apoi mi-a aplicat un şut în stomac şi am rămas fără răsuflare. Şi-a recuperat cutia şi a fugit. Gumele de mestecat şi le păstrase. Dar eu luasem şosetele care valorau mai mult.

Unul dintre hazari m-a ajutat să mă ridic.

N-aş fi refuzat ajutorul vostru, am spus. Dacă aţi fi intervenit.

Da, dar data viitoare ar fi fost mai rău. Aşa, în schimb, ai arătat că poţi să te aperi singur.

Crezi?

Cred.

I-am strâns mâna. Oricum, mulţumesc. Eu sunt Enaiatollah.

Sufi.

M-am împrietenit cu băieţii hazari, deci, şi cu unul dintre ei în mod special: Gioma, zis Sufi, pentru că era un tip care stătea deoparte, liniştit şi tăcut ca un monah, chiar dacă în unele situaţii, ei bine, el crea cele mai multe probleme dintre toţi.

De exemplu, mergând pe stradă, într-o seară, s-a apropiat de un tip murdar şi urât mirositor, un fel de vagabond care dormea pe jos, şi a lăsat să cadă o mână de pietricele în vasul lui de metal pentru cerşit. Ăla, săracul, care stătea acolo pe jumătate adormit, s-a ridicat imediat ca să se ducă să vadă cine dăduse toţi banii aceia şi sunt gata să pun pariu că deja îşi făcuse iluzii că este bogat şi că-şi plăteşte ceva de mâncare la restaurantul cel mai frumos din oraş sau că-şi cumpără cine ştie cât opiu de la furnizorul lui.

Probabil din cauza asta, când şi-a dat seama că erau numai pietricele şi ne-a văzut râzând în spatele zidului unei moschei, a început să alerge după noi ca să ne pună la prăjit în uleiul pentru cartofi cărora noi le spunem chips, la fel ca englezii. Dar am fugit rapid, iar el era prea slăbit ca să se poată ţine după noi.

Sau, altă dată, Sufi a văzut o motocicletă legată de un stâlp şi s-a urcat pe ea. Dar nu ca s-o fure. Doar ca să se urce şi să vadă cum e să conduci; visul lui dintotdeauna fusese să aibă o motocicletă. Dar nici n-a apucat să strângă bine mânerul acceleratorului şi să apese ambreiajul, că, cine ştie de ce, motocicleta a pornit. A făcut un salt în faţă în jurul stâlpului de care era legată şi Sufi a fost aruncat spre o tarabă cu fructe. Însă atunci Sufi s-a lovit la spate şi la un picior şi o vreme a făcut eforturi să îngenuchieze pentru rugăciune.

În fiecare zi ne întâlneam în piaţă, cu ceilalţi băieţi hazari şi, la ora prânzului, puneam laolaltă bani pentru nişte iaurt grecesc şi nişte arpagic, unele forme de naan tandoori, adică pâine plată, rotundă, coaptă într-un cuptor de pământ, şi nişte fructe sau legume, dacă se nimerea.

În fine.

Munca la Liaqat Bazar mergea înainte pentru că nu aveam nimic mai bun de făcut – şi nu m-aş fi întors niciodată la samavat Qgazi pentru că, dacă aş fi făcut-o, i-aş fi pierdut pe Sufi şi pe ceilalţi prieteni – dar nu-mi plăcea. Nu semăna cu a avea un magazin unde oamenii intră şi-ţi cer lucruri dacă vor şi tu doar trebuie să fii acolo să îi primeşti şi să fii amabil, nu, tu erai cel care trebuia să te duci la ei, să te aşezi în faţa lor sau într-o parte în timp ce ei făceau sau se gândeau la altceva şi să spui cumpără, cumpără, te rog. Trebuia să îi deranjezi ca o muscă şi ei bineînţeles că erau sâcâiţi şi te tratau urât.

Nu-mi plăcea să deranjez. Nu-mi plăcea să fiu tratat urât. Dar pe toţi (inclusiv pe mine) ne interesează mult să trăim şi, ca să trăim, suntem dispuşi să facem lucruri care nu ne plac.

Îmi veniseră şi câteva idei originale ca să-i oblig pe oameni să cumpere şi afacerile mergeau. Mă apropiam de cei care aveau un copil în braţe, muşcam o gustare fără să o desfac, lăsam semnul pe hârtie şi, când nu se uitau, i-o dădeam copilului, apoi le spuneam părinţilor: Uitaţi. A luat o gustare pe ascuns. A distrus-o. Trebuie să o plătiţi. Sau îi ciupeam pe cei mici uşor de braţ, cât să nu las urme, astfel încât să înceapă să plângă, apoi le spuneam părinţilor: Luaţi ceva ca să vă îmbunaţi copilul.

Dar toate astea erau împotriva celui de-al treilea lucru pe care mama îmi zisese să nu-l fac: să nu înşel.

În afară de asta, era problema cu dormitul. Când se făcea întuneric, împreună cu ceilalţi băieţi, ne găseam bârloguri prin unele cartiere mizere de la periferia Quettei. Case părăsite pe punctul de a se prăbuşi. Drogaţi în spatele maşinilor. Focuri. Gunoaie. Era foarte murdar, dar în fiecare dimineaţă, înainte chiar să caut ceva de mâncare, mă duceam la o moschee să mă spăl şi apoi treceam prin faţa acelei şcoli.

N-am lipsit în nicio zi. Ca şi cum n-aş fi vrut să am absenţe.

Într-o după-amiază am vorbit cu osta sahib, proprietarul magazinului cu care intrasem în afaceri şi i-am spus că voiam să mă opresc şi că mai degrabă m-aş fi dus să-mi caut altceva de lucru, dar nu mai puteam să dorm pe străzi.

El, în tăcere, a luat o foaie de hârtie şi a făcut socotelile. Mi-a spus cât câştigasem până în acel moment. Nu-mi venea să cred. A luat monezile şi bancnotele dintr-un plic şi mi le-a dat în mână. Erau nişte bani frumuşei. Nu avusesem niciodată în viaţa mea atât de mulţi.

Apoi a adăugat: Dacă problema e dormitul, vino seara la magazin înainte să închid. Te las să dormi înăuntru.

În magazin?

În magazin.

Am privit în jurul meu. Era un loc curat, cu covoare pe jos şi perne sprijinite de perete. Nu era apă şi nu era baie, dar în aproapiere era o moschee unde puteam să mă duc dimineaţa.

Am acceptat. Seara mă prezentam la magazin şi apoi, fiindcă bineînţeles că nu-mi lăsa cheile, nu, trebuia să stau închis acolo înăuntru toată noaptea până când venea a doua zi să deschidă, chiar dacă venea pe la ora zece sau mai târziu. Aşteptând să vină să mă ia, nu aveam altceva de făcut, îmi amintesc că încercam să citesc ziarele pe care le lăsa pe tejghea, dar, ce să fac?, n-am reuşit niciodată să învăţ bine limba urdu. Citeam încet, dar atât de încet, că la jumătatea paginii nu-mi mai aminteam ce se spunea la început. Căutam ştiri despre Afganistan.

Aşa, îmi povesteşti alte lucruri despre Afganistan înainte să continui?

Ce lucruri?

Despre mama ta sau despre prietenii tăi. Despre rude. Despre cum era satul tău.

Nu vreau să vorbesc despre ei, nu vreau să vorbesc nici despre locuri. Nu sunt importante.

De ce?

Faptele sunt importante. Povestea e importantă. Ceea ce îţi schimbă viaţa sunt lucrurile care ţi se întâmplă, nu unde sau cu cine.

Într-o dimineaţă de iarnă – când priveam cerul în fiecare zi sperând să ningă, ca la Nava, dar deşi era atât de frig, că ţi se luau straturi de piele, iarna la Quetta era o iarnă fără zăpadă, lucrul cel mai rău care se poate întâmpla; când am înţeles că nu va ninge, am plâns cum nu plânsesem niciodată până în acel moment – într-o dimineaţă de iarnă, spuneam, am intrat în magazinul unuia care vindea farfurii şi pahare ca să întreb dacă putea să-mi dea puţină apă. Proprietarul m-a măsurat din priviri ca şi cum aş fi fost o insectă, apoi mi-a spus: Mai întâi spune-mi cine eşti. Eşti şiit sau

musulman? Care, teoretic, sunt acelaşi lucru, aşa că era o întrebare într-adevăr stupidă. Eu m-am enervat. Şi, pentru un copil înalt cât o capră răbdarea are o limită.

Am spus: Mai întâi sunt şiit, apoi musulman. Adică – am adăugat – mai întâi sunt hazar, apoi şiit, apoi musulman.

Puteam foarte bine să-i spun că eram musulman şi gata, dar eu, din dispreţ, am spus ceea ce am spus. Atunci el a luat o mătură şi a început să mă lovească cu băţul, foarte tare, fără milă. Îmi dădea lovituri în cap şi în spinare. Am fugit din magazin urlând de furie şi de durere, iar lumea din jur se uita şi nu făcea nimic. M-am aplecat spre pământ, am luat o piatră şi am aruncat-o spre magazin, o aruncare atât de întinsă şi precisă, că, dacă m-ar fi văzut un american, sigur mă lua imediat să joc baseball în vreo echipă. Nu voiam să-l lovesc pe proprietar, doar să sparg farfurii şi pahare. El s-a ascuns sub tejghea ca să se ferească şi piatra a făcut ţăndări tot ce era expus în spate, într-o vitrină de lemn. Am fugit. Pe strada aceea nu m-am mai întors, nici măcar o dată.

În după-amiaza aceleiaşi zile – Sufi nu ştiu unde era, uneori dispărea singur – m-am dus să mănânc ash la indieni. Ash e o supă de fasole cu tăiţei, seamănă cu minestrone. Iată, eu mă dusesem să mănânc nişte ash – câştigasem câţiva bani în plus şi voiam să mă cinstesc, mă săturasem de naan tandoori şi de iaurt grecesc – şi abia luasem castronul când a venit unul dintre obişnuiţii barbă-lungă şi mi-a spus: De ce mănânci ash de la un indian?

Ei, trebuie să ştii, Fabio, că a mânca ash e un păcat – nu ştiu de ce, dar aşa e – dar eu îl gustasem deja; şi era foarte bun, jur. Atât de bun că, dacă o mâncare e atât de bună, nu cred că poate fi păcat s-o mănânci, nu? Aşa că am răspuns: Mie îmi place. De ce nu pot să mănînc?

Nu eram într-un restaurant de interior, de aceea bărbatul mă văzuse. Eram într-o piaţetă plină de praf şi în mijlocul pieţei era indianul cu oala. Tu plăteai pentru un castron de ash, el îţi dădea castronul şi lingura şi rămâneai acolo, într-un colţ, să mănânci, apoi i le dădeai înapoi. La voi, o chestie de genul acesta n-ar putea exista din cauza igienei.

Nu ştiu exact cine era acel barbă-lungă. Avea un turban enorm pe cap, atât de gros, că nici după o mie de lovituri cu bastonul n-ar fi simţit nimic şi gura acoperită cu barbă atât de deasă, că nu-i vedeai buzele mişcându-se când vorbea, doar puţin obrajii, şi te gândeai că era un ventriloc, dar cel mai probabil era un wahhabit, unul dintre acei fundamentalişti care urlă mereu despre jihad etc.

În orice caz, el ce face? Ia mâncarea şi mi-o răstoarnă. Şi eu plătisem pentru supa aceea: era supa mea. Dar singurul lucru pe care am putut să-l facă a fost să mă uit cum se usucă zeama pe jos şi cum mănâncă un motan fasolea.

M-am gândit: până aici!

Eram sătul să fiu tratat urât. Eram sătul de fundamentalişti, de poliţiştii care te opreau, îţi cereau paşaportul şi, când spuneai că nu-l ai, îţi luau banii pe care apoi îi păstrau pentru ei. Şi trebuia să le dai banii imediat, altfel te duceau la poliţie şi te snopeau în bătaie: cu pumni şi şuturi. Eram sătul să-mi risc viaţa, ca atunci când m-am salvat printr-o minune de un atentat wahhabit pentru că noi, băieţii din Liaqat Bazar, nu ne dusesem să ne rugăm în cea mai mare moschee şiită din Quetta, ca de obicei, şi nici măcar nu ştiu să spun de ce în acea zi n-o făcusem, dar, la un moment dat, am auzit o explozie foarte puternică şi am alergat să vedem. Ne-au povestit că doi kamikaze încercaseră să intre; unul fusese oprit, dar celălalt reuşise. Amândoi s-au detonat. Dintre cei dinăuntru şi cei de-afară muriseră nouăsprezece, sau cel puţin aşa mi-au spus alţii.

De exemplu, eu, pe străzi, întâlneam o groază de băieţi care plecau în Iran. Sau care se întorceau din Iran. Spuneau că în Iran era mai bine decât în Pakistan (şi nu se poate spune că aş fi avut multe îndoieli în legătură cu asta: aş fi jurat că orice loc de pe pământ era mai bun decât Quetta chiar fără să fi fost vreodată acolo) şi că erau mai multe locuri de muncă. Mai era şi problema religioasă. Ei erau tot şiiţi – iranienii, vreau să spun – şi pentru noi, hazarii, era mai bine, din acel motiv prostesc că fraţii de religie se poartă frumos unii cu ceilalţi, în timp ce eu sunt convins că trebuie să fii amabil cu toţi, fără să te uiţi la actul de identitate sau la certificatul religios.

Auzeam aceste voci în aer, ca transmise de un megafon în locul chemării muezinului; le percepeam în zborul păsărilor şi credeam, pentru că eram

mic şi ce poţi să ştii despre lume când eşti mic? Credeam tot ce-mi spuneau.

Astfel, când am auzit acele lucruri – că în Iran erau şiiţi şi că te tratau bine şi că era de lucru – şi când am văzut trecând pe stradă nişte băieţi care se întorceau de la Teheran sau de la Qom, în drum spre Afganistan, cu o brumă de bani în buzunar, părul curat, haine noi şi pantofi sport în loc de papuci, în timp ce noi, ei bine, noi, hazarii din Liaqat Bazar, puţeam ca nişte capre, vă jur, când i-am văzut pe aceşti băieţi oprindu-se într-o noapte la samavat Qgazi şi plecând din nou spre casă şi m-am gândit că odată erau ca mine şi că acum purtau blugi şi cămaşă, am decis că voi pleca şi eu în Iran.

M-am întors la kaka Rahim şi i-am cerut sfatul, pentru că, dintre toţi pe care-i ştiam, el se pricepea cel mai bine la călătorii. Fără să zâmbească, fumând obişnuita ţigară, cu fumul care i se încurca în genele lungi, a spus că făceam bine că mă duceam în Iran, dar a spus-o ca şi cum a face bine şi a face rău erau cele două jumătăţi ale unui sendviş care, în orice caz, trebuia mâncat întreg fără să te preocupe umplutura.

A scris ceva pe o foaie, un nume, şi mi-a întins-o. A spus: Du-te să vorbeşti cu el. Era un traficant de persoane căruia trebuia să mă prezint drept prietenul lui, prietenul lui kaka Rahim, astfel încât să mă trateze bine şi să nu-i vină cheful să mă tragă pe sfoară, lucru pe care nu trebuie să-l excluzi niciodată în astfel de cazuri. Apoi s-a dus în bucătărie, a pregătit un pachet cu năut rumenit şi stafide şi mi l-a dat spunându-mi că nu putea să-mi ofere nimic altceva în afară de binecuvântarea lui ca eu să ajung teafăr.

Mă hotărâsem. Nu m-aş fi întors înapoi.

M-am dus să-l salut pe Zaman şi i-am promis că voi citi mereu puţin din Coran dacă mi se va întâmpla să găsesc o carte. M-am dus la osta sahib şi i-am mulţumit pentru tot. Apoi m-am dus să-i caut pe băieţii din Liaqat Bazar şi le-am spus ce aveam de gând să fac, că mă pregăteam să plec.

Unde?

În Iran.

Şi cum pleci?

Cu un traficant de persoane. Kaka Rahim mi-a dat numele lui.

Dacă te prind, ajungi la Telisia sau la Sang Safid. Ca bătrânul nebun de la piaţă, cel cu pietrele în buzunar care-şi petrece toată ziua frecându-le, pentru că e convins că, în interior, sunt din aur.

Cunoşteam bine poveştile care se auzeau în jur despre Telisia şi Sang Safid. Poveşti despre violenţă. Am spus: Oricum, eu nu mai vreau să rămân aici.

Se spune că mor o grămadă de oameni pentru că, la graniţă, poliţiştii iranieni te împuşcă, a spus unul.

Se spune să se munceşte bine, a spus un altul.

Zvonuri, am spus eu. Singurul lucru de făcut este să mergi să vezi cu propriii tăi ochi.

Sufi mânca nişte curmale mestecând larg, cum fac cămilele. S-a şters la gură cu mâneca de la pirhan, şi-a desfăcut geanta de pe umăr şi a pus-o pe jos. Sărind cu spatele, s-a cocoţat pe un mic zid, gonind o şopârlă care stătea la soare. A rămas tăcut câteva minute, cum făcea de obicei, cu braţele încrucişate şi picior peste picior. Apoi a spus: Eşti sigur că e o idee bună?

Am ridicat din umeri. De un lucru eram sigur: voiam să plec de acolo.

Ba omidi khoda. Aici nu mai vreau să rămân nici eu, a spus Sufi.

N-am adăugat nimic, pentru că speram să o spună el.

Vin cu tine, Enaiat.

Când ne-am dus să vorbim cu traficantul, într-o cameră întunecată, plină de fum de taryak, cu mulţi oameni care beau chay şi încălzeau opiu pe mici plite, ăla ne-a cerut imediat bani. Dar noi nu aveam toţi banii pe care îi voia el. Am golit buzunarele pirhane-lor, întorcându-le pe dos, am adunat toate monezile şi bancnotele împăturite pe care le pusesem deoparte şi i le-am îngrămădit în faţă, pe masă: un deluşor de bani.

E tot ce putem să-ţi dăm, am spus. Nici măcar o jumătate de rupie în plus.

El ne-a măsurat din priviri multă vreme, de parcă ne lua măsurile să ne facă o haină. Grămăjoara voastră de bani nu ajunge nici măcar pentru plata biletului de autobuz până la graniţă, a spus.

Eu şi Sufi ne-am uitat unul la altul.

Dar ar fi o soluţie, a adăugat, terminând de tăiat un măr şi ducând o bucată la gură cu cuţitul. Eu vă duc în Iran, bine, dar în Iran va trebui să munciţi într-un loc pe care-l ştiu eu.

Să muncim? E minunat, am spus. Nu-mi venea să cred ce auzeam: nu doar că ne ducea în Iran, dar ne găsea şi de lucru.

Trei sau patru luni, depinde cât mă va fi costat călătoria voastră, salariile le voi lua eu. Pe urmă puteţi să vă consideraţi liberi şi să faceţi ce vreţi. Să rămâneţi acolo dacă v-aţi simţit bine. Sau să plecaţi de acolo dacă nu v-aţi simţit bine.

Sufi mai avea puţin şi închidea ochii şi îngenunchea să se roage, atât era de liniştit şi tăcut. Eu eram ameţit de fum şi de întuneric şi încercam să mă gândesc dacă era vreo şmecherie la mijloc, pentru că traficanţii sunt cunoscuţi pentru şmecheriile lor, dar adevărul era că nu aveam alţi bani, iar el trebuia să-i plătească pe balucii şi pe iranienii care ne-ar fi permis să trecem graniţa, cheltuiala cea mai mare, de aceea avea parţial dreptate: nu eram fiii lui, nu voia să piardă bani cu călătoria noastră. Şi apoi mă prezentasem ca un prieten de-al lui kaka Rahim, nu eram unul oarecare, iar asta mă liniştea mai mult decât orice.

Sufi şi eu am spus că era bine.

Mâine dimineaţă la ora opt să fiţi aici, a spus el. Khoda negahdar.

La ora opt. În faţa uşii localului. Dar nici eu, nici Sufi nu aveam ceas, adică nici eu, nici Sufi nu avusesem în viaţa noastră niciodată, niciodată, un ceas. La Nava, ca să aflu ora, măsuram umbra cu paşii şi, când nu era soare,

încercam să o ghicesc. Ceasul deşteptător era lumina, era chemarea muezinului, cântatul cocoşilor şi, acolo la Quetta, zgomotul oraşului care începea să muncească. Ceea ce vreau să spun e că eu şi Sufi, în noaptea aceea, am hotărât să nu ne culcăm.

Am hoinărit. Ne-am luat adio de la oraş.

Dimineaţa, traficantul ne-a dus într-un loc nu departe, vreo douăzeci de minute de mers pe jos, unde am rămas până la miezul zilei şi unde am mâncat iaurt şi castraveţi: ultimul prânz al nostru în Pakistan, mi-l amintesc perfect. Apoi am plecat.

Mai întâi am călătorit cu un autobuz de linie până la graniţă, un autobuz din acelea cu multe locuri, şi nu ca nişte clandestini, ascunşi pe sub scaune, ci cu bilet ca persoanele importante. Eram foarte fericiţi. N-am fi crezut vreodată că ar fi putut fi atât de comodă călătoria noastră spre Iran, şi de fapt n-a fost; dar, pentru început, nu e de spus decât atât: era un început măreţ.

La graniţă ne-am unit cu un grup de persoane. Cu toţii eram şaptesprezece. Am urcat într-o camionetă Toyota, din acelea cu bena descoperită: în faţă erau patru locuri ocupate de traficant şi de complicii lui, iar în spate ne-am înghesuit noi cei şaptesprezece, ca nişte măsline. Era şi unul dintre acei barbă-lungă – cu noi care urma să fim traficaţi, vreau să spun – unul mare şi ciufulit, căruia i-am fost imediat antipatic probabil, da, chiar dacă nu-i făcusem nimic, şi care în timpul călătoriei a încercat să mă împingă jos din camionetă cu genunchiul de atât de multe ori, aşa, prefăcându-se că nu face nimic, că la un moment dat a trebuit să-i spun încetează, nu mai face asta, nu mai face asta, dar era ca şi cum aş fi vorbit cu muntele, cu tot zgomotul pe care-l făceau roţile şi motorul. Toyota se căţăra pe nişte drumuri cu prăpăstii şi eu riscam deja să cad fără ca el să mă împingă. Am început să-l implor, să-i spun că nu făcusem nimic rău. Nici Sufi nu ştia ce să facă, voia să mă ajute, dar cum? În acel moment, fără să spună nimic, s-a ridicat un alt bărbat, poate un tadjik, s-a ridicat liniştit, ca şi cum se ducea să bea nişte apă, şi i-a tras un pumn în faţă lui barbă-lungă şi i-a spus să mă lase în pace, că nu-i făcusem nimic, că amândoi aveam de făcut o călătorie şi doream să ajungem şi că nu exista niciun motiv să ne enervăm reciproc.

Atunci tipul s-a calmat.

După ore şi ore am ajuns şi ne-au pus să ne dăm jos. N-aş şti să spun unde eram: o jumătate de munte arid, gol, care trosneşte. Era întuneric şi nu erau lumini, chiar şi luna se ascunsese în seara aceea. Traficanţii de persoane ne-au pus să ne ascundem într-o grotă, pentru că aveau ordin să ducă în oraş numai câte cinci persoane pe rând.

Când ne-a venit nouă rândul, mie şi lui Sufi, traficanţii ne-au urcat pe Sufi în spate şi pe mine în faţă, pe locul pasagerului, lângă şofer. Au spus că trebuia să mă aplec. În faţă au mai urcat alte două persoane, astfel că partea aceea de călătorie până în oraş – când speram atât de mult să mă uit pe fereastră – am făcut-o între picioarele a doi pasageri, cu tălpile lor sprijinite de spatele meu.

Oraşul în care am ajuns, când am ajuns, se numea Kerman.

IRAN

O casă cu un etaj. O curte cu plante şi un mic zid din piatră care-o despărţea de stradă; nu puteai să ieşi să te joci Buzul-bazi sau cu mingea, bineînţeles. La etaj erau o baie cu duş şi două camere spaţioase cu perne şi covoare şi multe ferestre, dar toate obturate. La parter, la fel. În afară de baie, care era afară, în curte, ascunsă de un chiparos. În fine, era o casă drăguţă casa din Kerman.

Nu eram numai noi şi traficantul nostru acolo, ci şi alte grupuri de persoane venite de cine ştie unde, clandestini în tranzit, la fel ca noi. Şi unul dormea, altul mânca, altul vorbea în şoaptă; cineva îşi tăia unghiile; un bărbat mângâia un copil care, întins pe jos, într-un colţ, plângea disperat; un traficant, aşezat la masă, curăţa un cuţit lung: mulţi fumau şi perdeaua de fum invada camera. Nicio femeie. Sufi şi eu ne-am aşezat lângă un perete ca să ne odihnim. Au adus de mâncare: orez cu pui prăjit. Era bun orezul, la fel şi puiul prăjit. Şi o fi fost pentru că eram în viaţă, că eram în Iran în casa aceea drăguţă şi pentru orezul şi puiul prăjit atât de gustoşi, în fine, o fi fost din cauza atâtor emoţii laolaltă, că am început să tremur.

Simţeam frig şi cald în acelaşi timp. Transpiram. Respirând, scoteam un şuierat firav şi eram traversat de asemenea fiori că, prin comparaţie, niciun cutremur nu m-ar fi scuturat atât de tare din temelii.

Ce ai? a spus Sufi.

Nu ştiu.

Ţi-e rău?

Cred că da.

Serios? Cum?

Du-te să-l chemi pe domnul acela.

Care domn?

Cel care m-a apărat de barbă-lungă.

Bărbatul, care nu lăsase ca oasele mele să se fărâmiţeze pe fundul unei prăpăstii în timpul călătoriei cu Toyota, a îngenuncheat lângă mine, a pus o mână pe fruntea mea – era aşa de mare mâna lui, că m-a cuprins cu degetele de la o ureche la cealaltă – şi a spus: Arde. Are temperatură.

Sufi ţinea un deget în gură. Ce putem face?

Nimic. Trebuie să se odihnească.

Ar putea să moară?

Bărbatul şi-a încreţit nasul. Na ba omidi khoda, micule hazar. Cine poate s-o spună? Să sperăm că nu, corect? Cred că e doar foarte obosit.

Nu putem chema pe cineva, ce ştiu eu, un doctor?

Se vor ocupa ei, a spus bărbatul. Şi a arătat spre baluci. Între timp mă duc să iau o bucată de pânză şi-l spăl cu apă rece.

Îmi amintesc că am deschis un ochi. Pleoapa era grea ca jaluzeaua din fier a magazinului de sandale a lui osta sahib. Nu pleca, i-am spus lui Sufi.

Nu plec nicăieri, stai liniştit.

Bărbatul s-a întors cu pânza udă. Mi-a pus-o pe frunte, delicat, a rostit cuvinte pe care nu le-am înţeles, câteva picături de apă s-au scurs prin păr, pe gât, pe obraji, în spatele urechilor. Am auzit muzică şi cred că am întrebat ceva: cine cânta, de exemplu. Îmi amintesc cuvântul radio. Îmi amintesc că eram la Nava şi că ningea. Îmi amintesc mâna mamei mele prin păr. Îmi amintesc ochii buni ai învăţătorului meu mort, îmi recita o poezie şi îmi cerea să o repet, dar eu nu reuşeam. Apoi am adormit.

Unul după altul, în mici grupuri, au plecat toţi din casă, în afară de doi traficanţi. A plecat şi domnul amabil cu mâinile mari. Eu m-am îmbolnăvit

puţin mai tare şi, din următoarele câteva zile nu am amintiri: doar o senzaţie de căldură plăcută şi teama de a cădea, de a aluneca fără să mă pot agăţa de nimic. Mă simţeam atât de rău, că nu puteam să mă mişc: cineva îmi turnase ciment pe muşchii de la picioare şi de la braţe; nici venele nu lucrau, circulaţia sângelui era întreruptă.

O săptămână am mâncat numai pepeni verzi. Îmi era sete, atât de sete. Aş fi băut continuu ca să sting incendiul pe care răul mi-l fixase în gât.

Ia asta.

Ce e?

Deschide gura. Aşa. Acum bea şi înghite.

Ce e?

Stai jos. Odihneşte-te. Rahat bash.

Traficanţii, ei bine, nu puteau să mă ducă la spital sau la un doctor, era evident. Asta e cea mai mare problemă când eşti clandestin: eşti ilegal şi cu sănătatea. Mi-au dat medicamente pe care le ştiau numai ei, pe care le aveau în casă, mici pastile albe, de înghiţit cu apă. Nu ştiu ce era – nu puteam pune întrebări în tripla mea condiţie de bolnav, datornic şi afgan – oricum până la urmă m-am vindecat, şi nu mai contează. După o săptămână m-am simţit mai bine.

Într-o dimineaţă traficantul nostru ne-a zis, mie şi lui Sufi, să ne luăm lucrurile – chestie care m-a făcut să râd, pentru că nu aveam nimic de luat – şi să-l urmăm.

Ne-am dus la gara din Kerman.

Era prima oară când mergeam pe străzile iraniene ziua şi începeam să cred că lumea era mult mai puţin variată şi misterioasă de cum îmi imaginasem trăind la Nava.

Gara, îmi amintesc, era o clădire lungă şi joasă, cu o scară exterioară din piatră, un portic arcuit şi un panou pe acoperiş, parţial albastru şi parţial

transparent, pe care scria Kerman Railway Station cu galben şi, cu roşu, acelaşi lucru în farsi. Ne aşteptau alţi doi traficanţi baluci, asociaţi ai traficantului nostru, şi un mic grup de afgani pe care-i văzusem cu o zi înainte în casă.

Am urcat în vagon pe uşi diferite. Trenul mergea la Qom. Un oraş important Qom, între Esfahān şi Teheran, loc sacru pentru musulmanii şiiţi deoarece găzduieşte mormântul lui Fatima al-Masuma. Eram pe pământ şiit acum. Şi, chiar dacă mie nu-mi păsa prea mult, ei bine, mă simţeam acasă, sau cel puţin speram să fiu, să fiu într-un loc unde aş fi fost tratat bine, ceea ce, în fond, e acelaşi lucru.

Eram euforic.

Eram vindecat.

Eram bine dispus.

Era o zi minunată cu soare, iar Sufi şi eu, noi doi împreună, eram în Iran.

Spui că te simţeai mare, Enaiat. Din cauza febrei te şi lungiseşi. Se spune că cei mici cresc când au febră, ştii?

Da. Ştiu.

Ce înălţime ai acum?

1.65, cred.

Dar când erai în Iran?

Ca un copil de unsprezece, doisprezece ani. Nu ştiu, ce înălţime au?

Cât trecuse, în acel moment, de la începutul călătoriei?

De când plecasem din Nava, vrei să spui?

Da.

18 luni. Da, aş zice că 18 luni, mai mult sau mai puţin.

Şi ai spus că ai plecat la zece ani.

Aşa am spus, Fabio. Chiar dacă nu ştim asta.

Chiar dacă nu ştim asta, desigur.

Da.

Şi în ce perioadă a anului ai ajuns în Iran?

Primăvara.

Perfect. Cel puţin timpul e ceva sigur.

Nu, Fabio. Nimic nu e sigur.

Timpul e, Enaiat. Curge cu aceeaşi viteză peste tot în lume.

Crezi? Ştii, Fabio, n-aş fi atât de sigur.

Spre Qom, deci. Cu viteză, într-un tren de foarte bună calitate prin Iran. Oraş care, văzut de la fereastră, aşa, la distanţă, mi se părea mult mai verde şi decât Pakistan şi decât Afganistan. Şi a fost, îmi amintesc, o călătorie minunată, aşezaţi comod, împreună cu zeci şi zeci de călători locali: miros de apă de colonie, vagonul-restaurant şi scaunele curate şi moi, bune de dormit.

Traficantul nostru şi asociaţii lui şi-au luat loc mai departe de mine şi de Sufi şi de toţi ceilalţi afgani, astfel încât să ne poată controla amestecaţi printre călători. La gara din Kerman, înainte ca trenul să închidă uşile, ne spuseseră: Orice se întâmplă, noi nu ne cunoaştem. Clar? Nu trebuie niciodată, niciodată să declaraţi că sunteţi cu noi. Dacă urcă poliţiştii şi, după un control, vă spun să-i urmaţi, voi vă supuneţi. Dacă vă duc la graniţă, staţi liniştiţi, noi vom veni să vă luăm. Aţi înţeles?

Noi am spus că da, din voce şi din bărbie. Ei ne-au privit şi ne-au întrebat încă o dată dacă înţelesesem bine şi noi am repetat da încă o dată, toţi în cor. Apoi, doar aşa ca să fie siguri şi să facă lucrurile cum trebuie, ne-au întrebat şi a treia oară.

Cred că erau puţin nervoşi sau ce ştiu eu. Oricum, când urca controlorul, se duceau imediat să vorbească cu el şi să-i arate nişte hârtii: cred că îi dădeau şi bani.

La Qom am coborât. Pentru unii călătoria se termina acolo: traficanţii au sunat la nişte persoane ca să vină să-i ia. În schimb Sufi, eu şi alţii am urcat într-un autobuz care făcea traseul Qom-Esfahān. Traficantul nostru şi şoferul cred că se cunoşteau, pentru că atunci când s-au văzut, s-au dus unul către celălalt şi s-au pupat pe obraji.

La jumătatea călătoriei, autobuzul a încetinit brusc. Sufi m-a strâns de braţ.

Mă doare, am spus.

Ce se întâmplă?

Am dat la o parte perdeluţele pe care le trăsesem ca să ne apărăm de soare. Oi, am spus.

Ce?

Oi. Ne-am oprit din cauza unei turme de oi.

Sufi s-a lăsat să cadă pe scaun cu mâinile la urechi.

După o oră am ajuns la Esfahān.

În primul rând) vă duc unde vreau eu.

În al doilea rând) munciţi unde vreau eu.

În al treilea rând) timp de patru luni iau eu banii voştri.

Astea erau înţelegerile. Aşa că, e bine că până în acel moment totul decursese lin, că avuseseră grijă de mine când eram bolnav, că trenul era comod şi că autobuzul nu fusese oprit de o blocadă a poliţiei (iraniene), ci doar de o turmă de oi (iraniene) etc., însă acum trebuia să înţelegem, Sufi şi eu, unde vom petrece următoarele patru luni – minim – din viaţa noastră şi ce muncă vom face. De aceea, traseul de la autogara din Esfahān către destinul nostru – destin şi destinaţie seamănă, nu-i aşa? – mi s-a părut, jur, mai lung şi mai periculos decât tot acel urcat şi coborât din trenuri şi din autobuze în mijlocul neantului care îl precedase.

În schimb.

În schimb, ajunşi într-o zonă puţin frecventată a periferiei oraşului, traficantul nostru ne-a dus pe un şantier unde se construia o clădire, un condominiu înalt de patru nivele, dar lung, foarte lung, cu foarte multe apartamente, toate la fel, înşirate unul după altul. Erau diferite firme şi fiecare câştigase contractul pentru un bloc. Era foarte cald. Am mers prin praf în jurul clădirii până când un iranian înalt şi cu ochii mici a apărut din spatele unui container plin cu plăci de faianţă şi ne-a spus să intrăm.

Traficantul i-a strâns mâna iranianului înalt, care avea aerul că este şeful de şantier, date fiind cămaşa curată şi barba aranjată, ne-a prezentat în puţine cuvinte, doar cu numele, ca şi cum ne-ar fi aşteptat şi acordurile fuseseră obţinute deja înainte, apoi s-a întors spre noi şi a spus: Aveţi grijă. Doar atât. Aveţi grijă. Şi-a luat geanta de pe jos şi a plecat.

Şeful de şantier s-a scărpinat în cap şi a întrebat: Ce ştiţi să faceţi?

Nimic, am spus (să fim cinstiţi era lucrul cel mai bun).

Bănuiam, a răspuns el. Veniţi cu mine.

Sufi şi eu ne-am uitat unul la altul şi l-am urmat.

Clădirea era un schelet, fără uşi şi ferestre. Şeful ne-a condus într-un apartament cu pardoseală fără gresie, numai ciment nefinisat şi deteriorat. Aici e locul unde locuiesc cei care lucrează pentru noi, a spus. M-am dus în mijocul camerei şi am privit în jur. Ferestre şi uşi închise cu nylon. Nu era

apă şi nici gaz. Apa, a spus şeful, o aduceau cu camioanele-cisternă şi pentru gătit se foloseau nişte butelii reciclabile care se umpleau într-un magazin din apropiere. Un cablu electric, peticit cu bandă scotch, urca pe peretele exterior al clădirii, intra pe fereastră, trecea pe tavan şi atârna lângă uşa de pe coridor, împreună cu un bec.

Duceţi-vă să luaţi nisip, a spus şeful de şantier. Nisip. Acolo înăuntru.

Ne-am întors cu două găleţi de nisip de căciulă, Sufi şi eu, tocmai ca să arătăm că eram mici, da, dar puternici.

Descărcaţi-l în colţul acela. Bine, aşa. Neteziţi-l cu mătura şi întindeţi deasupra un covor. Unul dintre acelea, iată. Întindeţi-l acolo. Veţi dormi aici până când clădirea va fi terminată. Apoi vom merge pe un alt şantier. Ţineţi curat şi nu uitaţi că nu sunteţi singuri. Buna-creştere a unuia îi face pe toţi să se simtă bine, clar? Veţi înţelege repede cum funcţionează viaţa aici înăuntru, pentru spălat, mâncat, rugat şi tot restul. Dacă aveţi probleme, vorbiţi cu mine, nu încercaţi să le rezolvaţi singuri. Acum coborâţi în curte, prezentaţi-vă celorlalţi muncitori şi faceţi ce vă spun să faceţi.

Toţi clandestini. Zidarii, dulgherii, instalatorii acelei firme erau toţi fără documente. Trăiau acolo, în apartamentele în construcţie ale acelui mare complex rezidenţial. Şi asta, ca să fie clar, nu pentru că locuind înăuntru s-ar construi mai bine şi nici pentru a munci în plus – chiar dacă, într-un fel, ambele lucruri sunt adevărate: dacă construieşti o casă care nu e a ta, dar în acel moment e ca şi cum ar fi, te ataşezi de ea puţin şi o îngrijeşti mai mult, şi dacă nu trebuie să pierzi timp ca să te întorci acasă seara şi să te duci la muncă dimineaţa, poţi să te apuci de muncă imediat cum te trezeşti şi să te opreşti înainte să te duci la culcare sau la cină, dacă mai ai putere să mănânci – nu atât din aceste motive, spuneam, ci pentru că era locul cel mai sigur.

Într-adevăr, nimeni nu ieşea niciodată de pe şantier.

Şantierul nu era numai o casă.

Şantierul era lumea.

Şantierul era sistemul solar.

În primele luni, nici eu, nici Sufi n-am pus niciodată piciorul în afara şantierului. Ne era frică de poliţia iraniană. Ne era teamă că ajungem la Telisia sau Sang Safid, despre care nu ştiţi ce sunt, credeţi-mă, pentru că nu aţi fost refugiaţi afgani în Iran, pentru că toţi refugiaţii afgani în Iran ştiu ce sunt Telisia şi Sang Safid. Două centre de şedere temporară. Legendare. Două lagăre de concentrare, din ceea ce am putut citi, apoi, despre lagărele de concentrare: nu ştiu dacă mă fac înţeles. Locuri fără speranţă.

Era de ajuns să le pronunţi numele, în Afganistan, ca să scoţi aerul dintr-o cameră ca din pungile sub vid pentru alimente. Soarele se întuneca şi frunzele cădeau. Se povestea că acolo poliţiştii îi obligau pe oameni să urce pe dealuri – erau locuri enorme – ducând cu ei o anvelopă de camion, pe umeri, şi că apoi îi obligau să se bage în anvelopă şi îi rostogoleau în jos printre pietre.

Când eram în Afganistan, am întâlnit pe stradă doi băieţi care înnebuniseră. Vorbeau singuri, urlau, făceau pipi pe ei. Şi cineva, îmi amintesc, îmi spusese că fuseseră la Telisia sau la Sang Safid.

După aproape trei zile de la sosirea lui Sufi şi a mea, am văzut un grup de muncitori discutând despre cine trebuia să meargă să facă ceva undeva. Treceam în fugă pe lângă ei, cu o găleată în mână. M-am oprit să ascult.

Să meargă unde? Am întrebat.

La cumpărături.

La cumpărături? Afară?

Ai văzut magazin pe şantier, Enaiat jan? În fiecare săptămână cineva trebuie să se ducă la cumpărături, a spus unul dintre cei vârstnici. Eu am fost de trei ori în ultimele luni. Acum e rândul lui Khaled. El s-a dus o singură dată.

Da. Dar acum trei săptămâni. Cât a trecut de când nu s-a mai dus Hamid? Ei? Cât? Două luni. Chiar mai mult.

Nu e adevărat. Am fost luna trecută, nu-ţi aminteşti?

Praful ţi-a acoperit memoria, Hamid.

În orice caz, iată, se întâmpla că numai unul, în fiecare săptămână, dar unul dintre cei care erau acolo de mult timp, unul care ştia cum să se mişte prin oraş, se ducea la cumpărături pentru toţi. Lua un taxi şi se ducea să cumpere tot ce trebuia într-un magazin privat, un magazin unde era câte puţin din toate şi proprietarul era un prieten, apoi se întorcea imediat. Nici măcar timp pentru un chay sau pentru un sendviş. La întoarcerea lui se împărţeau cumpărăturile. Se gătea laolaltă, se mânca laolaltă, se făcea curat laolaltă. Fiecare cu sarcina lui. Fiecare cu rândul lui.

Până la urmă, în ziua aceea s-a dus Hamid. L-am văzut urcând într-un taxi. Am strigat: Mult noroc, kaka Hamid.

Ba omidi khoda, Enaiatollah jan.

Să fii atent cu poliţia, am spus.

Şi tu fii atent cu varul. Curge sacul.

Varul îmi cădea pe pantof. Am alergat la şef. La sfârşitul zilei am rămas să-l aştept lângă poartă pe kaka Hamid şi eram sigur că-l prinseseră – deja mi-l imaginam rostogolindu-se în jos pe dealul de la Telisia într-o anvelopă – când am văzut un nor de praf ridicându-se după curbă şi acelaşi taxi în care se urcase după-amiază înaintând pe lângă zidul şantierului şi oprindu-se în faţa mea. Portbagajul era plin ochi cu pungi. L-am ajutat să le descarce şi să le ducă sus.

Mulţumesc, Enaiatollah jan.

Pentru nimic, kaka Hamid. A decurs totul bine? Ai văzut poliţia?

N-am văzut pe nimeni. A decurs totul bine.

Ţi-a fost frică?

Hamid a încetat o clipă să stivuiască cutiile cu orez şi legume. S-a oprit, nemişcat. Nu mi-e frică niciodată, Enaiat, a spus. Şi mi-e tot timpul frică. Nu mai ştiu să disting între cele două.

N-ai văzut niciodată Esfahān, Enaiat?

Nu.

Mi s-a spus că e un oraş foarte frumos.

Am căutat poze pe internet, o dată. Am găsit multe cu piaţa denumită Imam Khomeyni, cu moscheea şeicului Lotf Allah şi cu podul Siosepol. Am descoperit şi că, nu foarte departe de acolo, sunt ruinele din Bam. Citadela e cea mai mare structură din cărămidă din lume. Un cutremur, la puţină vreme după plecarea mea, aproape a distrus-o.

Probabil că sunt locuri minunate.

Dar eu, atunci, nu ştiam asta. Este o vorbă, în Iran, care spune: Esfahān nesf-e jahān, care înseamnă: Esfahān e jumătate din lume.

Da. Şi din lumea ta, Enaiat?

Trebuie să spun adevărul pentru că, dacă vreodată cineva va citi aceste cuvinte, unul dintre oamenii pe care i-am întâlnit la Esfahān, vreau să ştie, fiindcă nu cred să le fi zis niciodată asta: m-am simţit bine acolo, pe şantier. Aşa că mulţumesc.

Munceam mult, asta aşa e. Munceam continuu, chiar şi zece, unsprezece ore pe zi. Dar nu se poate spune că aveai altceva de făcut.

În privinţa banilor, totul s-a sfârşit cu bine. După patru luni, şeful de şantier nu i-a mai dat salariul traficantului, ci, aşa cum ne înţelesesem, a început să ne plătească pe noi.

Îmi amintesc primul salariu pe care l-am luat: patruzeci şi două de mii de tomani.

Când am plătit partea mea de cheltuială lunară, au rămas treizeci şi cinci de mii, care era ca şi cum ai spune treizeci şi cinci de euro, mai mult sau mai puţin, dat fiind că, dacă nu greşesc, o mie de tomani valora un euro în acel moment. Acei treizeci şi cinci de mii de tomani erau toţi în bancnote. Atunci am ieşit prima dată din şantier, privind la dreapta şi la stânga şi după fiecare colţ, strecurându-mă printre case, chiar dacă mi-era frică, am ieşit pe furiş şi m-am dus la un magazin din apropiere şi am schimbat toate bancnotele în monezi; pentru că aşa mi se părea că am mult mai mulţi bani. Am găsit o cutie din fier cu lacăt în care să le păstrez. Seara, când terminam munca şi când mă duceam să mă întind în colţişorul meu, deschideam cutia din fier cu lacăt, scoteam monezile şi le număram – una, două, trei – chiar dacă le numărasem deja de miliarde şi miliarde de ori. Hârtiile erau mai uşor de numărat, dar din monezile stivuite puteam să fac turnuri. Era minunat.

Când banii au început să se adune – pentru că luam salariul în fiecare lună şi nu erau multe modalităţi de a-l cheltui – şi mica agoniseală nu mai încăpea în cutie, am schimbat sistemul. Luam bancnotele, le puneam într-o pungă de plastic pe care o legam cu un elastic, strâns bine, şi le îngropam undeva în şantier, într-un loc pe care-l ştiam numai eu. Le înfăşuram bine, astfel încât să nu le ude ploaia şi să nu le roadă şoarecii.

Sufi, în schimb, în acel moment a hotărât să plece. Ne-am şi certat din acest motiv, dar nu-mi amintesc bine cum s-a întâmplat, îmi amintesc numai că nu ne-am luat la revedere şi eu am fost trist o grămadă de timp. Putea să fie ultima oară când ne vedeam. Nu se ştie niciodată ce-ţi rezervă viaţa dintr-o clipă în alta.

Plec, a spus într-o seară. Esfahān e prea periculos.

Şi unde te duci?

La Qom.

De ce la Qom? Ce diferenţă e între Qom şi Esfahān?

La Qom sunt mulţi afgani. Lucrează în fabrici de piatră. Stau împreună şi aşa mai departe.

Voia să mă părăsească. Nu-mi venea să cred ce auzeam. Nu poţi să pleci, am spus.

Vino cu mine.

Nu. Mie mi-e bine pe şantier.

Atunci o să plec singur.

Cine ţi-a spus povestea asta cu afganii la Qom? Şi dacă nu e adevărată?

Nişte băieţi care lucrează în clădire pentru altă firmă. Mi-au dat şi un număr de telefon, uite.

Mi-a arătat o bucată de hârtie. Era scris un număr cu un marker verde. I-am cerut un pix lui kaka Hamid şi mi l-am notat pe un caiet pe care mi-l adusese el de la magazin, cadou, un caiet cu coperta neagră în care scriam lucruri pe care astfel puteam să le şi uit, dat fiind că le scrisesem. Kaka Hamid a fost cel care m-a învăţat să citesc şi să scriu mai bine decât ştiam să o fac deja.

A doua zi dimineaţă, când m-am trezit, Sufi nu mai era.

Începeam să cred că a dormi e o greşeală. Că poate era mai avantajos să rămân treaz, ca să împiedic dispariţia persoanelor apropiate în neant.

Despre absenţa unei persoane îţi dai seama din lucrurile mici.

Despre absenţa lui Sufi îmi dădeam seama mai ales noaptea, când mă învârteam în somn iar braţele şi mâinile mele nu-l găseau pe covor lângă mine. Şi-mi dădeam seama ziua, în pauzele de lucru, pe care nu le mai petreceam cu el aruncând cu pietre în conserve, în găleţi sau chestii de felul ăsta.

Într-o seară m-am întors de la lucru într-adevăr trist şi m-am aşezat în faţa micului televizor alb-negru, unul dintre acelea cu antenele pe care le învârţi cu mâna, că petreci mai mult timp încercând să potriveşti decât să vezi emisiunile. Pe un canal era un film cu nişte turnuri care se prăbuşeau. Am

căutat altul şi era acelaşi film. Încă unul, acelaşi. L-am chemat pe kaka Hamid ca să mă ajute şi el mi-a zis că nu era un film. Că în America, la New York, două avioane au intrat în World Trade Center. Spuneau că fuseseră afganii. Apoi că fusese Bin Laden şi că afganii îl protejau. Spuneau că fusese al-Qaeda.

Am stat puţin să ascult, apoi am mâncat supă şi m-am dus să mă culc. O fi fost grav ce se întâmplase, şi acum ştiu că era grav, o tragedie îngrozitoare, dar pe moment m-am gândit că pentru mine era mai grav să fiu fără Sufi.

Când nu ai o familie, prietenii sunt totul.

Şi timpul trecea. Secunde, minute, ore, zile, săptămâni. Luni. Tic-tac-ul vieţii mele. Aş fi vrut să cumpăr un ceas, aşa, ca să dau un sens trecerii timpului, un ceas care să arate orele şi data, şi cu cât îmi creşteau degetele şi părul, care să-mi spună cu cât îmbătrâneam.

Apoi a sosit ziua, o zi specială, când am terminat munca la clădire, pentru că nu mai era nimic de făcut şi totul fusese montat, şi mânerele de la uşi: mai rămânea să fie predate proprietarilor casele. Astfel ne-am dus să muncim în alt loc. Cei doi asociaţi ai firmei s-au separat şi eu am rămas cu cel care mi-era cel mai simpatic.

Ne-am mutat într-o zonă la periferia oraşului Esfahān, Baharestan, şi eu eram tot mai bun la munca aceea de construit case etc. şi adesea îmi încredinţau sarcini pentru care erau necesare o mai mare competenţă şi responsabilitate (aşa îmi spuneau, dar nu ştiu sigur dacă pentru a-şi bate joc de mine sau altceva). De exemplu, să ridic materialul la etajele de sus ale casei trăgând de o sfoară.

Doar că, da, învăţasem meserie şi, da, toţi aveau încredere în mine, dar tot mic eram. Şi atunci? Atunci se întâmpla că, în timp ce trăgeam sfoara, materialul devenea mai greu decât mine. Încărcătura începea să coboare şi eu să urc. Toţi râdeau şi înainte să vină cineva să mă ajute, trebuia să urlu şi să zbier fără să dau drumul prinsorii, altfel încărcătura era distrusă şi vina era a mea.

Dar lucrul cel mai bun, cel pe care am putea să îl numim mica mea revoluţie din Baharestan, este că începusem să ies în afara şantierului. Asta pentru că Baharestan este un sat foarte mic, mult mai puţin periculos decât Esfahān. Apoi, pentru că învăţasem să vorbesc bine limba farsi[1] şi erau multe persoane amabile cu mine, mai ales femeile.

Când le vedeam întorcându-se de la magazine cu sacoşele pline de cumpărături, mă ofeream să le iau şi să le duc eu sus. Ele aveau încredere în mine, mă mângâiau pe cap şi uneori îmi dăruiau ceva dulce sau ce ştiu eu. Cât pe ce să cred că acela ar putea fi un loc în care să trăiesc mereu. Un loc pe care să-l numesc, în sfârşit, acasă.

Acolo, în zonă, îmi dăduseră o poreclă: felfeli, care înseamnă ardei iute. Proprietarul unui magazin unde mă duceam să fac cumpărături sau, din când în când, să iau îngheţată, îmi spunea mereu felfel nagu ce rise, bokhor bebin ce tise, care înseamnă, aproximativ: nu spune cât e de mic ardeiul iute, ci gustă să vezi cât e de picant. Domnul acesta era destul de în vârstă şi eu mă simţeam excelent în compania lui.

După ce au trecut câteva luni, am decis să-i fac o vizită lui Sufi.

De când plecase, nu mai vorbisem cu el, dar primisem veşti despre el de la unii prieteni care fuseseră cu el în aceeaşi fabrică, la Qom.

Păstrasem numărul de telefon scris în caiet, cum se păstrează lucrurile valoroase, şi într-o după-amiază sunasem la fabrică. Răspunsese cineva de la centrală. Sufi care? spusese. Nu e niciun Sufi în compania noastră.

Gioma, spusesem eu atunci. Gioma, nu Sufi.

Gioma Fausi? întrebase cel de la centrală.

Da, chiar el.

Fusese stânjenitor să ne salutăm aşa, la telefon. Dar, în ciuda calmului său obişnuit, înţelesesem că era la fel de emoţionat ca şi mine.

Îi promisesem că mă voi duce să-l văd.

Astfel, într-o dimineaţă caldă, cu puţin vânt, am luat autobuzul spre Qom. În acel moment, poate pentru că eram în Iran de destulă vreme şi că nu mi se întâmplase niciodată nimic, nu m-am gândit că, dacă aş fi întâlnit un blocaj banal, cu poliţişti simpli, ei bine, călătoria mea putea să se sfârşească rău; nu m-am gândit şi, cum se întâmplă când nu te gândeşti prea mult la lucruri, totul a decurs lin.

Sufi a venit să mă ia de la autogară. În lunile acelea, atât el, cât şi eu (el mai mult decât mine) crescusem şi, înainte să ne recunoaştem, ne-am studiat de la distanţă câteva secunde.

Apoi ne-am îmbrăţişat.

Am rămas la Qom o săptămână. Am dormit pe furiş în fabrică şi ne-am plimbat prin oraş şi ne-am jucat cu mingea cu alţi băieţi afgani. Era într-adevăr plăcut acolo, dar eu nu eram pregătit să schimb casa, acum când găsisem un loc în care să trăiesc pentru totdeauna. Astfel, la sfârşitul săptămânii libere pe care mi-o luasem de la muncă, m-am întors la Baharestan.

Exact la timp ca să fiu repatriat.

S-a întâmplat ziua. Munceam. Voiam să pregătesc mortarul, amestecam varul cu cimentul şi nu mă uitam nicăieri, numai în găleată şi în sinea mea – pentru că e un lucru care mi se întâmplă, să privesc în sinea mea – şi-mi amintesc că am auzit venind maşini, dar m-am gândit la furnizori; şeful de şantier îi aştepta.

În Iran casele sunt una lângă alta şi au o piaţetă în comun, în centru, iar piaţeta are numai două puncte de acces. Astfel a venit poliţia. Strategic – poliţiştii sunt plini de strategii – două maşini şi un camion au blocat o intrare, în timp ce un mare număr de agenţi, pe jos, au dat un ocol şi au intrat pe partea cealaltă.

Imposibil de fugit. Nimeni n-a încercat. Cine avea în mâini cărămizi şi mistrie le-a lăsat jos; cine era în genunchi să lege cabluri pentru o instalaţie

electrică a lăsat baltă legătura şi s-a ridicat în picioare; cine bătea cuie şi strângea în pumn un ciocan şi avea cuie în gură ca să nu fie nevoit să se aplece de fiecare dată să le ia din cutie s-a oprit din bătut cu ciocanul, şi-a scos mănuşile, a scuipat cuiele în nisip (a scuipat şi atât) şi i-a urmat pe poliţişti fără să adauge nimic. Nici măcar un mormăit.

Telisia. Sang Safid.

Eu, când i-am văzut pe agenţi împrăştiindu-se pe şantier, urlând, cu armele în mâini, numai la asta m-am gândit.

Telisia. Sang Safid.

M-am gândit la cei doi nebuni pe care-i întâlnisem în Afganistan.

Un poliţist mi-a ordonat să las totul şi să-l urmez. Ne-au adunat în piaţeta centrală a clădirii, apoi, pe rând, ne-au scos pe intrarea blocată de maşini şi, pe măsură ce ieşeam, ne-au încărcat într-un camion.

L-au luat pe kaka Hamid şi mi-a fost teamă că îi fac rău în faţa tuturor ca să ne demonstreze că erau capabili să ne facă rău dacă voiau. În schimb i-au spus: Du-te să iei banii.

Kaka Hamid a traversat curtea şi a urcat în «casă», noi am aşteptat în linişte. Când s-a întors, avea un plic cu destui bani pentru întoarcerea noastră în Afganistan. Asta pentru că în Iran, când te repatriază, tu trebuie să-ţi plăteşti întoarcerea acasă. Bineînţeles că nu plăteşte Statul. Dacă te opresc în grup, cum ni se întâmplase nouă în ziua aceea, eşti norocos: pentru că poliţia îl lasă liber pe unul din grup şi îi spune să se ducă să ia banii ca să plătească repatrierea tuturor. Dacă însă te opresc şi eşti singur şi nu ai cum să plăteşti călătoria până la graniţă, atunci e într-adevăr rău pentru tine, fiindcă eşti obligat să rămâi în centrul de şedere temporară şi banii pentru întoarcerea acasă trebuie să ţi-i câştigi făcând pe sclavul, sclavul centrului şi al poliţiştilor: te pun să cureţi tot ce e murdar, şi vorbesc despre un loc care e cel mai murdar loc din lume, mi s-a spus, un loc în care şi dacă foloseşti jetul de vapori sub presiune etc., ar rămâne cloaca Pământului, chestie în care niciun gândac n-ar trăi.

Dacă nu plăteşti, rişti să devină casa ta centrul de şedere temporară.

Noi am plătit în ziua aceea. Şi nu doar atât. Kaka Hamid mi-a mărturisit după aceea, în camion, că, atunci când se dusese să ia banii, găsise doi muncitori care pregăteau cina şi nu-şi dăduseră seama de nimic. Îi rugase să rămână acolo ca să supravegheze lucrurile noastre până ne vom întoarce.

Dacă nu ne duceau la Telisia. Sau la Sang Safid.

Din fericire, locul unde ne-au dus era altul.

În lagăr ne-au ras în cap. Ca să ne facă să ne simţim dezgoliţi. Şi pentru că astfel, după aceea, oamenii ar fi înţeles că fusesem în Iran, clandestini, şi că fusesem expulzaţi. Râdeau în timp ce ne tundeau. Ei râdeau şi noi stăteam înşiraţi ca oile. Ca să nu plâng, mă uitam la smocurile care se adunau pe podea: e ciudat părul când nu e pe cap.

Apoi ne-au încărcat în camioane. Am pornit în mare viteză şi părea că şoferul căuta gropile de pe drum, pentru că era dificil să iei atât de multe fără să o faci intenţionat. Mă gândeam că era un tratament cuprins în repatriere şi am spus asta şi celorlalţi, dar nimeni n-a râs.

La un moment dat au urlat la noi să coborâm, căci ajunsesem. Dacă ar fi avut un camion pentru transportat nisip, cu remorca basculantă, ne-ar fi descărcat aşa, făcându-ne să ne rostogolim cât mai departe posibil. În schimb s-au limitat să ne tragă câteva bastoane.

Herat. Afganistan. Locul cel mai aproape de graniţă între Afganistan şi Iran. Fiecare şi-a aranjat rapid să se întoarcă înapoi, ceea ce nu era o problemă. Herat e plin de traficanţi în aşteptare de repatriaţi. Aproape că nu ai timp să fii lovit cu bastoanele de poliţişti, că imediat te iau şi te duc din nou în Iran.

Dacă nu ai bani cu tine, poţi să-i plăteşti şi după aceea. Ei ştiu că, dacă ai muncit în Iran o vreme, ai bani strânşi şi ascunşi în vreo gaură, sau că, dacă nu-i ai, poţi să ceri un mic împrumut cuiva, fără să devii sclav patru luni, cum ni s-a întâmplat prima dată mie şi lui Sufi. Ei ştiu asta.

Ca să intru din nou în Iran, am folosit tot o camionetă Toyota. Dar de data asta călătoria a fost mai periculoasă, pentru că pe drumul acela treceau contrabandiştii cu marfa din comerţul lor ilicit. Inclusiv droguri. În Toyota erau şi din alea. În Iran, dacă te prind cu mai mult de un kilogram de opiu, te spânzură. Desigur, mulţi poliţişti de frontieră erau corupţi, din fericire, şi te lăsau să treci pentru că îi plăteai, însă dacă întâlneai un tip serios (care era şi cinstit), ei bine, erai mort, iată.

Pentru noi atunci a mers bine. Ne-am întors la Baharestan.

M-am dus imediat la şantier să-l caut pe kaka Hamid, dar nu se întorsese încă. Banii mei erau la locul lor, în gaură. Cei doi muncitori rămaşi stătuseră de pază. Însă din ziua aceea s-a schimbat totul. Se zvonea că Esfahān nu mai era un loc sigur, şi nici Baharestan, că poliţia primise ordin să-i repatrieze pe toţi. Atunci l-am sunat pe Sufi la Qom, la fabrica aceea unde lucra piatra, şi el mi-a zis că acolo, pentru moment, lucrurile erau liniştite.

Aşa m-am hotărât să mă duc la el. Am aşteptat să se întoarcă kaka Hamid ca să-mi iau rămas bun, mi-am adunat lucrurile şi m-am dus la autogară.

Cum e posibil să ţi se schimbe viaţa aşa, Enaiat? Într-o dimineaţă. Bun rămas.

E posibil şi gata, Fabio.

Odată am citit că alegerea de a emigra apare din nevoia de a respira.

Aşa e. Şi speranţa unei vieţi mai bune este mai puternică decât orice sentiment. Mama mea, de exemplu, a hotărât că, să mă ştie în pericol departe de ea, dar în drum spre un viitor diferit, era mai bine decât să mă ştie în pericol aproape de ea, dar în mocirla fricii veşnice.

După ce m-am urcat în autobuz, m-am aşezat în fund, singur, cu geanta strânsă între picioare, fără să fac nicio înţelegere cu nimeni – niciun traficant, vreau să spun – pentru că nu voiam să-mi cheltui din nou banii ca să plătesc pe cineva care să mă ajute să ajung la destinaţie fără probleme, şi

apoi pentru că mai fusesem deja la Qom, să-l vizitez pe Sufi, şi totul decursese lin.

Era o zi frumoasă şi m-am ghemuit pe scaun, cu capul sprijinit de geam ca să moţăi.

Cumpărasem un ziar iranian. Mă gândeam că, dacă ne-ar fi oprit poliţia pentru un control şi m-ar fi văzut dormind liniştit, cu un ziar iranian în poală, s-ar fi gândit că eram în regulă şi aşa mai departe. Lângă mine s-a aşezat o fată acoperită cu văl, care mirosea foarte bine. După trei minute am pornit.

Parcursesem aproape jumătate din drum – două femei pălăvrăgeau cu fata de lângă mine, vorbeau despre o căsătorie la care fuseseră; un bărbat citea o carte, în timp ce un copil mic aşezat lângă el, fiul lui poate, fredona un cântecel, un fel de joc de cuvinte – parcursesem aproape jumătate din drum, spuneam, când autobuzul a frânat, mai întâi încet, apoi tot mai tare şi în cele din urmă s-a oprit.

M-am gândit că erau oi. Am întrebat: Ce se întâmplă? De pe partea mea nu reuşeam să văd.

Fata a răspuns: Un blocaj.

Telisia. Sang Safid.

Şoferul autobuzului a apăsat pe un buton şi uşile s-au deschis şuierând. Au trecut secole şi nu ştiu mai ce, aerul era nemişcat, nimeni nu vorbea, nici măcar cei care nu aveau niciun motiv să se teamă pentru că erau iranieni sau pentru că aveau toate documentele în regulă, apoi primul polţist a urcat fără grabă. Între degete ţinea un braţ al ochelarilor de soare. Pe celălalt îl avea în gură.

Când urcă, poliţiştii nu cer documentele tuturor: ştiu foarte bine cine e iranian şi cine nu. Sunt antrenaţi să-i recunoască pe afganii clandestini etc., şi dacă văd unul, îl fixează imediat, se duc la el şi îi ordonă să arate documentele chiar dacă ştiu foarte bine că nu le are.

Trebuia să devin invizibil. Dar nu aveam acele puteri. M-am prefăcut că dorm, pentru că, atunci când dormi, într-un fel e ca şi cum n-ai fi, sau doar pentru că, atunci când te prefaci că dormi, e ca şi cum te prefaci că nu se întâmplă nimic, cu speranţa că lucrurile se rezolvă de la sine. M-a tras de mânecă. Am continuat să mă prefac că dorm şi m-am şi răsucit puţin, un lucru care mi se întâmplă în timpul nopţii. Poliţistul mi-a tras un şut în fluierul piciorului. În acel moment m-am trezit.

Vino cu mine, a spus. Nici măcar nu a întrebat cine eram.

Unde?

N-a răspuns. M-a privit şi şi-a pus ochelarii de soare, chiar dacă în autobuz domnea penumbra.

Am luat geanta. I-am cerut voie fetei de lângă mine să mă lase să trec şi, trecând pe lângă ea, am simţit şi mai puternic parfumul ei. Am parcurs culoarul cu povara ochilor tuturor aţintiţi în spinarea mea şi privirile îmi ardeau ceafa. Imediat ce am pus un picior pe pământ, autobuzul a închis uşile cu acelaşi şuierat pneumatic de dinainte şi a pornit. Fără mine.

Era o cazarmă cu o maşină parcată în faţă.

Telisia. Sang Safid.

Tobe în noapte.

Telisia. Sang Safid.

Pot să plătesc, am spus imediat. Pot să plătesc repatrierea. Aveam, într-adevăr, sulul de bani câştigaţi la şantier. Dar ei nu m-au auzit, sau nu ştiu. Unul dintre poliţişti, un iranian enorm, m-a împins dincolo de o uşă. Pentru o fracţiune minusculă de timp mi-am imaginat o cameră de tortură murdară de sânge, cu fragmente de oase împrăştiate peste tot, un puţ presărat cu cranii sau o gaură care ajungea în fundul pământului, mici insecte negre care se târau pe pereţi şi împroşcări cu acid din tavan.

Ce putea să fie în camera aceea?

O bucătărie. Iată ce era.

Munţi de farfurii şi oale murdare de spălat.

Apucă-te de treabă, a spus iranianul imens. Acolo sunt bureţii.

Mi-au trebuit câteva ore ca să câştig bătălia cu resturile de suc şi de orez încrustat. Cine ştie de câţi ani mă aşteptau oalele acolo. În timp ce spălam tacâmuri şi farfurii au venit alţi patru băieţi afgani. După ce am terminat cu bucătăria, ne-au luat pe toţi cinci şi ne-au pus să descărcăm şi să încărcăm maşini şi camioane şi tot aşa: când era un portbagaj sau o remorcă de controlat, poliţiştii ne chemau şi noi alergam să-l golim. După ce terminau controlul, ne chemau din nou: lăzi şi valize de pus la loc, cutii de stivuit etc.

Am rămas acolo trei zile. Dacă eram obosit, mă aşezam pe jos, cu spatele lipit de perete şi capul pe genunchi. Dacă sosea cineva şi era de descărcat şi încărcat, venea un poliţist. Ne trăgea un şut şi spunea: Trezirea. Noi ne ridicam şi ne duceam. În a treia seară m-au lăsat să plec. Nu ştiu de ce. Ceilalţi patru băieţi au rămas acolo şi nu i-am mai văzut.

La Qom am ajuns pe jos.

Qom este un oraş cu cel puţin un milion de locuitori – asta am descoperit mai târziu – dar dacă s-ar pune la socoteală toţi clandestinii din fabricile de piatră, ei bine, cred că numărul ar sări de două milioane. Fabricile de piatră sunt peste tot. Şi eu, datorită lui Sufi, am început să muncesc în aceeaşi fabrică în care muncea el.

Eram patruzeci, cincizeci de persoane. M-au pus la bucătărie: făceam de mâncare şi mă duceam la cumpărături. Spre deosebire de Esfahān, la Qom eram singurul care ieşea din fabrică – ca să meargă la cumpărături – lucru care pentru mine era foarte, foarte periculos; dar nu aveam încotro.

Pe lângă gătit, spălam şi ştergeam praful în biroul directorului fabricii. Şi dacă era altceva de făcut, cum ar fi să înlocuiesc pe cineva bolnav sau să mut diverse chestii, mă strigau pe mine. Strigau: Ena. Sau nici măcar nu se întorceau, strigau şi gata, ca şi cum aş fi fost deja acolo, în faţă, ca şi cum aş

fi avut capacitatea să mă materializez imediat cum era rostit numele meu. Eram unul mic bun la toate, în fine. Cred că aşa se spune.

În fabrica aceea ajungeau nişte pietre şi trebuiau tăiate folosind nişte maşini enorme, unele mari cât casa mea din Nava. Era un zgomot infernal şi apă peste tot. Se purtau cizme (era obligatoriu), un şorţ din plastic, iar câte unul îşi acoperea până şi urechile cu căşti, dar cu toată apa aia pe jos şi praful acela de piatră în aer, să te menţii sănătos – cum le place de obicei oamenilor – era dificil; şi nu numai să te menţii sănătos, chiar şi să rămâi în viaţă era dificil. Sau întreg.

Într-adevăr, se întâmpla, din când în când, ca vreun muncitor însărcinat cu manevrarea maşinilor, acele maşini enorme care fragmentau pietrele ca pe teracotă sau le felia ca pe unt, se întâmpla ca cineva să lase o parte a corpului său: un braţ, o mână, un picior. Munceam mult, chiar paisprezece ore pe zi, iar când eşti obosit, neatenţia este frecventă.

Într-o zi a venit un băiat afgan, puţin mai mare decât mine, şi a spus: Cum te cheamă?

Enaiatollah.

Ştii să joci fotbal, Enaiatollah?

M-am gândit că da, ştiam să joc fotbal, chiar dacă eram mai bun la Buzul-bazi, deşi nu mai jucasem de când plecasem din Nava. Am spus: Da, ştiu.

Chiar aşa? Atunci vino mâine după-amiază la cinci la poartă. Este un turneu. E nevoie de jucători noi.

Un turneu?

Da. Între fabrici. Un turneu de fotbal. Vei veni?

Sigur.

Bine.

Realitatea e, iată, realitatea e că a doua zi era vineri. Spun asta pentru că acolo, în fabrica de piatră, viaţa însemna să dormi, să mănânci şi să munceşti, în timp ce singura jumătate de zi de odihnă era după-amiaza de vineri: unii îşi spălau hainele, alţii se duceau să-şi viziteze prietenii. Eu, din acea zi, am jucat în echipa de fotbal: toţi afgani, cum vă puteţi imagina, muncitori de la trei sau patru fabrici apropiate. Afganii care munceau în fabrici erau peste două mii.

M-am comportat cât am putut de bine ca să nu mă fac de râs în acele meciuri. Chiar dacă uneori eram puţin obosit pentru că programul meu de muncă se termina la zece seara.

Eram în fabrică de câteva luni când, într-o după-amiază, în timp ce ridicam o piatră foarte grea, m-am dezechilibrat şi piatra a căzut – o piatră lungă de peste doi metri – şi, în timp ce piatra aceea uriaşă se făcea bucăţi pe pământ, cu un zgomot care s-a auzit în toată hala, o bucată a ricoşat în piciorul meu.

Mi-a sfâşiat pantalonii, a tăiat cizmele, mi-a zgâriat pulpa şi mi-a rănit dosul pulpei, făcându-mi o tăietură adâncă. Se vedea osul. Am urlat. M-am aşezat strângându-mi piciorul. Unul dintre şefii fabricii a alergat să vadă. A spus că piatra aceea era foarte importantă etc., că trebuia să o predăm şi că cineva va plăti cu capul pentru piatra aceea distrusă. Eu, între timp, pierdeam sânge.

Ridică-te, mi-a spus şeful.

I-am arătat că mă rănisem.

Întâi de toate trebuie să ne gândim la piatră. Strânge fragmentele. Imediat.

Am întrebat dacă puteam să mă îngrijesc.

Imediat, a spus el. Şi se referea la piatră, nu la îngrijirea mea.

Am început să adun sărind într-un picior, cu sângele care se îmbiba în pantaloni şi curgea din cizmă. Nici măcar n-am leşinat, gândiţi-vă. N-aş şti să spun cum am făcut, poate azi n-aş mai reuşi. Am terminat de strâns

bucăţile împrăştiate, apoi, tot sărind, m-am dus să-mi dezinfectez şi să-mi bandajez rana. Ca să fac asta, a trebuit să desprind o fâşie de carne. Încă mai am cicatricea. Apoi o vreme n-am putut să joc fotbal.

Dat fiind rana deschisă şi toate cele, pentru o perioadă am muncit numai în bucătărie. Într-o zi, în timp ce mă duceam la cumpărături, am văzut într-o vitrină un ceas foarte frumos, din cauciuc şi metal, care nu costa mult. Am mai spus – dacă nu mă înşel – că mă gândeam adesea la lucrul ăsta, de a avea un ceas, tocmai ca să dau o semnificaţie trecerii timpului, un ceas care să arate data, care să-mi spună cu cât îmbătrâneam. Astfel, când am văzut ceasul respectiv, am numărat banii pe care-i aveam în buzunar şi, chiar dacă nu erau mulţi, am văzut că puteam să-l cumpăr.

Atunci am intrat şi am făcut-o. L-am cumpărat.

După ce am ieşit din magazin, jur, nu-mi încăpeam în piele de bucurie. Era primul ceas din viaţa mea. Îl priveam, îl admiram şi ridicam mâna ca să fac să se reflecte cadranul în soare. Aş fi alergat până la Nava numai ca să i-l arăt fratelui meu (cât ar fi fost de invidios), dar să alerg până la Nava era o problemă, aşa că am alergat să-l sfinţesc în sanctuarul Fatima al-Masuma, unul dintre locurile cele mai sacre ale Islamului şiit şi unul dintre cele mai potrivite (aşa credeam) ca să-ţi sfinţeşti ceva la care ţii mult, ca în cazul ceasului meu.

Am frecat ceasul de zid ca să-l purific, dar fiind atent să nu-l zgârii.

Eram atât de fericit pentru ceasul acela, că a fost un moment în care m-am gândit chiar şi la faptul că, deşi exista pericolul să pierd un deget sau ce ştiu eu, poate aş fi putut rămâne mult timp la Qom.

Apoi, într-o noapte, în fabrică au venit poliţiştii. Erau deja organizaţi, cu camioane, ca să ne ducă la graniţă fără să mai trecem pe la un centru de şedere temporară. Repatriere. Încă o dată. Nu-mi venea să cred. Era dezolant. Poliţia ştia că în fabrica aceea munceau foarte mulţi clandestini. Au spart uşa halei unde dormeam şi ne-au trezit în şuturi.

Luaţi-vă lucrurile. Vă ducem în Afganistan.

Am reuşit să-mi strâng lucrurile din micul dulap, acelaşi plic cu banii, şi m-au scos târâş. Am plătit repatrierea ca de obicei. De data aceea, însă, călătoria cu camionul a fost oribilă. Erau atât de multe persoane, că cine stătea pe margini, risca tot timpul să cadă în afară, între roţi, şi cine era în mijloc, în schimb, risca să se sufoce. Transpiraţie. Răsuflări. Strigăte. E posibil să fi murit oameni în timpul acelei călătorii şi nimeni să nu-şi fi dat seama.

Am fost descărcaţi dincolo de graniţă aşa cum unele camioane descarcă gunoiul în gropi. Pentru o clipă m-am gândit să mă întorc înapoi şi să continui spre est; la est era Nava, mama mea, sora mea, fratele meu; la vest era Iranul, din nou, aceeaşi precaritate, aceeaşi suferinţă şi tot restul. Pentru o clipă m-am gândit să mă întorc acasă. Apoi mi-am amintit cuvintele unui bărbat căruia încercasem să-i dau o scrisoare pe care să o trimită mamei mele, când trăiam la Quetta, cu aproape trei ani în urmă. În scrisoarea aceea o rugam să vină să mă ia. Dar bărbatul o citise şi spusese: Enaiat, eu cunosc bine situaţia voastră, ce se întâmplă în provincia Ghazni şi cum sunt trataţi hazarii. Tu trebuie să te consideri norocos că trăieşti aici. Nu ţi-e bine aici, ştiu, dar cel puţin dimineaţa poţi ieşi din casă cu speranţa că te întorci viu seara, acolo nu ştii nici măcar, atunci când ieşi, dacă te vei întoarce tu primul acasă sau vestea morţii tale. Aici poţi să mergi printre oameni, să-ţi vinzi marfa, în timp ce hazarii în ţara ta nu pot nici măcar să meargă pe stradă pentru că, dacă un taliban sau paştun dă peste ei şi îi vede, ei bine, se leagă tot timpul de ceva: barba e prea scurtă, turbanul e pus prost, lumina e aprinsă în casă după ora zece seara. Riscă în permanenţă să moară degeaba, să fie ucişi pentru un cuvânt în plus sau pentru vreo regulă fără sens. Trebuie să-i fii recunoscător mamei tale că te-a scos din Afganistan, spusese bărbatul. Pentru că sunt mulţi alţii care nu pot să o facă şi care ar vrea să o facă.

Mi-am băgat mâinile în buzunar, mi-am încheiat geaca şi m-am dus să-i caut pe traficanţi.

Dar de data aceea, la unul dintre blocajele de pe drumul de întoarcere – unul dintre blocajele cu soldaţii plătiţi de traficanţi – ceva n-a mers bine. Pe lângă încasatul banilor aşa cum se înţeleseseră, poliţiştii au început să ne jefuiască şi pe noi, percheziţionându-ne. Tu vei spune: Şi ce puteau să vă

ia? Eraţi nişte săraci. Dar şi celui care nu are nimic i se poate lua ceva. Eu, de exemplu, aveam ceasul. Era ceasul meu, şi ţineam la el mai mult ca la orice alt obiect sau ce ştiu eu. Da, desigur, cu banii puteam să mi-l cumpăr din nou, dar n-ar fi fost acelaşi lucru, ar fi fost un alt ceas: acela era primul meu ceas.

Un poliţist ne aranjase într-un şir de-a lungul unui zid şi trecea să verifice că toţi ne-am golit buzunarele şi, când vedea pe cineva comportându-se ciudat, sau mişcându-se fără să-i fie permis sau făcând faţa aceea stranie – o ştiţi? – faţa unuia care are ceva de ascuns etc, se ducea lângă el, nas în nas, scuipa ameninţări şi resturi de la cină şi dacă ameninţările şi scuipăturile nu ajungeau, trecea la lovituri cu mâna sau cu patul puştii. Ajuns în dreptul meu, a dat să treacă de mine, apoi s-a oprit şi s-a întors. Mi s-a pus în faţă, cu picioarele depărtate. A întrebat: Ce ai? Ce ascunzi? Era cu vreo treizeci sau patruzeci de centimetri mai înalt decât mine. M-am uitat la el cum te uiţi la un munte.

Nimic.

Minţi.

Nu mint, jenab sarhang.

Vrei să-ţi demonstrez că minţi?

Nu mint, jenab sarhang. Jur.

Ba cred că da.

Iată, dacă e ceva care nu-mi place, e să fiu lovit, aşa că, văzându-l lovindu-i pe ceilalţi, m-am gândit că puteam să-l mulţumesc cumva. La curea, într-o tăietură făcută de mine, aveam două bancnote de rezervă. Le-am luat şi i le-am dat. Speram să fie suficient.

El a spus: Mai ai ceva, nu-i aşa?

Nu. Nu mai am nimic.

Mi-a tras o palmă. A nimerit obrazul şi urechea. Nici măcar nu văzusem mâna pornind. Obrazul mi-a luat foc, urechea a ţiuit câteva secunde, apoi am avut impresia că se umflă ca o lipie. Minţi, a spus.

Am sărit la gâtul lui, l-am muşcat de obraz, i-am smuls părul… Nu: i-am arătat încheietura.

A făcut o grimasă decepţionată. Nu valora nimic pentru el ceasul acela. L-a desfăcut plictisit şi şi l-a pus în buzunar, fără să se uite la mine.

Ne-au lăsat să plecăm.

I-am auzit râzând în lumina slabă a dimineţii.

După ce am trecut de vama aceea, am mers câteva ore spre oraşul cel mai apropiat, dar deja era limpede că ceva nu mergea cum trebuie. Într-adevăr, la un moment dat, a apărut o maşină, o camionetă a poliţiei, făcând să scrâşnească pietrele cu roţile şi poliţiştii au coborât în fugă urlând: Opriţi-vă. Am început toţi să fugim. Ei au început să tragă cu puşca mitralieră, Kalaşnikov. Fugeam şi auzeam gloanţele şuierând. Fugeam şi mă gândeam la turneele de zmeie pe dealurile din provincia Ghazni. Fugeam şi mă gândeam la femeile din Nava care amestecau qhorma palaw cu o lingură din lemn. Fugeam şi mă gândeam la cât ar fi fost de utilă atunci o gaură, o gaură în pământ, ca cea în care ne ascundeam eu şi fratele meu ca să nu fim găsiţi de talibani. Fugeam şi mă gândeam la osta sahib şi la kaka Hamid şi la Sufi şi la domnul cu mâinile mari şi la casa drăguţă din Kerman. Fugeam şi, în timp ce fugeam, un domn de lângă mine a fost lovit, cred, s-a rostogolit pe pământ şi nu s-a mai mişcat. În Afganistan auzisem multe împuşcături. Ştiam să disting sunetul de Kalaşnikov de al altor puşti. Fugeam şi mă gândeam care era puşca cu care se trăgea spre mine. Eram mic. M-am gândit că sunt mai mic decât gloanţele, mai rapid. M-am gândit că sunt invizibil, sau inconsistent, ca fumul. Apoi, când m-am oprit din fugă – pentru că eram destul de departe – m-am gândit să plec. Nu mai voiam să-mi fie frică.

În acel moment am decis că voi încerca să ajung în Turcia.

1 Scurtă notă despre problema limbii, ca să nu fie întrerupt fluxul povestirii. Dacă nu vă interesează, continuaţi să citiţi: în următoarele rânduri nu moare nimeni şi nu sunt oferite informaţii fundamentale pentru poveste. Problema limbii este că eu nu vorbeam bine iraniana. Cele două limbi, farsi şi dari – care se citesc cu accentul pe ultima silabă, farsì şi darì – se aseamănă, dar accentul limbii farsi (vorbită în Iran) nu e identic cu cel al limbii dari (care e un dialect oriental al limbii farsi, vorbit în Afganistan). Scrierea e la fel, precisă, în timp ce limba are un accent diferit; diferit mult. Asta e tot.

TURCIA

E momentul să spunem în ce punct mă aflam în timp şi cu istorisirea. Eram într-un punct fără întoarcere, cum spuneţi voi – pentru că noi nu spunem aşa, sau cel puţin eu n-am auzit niciodată – eram într-un punct atât de îndepărtat de posibilitatea de întoarcere, că nici memoria nu mai funcţiona şi erau zile întregi, şi săptămâni, când nu mă mai gândeam la sătucul meu din provincia Ghazni şi la mama mea sau la fratele meu şi la sora mea, cum făceam în schimb la început, când imaginea lor era ca un tatuaj pe ochi, zi şi noapte.

Din ziua în care pornisem trecuseră aproximativ patru ani şi jumătate: un an şi câteva luni în Pakistan şi trei ani în Iran; dar asta ca să fac socotelile «în avantajul clientului», cum spune o doamnă care vinde ceapă la piaţa de lângă casa mea, unde locuiesc acum.

Mergeam pe paisprezece ani şi poate, ei da, treceam de primii mei paisprezece ani când am decis că voi pleca din Iran: mă săturasem de viaţa aceea.

După a doua repatriere, mă întorsesem înapoi împreună cu Sufi, dar el plecase din Qom la câteva zile după aceea, pentru că, în opinia lui, devenise un oraş prea periculos şi găsise de muncă în Teheran, pe un şantier. Eu nu. Eu hotărâsem că rămân să mai muncesc o vreme în aceeaşi fabrică de piatră, să muncesc mult şi să nu cheltui nici măcar un ban, astfel încât să pun suficient deoparte ca să-mi plătesc călătoria în Turcia. Dar cât costa ca să pleci în Turcia? Să ajungi mai ales, care e lucrul cel mai important (toţi sunt în stare să plece): cât voi cheltui? Ca să ştii cum stau lucrurile, uneori e nevoie să întrebi: i-am întrebat pe câţiva prieteni de încredere.

Şapte sute de mii de tomani.

Şapte sute de mii de tomani?

Da, Enaiat.

Înseamnă zece luni de muncă, i-am spus lui Wahid, care cândva se gândise să plece de acolo, dar apoi n-o făcuse. Salariul meu la fabrică e de şaptezeci de mii de tomani pe lună. Sunt zece luni fără să cheltuiesc niciun bănuţ, am spus.

El a dat din cap că da, pescuind cu lingura în supa de năut şi suflând peste ea ca să nu se frigă la limbă. Am vârât şi eu lingura în supă. Seminţe negre minuscule pluteau împrăştiate la suprafaţa grasă împreună cu nişte miez de pâine, mai întâi le-am mişcat cu vârful lingurii, creând vârtejuri şi curenţi, apoi le-am adunat, le-am înghiţit şi am terminat de mâncat bând direct din ceaşcă.

De unde să fac rost de toţi acei bani?

Într-o după-amiază de vineri, care aşa cum am spus era ziua noastră liberă şi pe care eu o petreceam într-un etern şi incomensurabil – aşa se spune? – campionat de fotbal împotriva echipelor din fabricile vecine, iată, într-o zi de vineri prietenul acesta al meu cu care vorbisem la cină despre traficanţi, s-a apropiat de piatra unde mă întinsesem să-mi trag răsuflarea, ţinându-mi o mână pe burtă, şi m-a întrebat dacă aveam chef să-l ascult un minut.

M-am ridicat. Nu era singur. Erau şi alţi afgani împreună cu el.

Mi-a spus: Uite, Enaiat. Am vorbit. Vrem să plecăm în Turcia şi am pus deoparte destui bani pentru drum şi putem să ţi-l plătim şi ţie dacă vrei. Şi nu o facem numai datorită frăţiei dintre noi etc., a spus, ci şi pentru că, atunci când pleci împreună cu prieteni, posibilităţile ca totul să meargă bine sunt mai mari decât atunci când pleci de unul singur, fără nimeni căruia să-i ceri ajutor în caz de pericol. Apoi a făcut o pauză, în timp ce echipa care intrase pe teren după noi a marcat şi toţi au strigat de bucurie. Ce spui?

Ce spun?

Da.

Că vă mulţumesc şi accept. Ce altceva pot să spun?

Este o călătorie periculoasă, ştii asta?

Ştiu.

Mult mai periculoasă decât altele.

Mingea a ricoşat din piatră şi s-a oprit la picioarele mele. Am trimis-o înapoi cu un şut din vârful pantofului. Soarele cuprinsese fiecare colţ de cer, albastrul nu era albastru, ci galben, norii aurii şi sângerii din cauza rănilor provocate de munţi. Unde stâncile distrug. Unde zăpada taie şi sufocă.

Încă nu ştiam că muntele ucide.

Am smuls un fir de iarbă uscat şi am început să-l mestec.

N-am văzut niciodată marea, am spus. Sunt o groază de lucruri pe care nu le-am văzut încă în viaţa mea şi pe care aş vrea să le văd şi dacă la asta adăugăm că şi la Qom, şi aici, de fiecare dată când pun piciorul afară din fabrică, şi aici e periculos, ei bine, ştiţi ce vă spun? Sunt gata pentru orice.

Vocea era decisă. Dar numai datorită inconştienţei mele. Dacă aş fi ştiut ce mă aştepta, n-aş fi plecat. Sau poate că da. Nu ştiu. Sigur aş fi spus-o altfel.

Ascultasem. Toţi o făcuserăm. Ascultasem poveştile celor care plecaseră şi se întorseseră. Şi ştiam de cei care nu reuşiseră din relatările tovarăşilor lor de călătorie, care poate supravieţuiseră numai ca să împartă cu noi o grămadă de poveşti atroce. Asta te făcea să te gândeşti că guvernul îi lăsa în viaţă pe unul sau doi la fiecare caravană ca să-i sperie pe ceilalţi. Unii rămâneau congelaţi în munţi, alţii erau ucişi de poliţişti la frontieră, alţii se înecau în mare între ţărmurile Turciei şi ale Greciei.

Într-o zi, în pauza de prânz, am şi vorbit cu un băiat care avea jumătate de faţă distrusă, pe bune, transformată într-un hamburger; ca cei de la McDonald’s lăsaţi prea mult pe plită.

McDonald’s?

Da, McDonald's.

Caraghios. Uneori spui lucruri de genul: Era înalt ca o capră. Alteori, ca să dai exemple, vorbeşti despre McDonald's sau baseball.

De ce e caraghios?

Pentru că aparţin unor culturi diferite, unor lumi departe una de alta. Cel puţin aşa pare.

Şi dacă ar fi adevărat, Fabio, acum cele două lumi fac parte din mine.

Mi-a povestit că micul camion cu care călătoreau prin Capadocia avusese un accident. La o curbă, de-a lungul unei străzi neasfaltate de munte, în provincia Aksaray, se ciocnise cu un camion plin cu lămâi. El fusese aruncat afară şi îşi zgâriase faţa de pământ. Apoi îl prinseseră poliţiştii turci şi îl bătuseră măr. Şi când îl dădură pe mâna iranienilor, şi aceştia îl bătuseră măr. Astfel, călătoria lui spre Europa (el voia să meargă în Elveţia) se transformase într-un terci de carne şi sânge, împreună cu visele lui. Îmi spunea: Eu ţi-aş împrumuta bani ca să pleci, dar nu ţi-i împrumut pentru că nu vreau să fiu responsabil pentru suferinţa ta. Şi ceilalţi spuneau la fel ca el, dar nu sunt sigur că erau sinceri, poate erau doar zgârciţi şi atât.

Şi totuşi pentru mine era suficient să sosească veşti bune măcar despre unul singur. Îmi ajungea să aud: el a reuşit, a ajuns în Turcia, în Grecia, la Londra, şi iată cum imediat prindeam curaj. Dacă a reuşit el, pot să reuşesc şi eu, mă gândeam.

Eram patru cei hotărâţi să plecăm. Apoi am descoperit că Farid, un băiat care muncea într-o fabrică din spatele fabricii noastre, îşi pusese şi el în minte să părăsească oraşul Qom. Şi nu numai atât. Ci şi că traficantul cu care ar fi vorbit era vărul lui.

Ne-am gândit că nu puteam pierde ocazia, că, dacă traficantul era într-adevăr vărul lui, puteam avea încredere şi că, dacă el pleca împreună cu noi, deveneam prieteni ai vărului şi aşa am fi fost trataţi.

Într-o zi, după ce am terminat de muncit, într-o zi ca toate celelalte, ne-am adunat lucrurile într-un rucsăcel de pânză, l-am salutat pe şeful fabricii, am cerut salariul şi cu un autobuz de linie (şi aceeaşi teamă de blocaje) am ajuns la Teheran. La autogară l-am găsit pe vărul prietenului nostru aşteptându-ne. Ne-a dus acasă la el cu un taxi, unul dintre taxiurile acelea tip dubiţă, cu o groază de lume înăuntru.

În sufragerie, cu o ceaşcă de chay în faţă, ne-a spus că aveam două zile ca să ne procurăm puţină mâncare pentru drum – mâncare de dimensiuni mici, dar hrănitoare, cum ar fi fructe uscate, migdale şi fistic – şi să ne cumpărăm o pereche de pantofi zdraveni de munte şi haine călduroase, impermeabile: E important să fie impermeabile, a subliniat. Şi de asemenea haine frumoase de purtat la Istanbul. Nu puteam să umblăm prin oraş cu cele purtate pe drum, rupte şi împuţite. Trebuia să cumpărăm toate acestea, da, dar mai ales pantofii. Vărul prietenului nostru a insistat mult în legătură cu asta.

Atunci ne-am dus pe la bazaruri ca să ne facem cumpărăturile şi era o euforie în aer pe care n-aş putea să o descriu. La întoarcere i-am arătat pantofii traficantului ca să ştim dacă erau buni. I-a ridicat, a verificat cusăturile, a îndoit talpa, s-a uitat în interior şi aşa mai departe şi a spus că da, erau foarte buni.

Nu era adevărat.

O spunea din bună-credinţă – sunt sigur de asta, din cauza vărului – şi o spunea din bună-credinţă pentru că îşi imagina că ştie cum va fi mersul nostru prin munţi, dar nu ştia deloc, pentru că el nu fusese niciodată. El trebuia doar să ne predea altora. Era un intermediar. Era cel pe care, odată ajunşi în Turcia, trebuia să-l sunăm şi să-i spunem: Am ajuns. În aşa fel încât să primească banii pe care-i lăsaserăm la prietenii noştri acolo, la Qom.

Cu pantofii ridicaţi în lumină, lumina care intra pe fereastră, a spus: Veţi face o călătorie de trei zile. Pantofii sunt robuşti şi adecvaţi. Bravo vouă. Foarte bună achiziţie.

A doua zi dimineaţă a venit un iranian cu un taxi. Ne-a dus într-o casă din afara oraşului, unde am aşteptat. După o oră a venit un autobuz – şoferul era un complice – cu pasageri înăuntru care nu înţelegeau bine unde ajunseseră. La un claxon, noi am ieşit afară şi am urcat în autobuz, printre feţele uimite ale femeilor şi copiilor şi ale unor bărbaţi care au încercat să protesteze, dar au fost reduşi imediat la tăcere.

Ne-am îndreptat spre Tabriz (ştiu asta pentru că am întrebat). Ne-am îndreptat spre graniţă şi, după ce am trecut de Tabriz, am mers de-a lungul lacului Urmia, care, pentru cine nu ştie, este în partea iraniană a Azerbaidjanului, doar aşa ca să dau nişte coordonate, şi este cel mai mare lac al ţării: are o suprafaţă maximă de aproximativ 140 de kilometri în lungime şi 55 în lăţime.

Aproape aţipisem când unul dintre tovarăşii de drum mi-a dat un cot. A spus: Priveşte.

Ce? am întrebat, fără să deschid ochii.

Lacul. Priveşte lacul.

Am întors capul şi am deschis încet un ochi, ţinându-mi mâinile între picioare. M-am uitat pe fereastră. Apa era luminată de un soare jos, la apus, şi se zăreau zeci şi zeci de insule din piatră şi, deasupra insulelor, fie pe pământ, fie în aer, punctuleţe. Mii de punctuleţe.

Ce sunt?

Păsări.

Păsări?

Păsări migratoare. Mi-a spus asta un om, acesta aşezat în faţă. Nu-i aşa că sunt păsări, agha sahib? a întrebat bătându-l pe umăr.

Păsări flamingo, pelicani şi multe alte specii, a înşirat el. Pe una dintre aceste insule e îngropat Hulagu Han, nepotul lui Ginghis Han şi cuceritorul Bagdadului. Păsări şi fantome, deci. Poate de asta în lac nu sunt peşti.

Nu sunt peşti?

Niciunul. Ape rele. Bune numai pentru reumatism.

Era întuneric când am ajuns la Salmas, ultimul oraş din Iran, cel mai aproape de munţi. Ne-au pus să coborâm din autobuz, ne-au spus să stăm aproape unul de altul şi să tăcem şi, fără lanterne sau altceva, am început să mergem.

Dimineaţa devreme, în liniştea şi lumina albă a zorilor, am ajuns într-un mic sat.

Era o căsuţă, noi am intrat ca şi cum ar fi fost a noastră, dar nu era a noastră, era a unei familii. Un fel de punct de adunare pentru clandestinii care voiau să treacă munţii. Un mic grup era deja acolo şi, la scurtă vreme, au mai venit şi alţii: afgani. La sfârşit eram treizeci. Eram speriaţi. Ne întrebam cum era posibil să traversăm munţii aşa de mulţi fără să ne facem văzuţi. Am întrebat asta, dar fără să primim răspuns, şi când am insistat ne-au făcut să înţelegem că era mai bine să încetăm cu întrebările şi astfel, tot aşteptând, am rămas în adăpostul acela două zile.

Apoi, în a doua seară, la apus, ne-au spus să ne pregătim. Am ieşit sub un cer înstelat şi o lună mare, că nu era nevoie de lumini sau torţe sau ochi de bufniţă. Se vedea foarte bine. Am mers o jumătate de oră pe câmp şi pe unele cărări mici, invizibile celor care nu le ştiau. La capătul unui prim urcuş, din spatele unei pietre mari a apărut un grup de persoane. Ne-am speriat şi cineva a urlat că erau soldaţi. În schimb erau treizeci de clandestini. Nu ne venea să credem ochilor. Acum eram şaizeci, şaizeci înşiraţi pe cărările muntelui. Dar nu se terminase. După o jumătate de oră, un alt grup. Stăteau chirciţi la pământ aşteptând să venim. Când ne-am numărat, când în sfârşit am putut să o facem, în timpul unei scurte opriri în noaptea înaintată, eram şaptezeci şi şapte.

Ne-au împărţit pe etnii.

Pe lângă noi, afganii - care eram cei mai tineri- erau kurzi, pakistanezi, irakieni şi câţiva bengalezi.

Ne-au împărţit ca să evite problemele, pe cât era posibil, dat fiind că se mergea toată ziua umăr lângă umăr, cot lângă cot, cu paşi diferiţi, dar cu aceeaşi viteză, şi când trăieşti într-o situaţie de oboseală şi disconfort ca aceea, cu puţină mâncare şi puţină apă şi niciun loc unde să te adăposteşti şi mult frig, adică, foarte, foarte frig, ei bine, certurile şi încăierările aşteaptă mereu după colţ, la fel şi înjunghierile, aşa că e mai bine să ţii despărţite etniile ostile.

După o oră, de-a lungul unui drum neasfaltat distrus, la jumătatea coastei, ne-a oprit un păstor însoţit de un câine care se învârtea în jurul lui ca un nebun ca să-şi muşte coada; câinele, nu păstorul. A cerut să vorbească cu şeful expediţiei care, fără să stea mult pe gânduri, a luat bani din haină şi l-a plătit ca să nu ne denunţe. El a numărat banii încet, foarte încet. Apoi şi i-a băgat în pălărie şi a făcut semn să continuăm.

Când am trecut pe lângă el, bătrânul m-a privit drept în ochi, ca şi cum voia să-mi spună ceva. Dar n-am înţeles ce.

Noaptea mărşăluiam.

Ziua dormeam. Încercam.

La sfârşitul celei de-a treia zi, dat fiind că traficantul, vărul prietenului nostru, ne spusese, la Teheran, că ar fi durat trei zile şi trei nopţi călătoria, voiam să ştim cât mai era până ajungeam în vârful muntelui – nouă ni se părea tot la fel de departe – şi începeam să coborâm spre Turcia, dar ne era tuturor frică să punem întrebări, aşa că am tras la sorţi. Am ieşit eu.

M-am apropiat de unul dintre traficanţi. Am întrebat: Agha, te rog, cât mai e până în vârful muntelui?

Fără să se uite la mine, a răspuns: Câteva ore.

M-am întors înapoi la prietenii mei şi am spus: Câteva ore.

Am mers până aproape de zorii zilei, apoi ne-am oprit. Muşchii de la picioare erau ca de beton.

La apus, ca de obicei, am pornit din nou.

Te-a minţit, mi-a spus Farid.

Mulţumesc, mi-am dat seama, am spus eu. Dar nici vărul tău nu a fost foarte exact când ne-a spus cât vom face.

Trebuie să întrebi pe altcineva.

După o jumătate de oră m-am apropiat de alt iranian, unul cu un Kalaşnikov pe umăr, mi-am potrivit pasul cu al lui şi l-am întrebat: Agha, te rog, cât mai e până în vârful muntelui?

Fără să mă privească, a răspuns: Puţin.

Ce înseamnă puţin, agha?

Înainte de răsărit.

M-am întors înapoi la prietenii mei, am spus: Mai e puţin, dacă mergem într-un ritm bun, ajungem înainte de răsărit.

Toţi au zâmbit, dar nimeni n-a spus nimic. Forţa de a vorbi ne ieşise prin picioare şi pe nas, era ascunsă în norii de vapori care se materializau în faţa buzelor. Ne-am rupt genunchii până când soarele a răsărit spre casa mea, în direcţia Navei. Vârful muntelui era acolo, la un pas de noi, atât de aproape, că puteam ajunge la el dintr-un salt. L-am înconjurat. Nu s-a mişcat. Ne-am odihnit. Când razele soarelui luminau crestele neregulate, care păreau şira spinării unui mort, caravana se oprea. Toţi căutam o piatră sub care să ne băgăm capul, ca să stăm la umbră şi să dormim câteva ore. Lăsam picioarele în soare, ca să ni le încălzim şi uscăm. Ni se smulgea pielea, dar ce conta.

La apus ne-au pus să ne ridicăm şi am pornit din nou. Era a cincea noapte.

Agha, te rog, cât mai e până în vârful muntelui?

Câteva ore, a răspuns fără să se uite la mine.

M-am întors în grupul nostru.

Ce ţi-a spus?

Nimic. Taci şi mergi.

Noi, afganii, eram cei mai tineri şi cei mai obişnuiţi cu pietrele şi cu înălţimile. Cu soarele care te arde şi cu zăpada care te îngheaţă. Dar muntele acela nu se mai termina, un labirint. Vârful era tot acolo, dar noi nu ajungeam niciodată la el. Una după alta, ca din pietrele de gheaţă, s-au scurs zece zile şi zece nopţi.

Un băiat bengalez, într-o dimineaţă devreme – era întuneric şi ne căţăram pe stânci ajutându-ne cu mâinile şi genunchii – a avut o problemă, nu ştiu ce, poate de respiraţie, sau la inimă, a alunecat câţiva metri pe zăpadă. Am început să strigăm că murea cineva, că trebuia să ne oprim şi să-l ajutăm, să aşteptăm, dar traficanţii (erau cinci) au tras în aer cu arme Kalaşnikov.

Cine nu începe să meargă din nou imediat, rămâne aici pentru totdeauna, au spus.

Am încercat să-l ajutăm pe tânărul bengalez, să-l sprijinim de braţe şi de subţiori, dar era prea mult: prea greu el, prea obosiţi noi, prea mult totul. N-a fost posibil. L-am abandonat. Când am dispărut, după o curbă, i-am mai auzit vocea încă o clipă. Apoi nimic: a înghiţit-o vântul.

În a cincisprezecea zi a avut loc o încăierare cu cuţite între un kurd şi un pakistanez, dar nu ştiu din ce motiv, poate mâncarea, poate fără motiv. Kurdul a păţit-o cel mai rău. L-am abandonat şi pe el.

În a şaisprezecea zi, pentru prima dată, am vorbit cu un băiat pakistanez puţin mai mare decât mine (de obicei afganii şi pakistanezii nu vorbeau prea mult între ei). Mergând – eram într-una din acele zone în care vântul îţi îngăduie să vorbeşti – l-am întrebat unde se ducea şi ce va face, unde se va duce după ce vom ajunge la Istanbul. Nu a răspuns imediat. Era concentrat

şi taciturn. S-a uitat la mine ca şi cum n-ar fi fost sigur că a înţeles întrebarea, cu o faţă – cum să spun? – o faţă de: dar ce idioţenie! Londra, a spus, mărind pasul ca să ia distanţă de mine. Mai târziu am înţeles că pentru toţi pakistanezii era aşa. Ei nu spuneau Turcia sau Europa. Spuneau Londra şi punct. Dacă apoi era vreunul bine dispus şi mă întreba la rândul lui: Şi tu? Eu răspundeam: Undeva.

În a optsprezecea zi am văzut oameni stând jos. I-am văzut din depărtare şi n-am înţeles imediat de ce opriseră. Vântul era ca briciul şi bucăţele de zăpadă îmi obturau nasul şi când încercam să le îndepărtez cu mâna, nu mai erau. După o cotitură, brusc, m-am trezit faţă în faţă cu persoanele aşezate. Erau aşezate pentru totdeauna. Erau îngheţate. Erau moarte. Erau acolo de cine ştie cât timp. Toţi ceilalţi au trecut pe lângă în linişte. Eu i-am furat unuia pantofii, pentru că ai mei erau distruşi şi degetele de la picioare deveniseră vineţii şi nu mai simţeam nimic, nici dacă le loveam cu o piatră. I-am scos pantofii şi i-am încercat. Mi se potriveau. Erau mult mai buni decât ai mei. Am făcut un semn cu mâna ca să-i mulţumesc. Din când în când îl visez.

În fiecare zi, de două ori pe zi, ne dădeau un ou, o roşie şi o bucată de pâine. Proviziile veneau cu un cal. În a douăzeci şi doua zi ne-au împărţit ultima porţie. Ne-au spus să o divizăm în multe părţi ca să ajungă, chiar dacă un ou, un ou fiert, e greu de împărţit.

Ceilalţi m-au împins în faţă, mi-au dat curaj: Întreabă, spuneau.

La ce bun? răspundeam eu.

Nu contează, tu întreabă.

Mai avem puţin? l-am întrebat pe un traficant.

El a spus: Da, mai avem puţin. Dar eu nu l-am crezut.

În schimb, în a douăzeci şi şasea zi muntele s-a terminat. Un pas, încă un pas, încă unul şi dintr-odată urcuşul s-a terminat: nu mai era nimic de escaladat, ajunsesem în vârf şi în locul de schimb între iranieni şi turci. În acel punct, pentru prima dată de la început, ne-am numărat din nou. Lipseau

douăsprezece persoane. Douăsprezece, din grupul de şaptezeci şi şapte, muriseră pe drum. Bengalezi şi pakistanezi mai ales. Dispăruţi în tăcere, iar eu nici măcar nu-mi dădusem seama. Ne-am uitat unii la alţii ca şi cum nu ne-am fi văzut niciodată, ca şi cum nu fusesem noi cei care am mers. Aveam feţele distruse, roşii. Riduri care erau de fapt tăieturi. Crăpăturile sângerau. Turcii care ne aşteptau acolo ne-au pus să ne aşezăm pe jos în cercuri concentrice, ca să ne apărăm de frig. La fiecare jumătate de oră trebuia să ne schimbăm locul; cine era în mijloc trebuia să se mute în exterior şi toţi simţeau în spate vântul rece al lumii.

În a douăzeci şi şaptea zi – ştiam că era a douăzeci şi şaptea zi pentru că port zilele acelea în jurul gâtului ca pe nişte perluţe dintr-un colier, una câte una – am coborât de pe munte şi muntele s-a transformat încet în dealuri, păduri şi pajişti şi pârâuri şi câmpii şi tot ce-i minunat pe pământ. Unde nu erau copaci, ne puneau să alergăm în grupuri, lăsaţi în jos. Uneori trag, spuneau.

Cine?

Nu contează. Uneori trag.

După două zile – încă două zile, două zile ca doi ani sau ca două secole – am ajuns la Van.

Şi Van e lângă un lac. Lacul Van. A fost o călătorie de la un lac la altul. În acest oraş turcesc, primul oraş turcesc în care ne opream, ne-am strecurat pe un câmp şi am dormit o noapte în iarba înaltă. Unii ţărani turci, amabili şi tot ce vrei, prieteni de-ai traficanţilor, ne-au adus de mâncat şi de băut. Voiam să-mi schimb hainele, cele pe care le aveam pe mine erau murdare şi zdrenţuite, cârpe de şters pe jos, dar trebuia să păstrez pentru Istanbul lucrurile frumoase cumpărate de la Teheran, nu puteam risca să le împut sau cine ştie ce altceva înainte de vreme, chiar nu puteam.

Înainte de răsărit ne-au pus să ieşim din iarbă ca greierii, ne-au încărcat într-un camion şi ne-au dus într-un loc nu foarte departe. Era un fel de grajd, enorm şi cu tavanul foarte înalt, un grajd care în locul vacilor îi găzduia pe clandestini, iar pe noi, afganii, ne-au pus să dormim lângă pakistanezi, ceea

ce nu e o idee bună. Astfel că în noaptea aceea a avut loc o încăierare legată de spaţiu. Turcii au fost constrânşi să intervină şi să ne despartă şi, ca să nu facă discriminări, ne-au bătut pe toţi.

Am rămas închişi acolo patru zile.

Într-o noapte – dormeam – pereţii au început să tremure din cauza huruitului unui motor. Turcii ne-au spus să ne strângem lucrurile şi să ne grăbim. Ne-au îngrămădit pe toţi, pe etnii, lângă perete, şi ne-au scos pe rând, cred că pentru a nu-i lăsa pe cei dinăuntru să vadă ce se întâmpla afară: unde ne băgau. Am rămas în picioare într-un colţ, cu rucsacul strâns la piept, vreo zece minute, apoi cineva ne-a strigat şi am ieşit.

În primul rând: farurile mijlocului de transport cu motorul zgomotos erau aprinse şi luminau uşa; m-au orbit. În al doilea rând: era un camion, mijlocul de transport cu motorul zgomotos, un camion enorm cu o remorcă enormă care părea plină de pietre şi de prundiş.

Au spus: veniţi aici, daţi un ocol.

Am dat ocol şi am ajuns în spatele remorcii.

Au spus: Intraţi.

Unde? Vedeam numai prundişul şi pietrele şi firicelele de lumină.

Traficantul a arătat în jos. M-am gândit că trebuia să ne băgăm sub camion, apoi am privit bine – un lucru care ar fi trebuit să mă facă să cred ce vedeam, dar eu nu voiam să cred, nu – şi am înţeles că între baza remorcii – baza care ţinea prundişul şi pietrele – şi baza camionului – unde era prinsă semiaxa, ca să ne înţelegem – era un un mic spaţiu de, nu ştiu, poate cincizeci de centimentri, sau puţin mai mult. În fine, camionul avea un fund dublu. Cincizeci de centimetri în care trebuia să stăm cu braţele strânse în jurul picioarelor, cu genunchii la piept, cu gâtul aplecat ca să băgăm capul între genunchi.

Ne-au dat două sticle, două sticle fiecăruia: una plină şi una goală. Cea plină era plină cu apă. Cea goală era pentru pipi.

Au umplut fundul dublu cu noi, cu noi toţi, cu toţi cei peste cincizeci sau câţi eram. Nu stăteam înghesuiţi, nu, stăteam foarte înghesuiţi. Ba mai mult de atât. Un pumn de orez zdrobit în mână. Când au închis, întunericul ne-a făcut să dispărem. Când au închis, am simţit că mă sufoc. M-am gândit: Să sperăm că este o călătorie scurtă. M-am gândit: Să sperăm că ţine puţin. Se auzea cineva lamentându-se undeva. Simţeam greutatea pietrelor pe ceafă şi pe gât, greutatea cerului şi a stelelor. Am început să respir pe nas, dar respiram praf. Am început să respir pe gură, dar mă durea pieptul. Aş fi vrut să respir cu urechile sau cu părul, ca plantele, care îşi iau umiditatea în aer, din aer. Dar nu eram o plantă, şi nu era oxigen. Se opreşte, m-am gândit la un moment dat. Dar era o intersecţie. Acum ajungem, uite, ajungem, m-am gândit altă dată. Dar era şoferul. Coborâse să facă pipi, l-am auzit. (Mie nu-mi vine să fac, nu. Mie nu-mi vine să fac). Am ajuns, am spus, când genunchii şi spatele erau moarte deja. Dar era o alarmă falsă: nu ştiu ce a fost.

De la un anumit moment încolo, am încetat să exist; am încetat să număr secundele, să-mi imaginez sosirea. Plângeau gândurile şi muşchii. Plângeau amorţeala şi oasele. Mirosuri. Îmi amintesc mirosurile, de pipi şi transpiraţie. Urlete, din când în când, şi voci în întuneric. Nu ştiu cât timp trecuse când am auzit pe cineva văitându-se într-un mod îngrozitor, aşa cum se poate jelui cineva căruia i se smulg unghiile. M-am gândit că visez la început, m-am gândit că nu era reală vocea aceea răguşită, topită în zgomotul motorului, însă nu. Spunea: apă. Numai asta: apă. Dar o spunea într-un mod pe care nu ştiu să-l explic. Ştiam cine era, îl recunoscusem. Am început şi eu să strig apă, doar ca să fac ceva, să spun ajutor, e cineva care moare, dar nimic, niciun răspuns. Bea-ţi pipi-ul, am spus, pentru că nu se oprea din plâns, dar n-a auzit, sau nu ştiu. Nu a răspuns, continua să se jelească. Era insuportabil. Astfel am alunecat pe burtă trecând peste corpurile persoanelor care, în timp ce mă târam, îmi dădeau pumni şi mă ciupeau, cum era firesc, dat fiind că îi striveam. Am ajuns la băiat. Nu-l vedeam, dar i-am căutat faţa cu mâinile, nasul, gura. Se jelea, repeta apă, apă, apă. Am întrebat pe cineva din apropiere dacă mai aveau în sticlele lor, că a mea se terminase, dar toţi băuseră până la ultima picătură. M-am târât iar peste corpuri până când am găsit un băiat bengalez care a spus da, mai avea apă pe fundul sticlei, dar că nu, nu mi-ar fi dat-o. Am spus te rog. El a spus nu. L-am implorat, numai o înghiţitură. El a spus nu şi în timp ce

spunea nu, eu am fost atent să văd de unde provenea negaţia lui. Am lansat un pumn direct spre negaţie. I-am simţit dinţii cu pumnul şi în timp ce urla, l-am lovit încontinuu, dar nu ca să-i fac rău, ci ca să găsesc sticla. Imediat ce am simţit-o, am strâns-o în mână şi am dispărut – lucru care acolo înăuntru era cel mai uşor din lume, să dispari. I-am dus apa rămasă şi asta m-a făcut să mă simt bine, chiar dacă pentru puţin lucru, m-a făcut să mă simt uman.

A durat trei zile. N-am ieşit niciodată. N-au deschis niciodată.

Apoi o lumină.

Electrică.

Mi-au explicat că e ca şi cum te-ai trezi dintr-o anestezie totală. Contururile lucrurilor sunt neclare şi simţi că te rostogoleşti de pe un munte, ca înăuntrul unei anvelope, cum se întâmpla la Telisia şi la Sang Safid. Ne-au pus să ne rostogolim pentru că nimeni nu reuşea să se mişte, nici măcar degetul mic de la o mână. Circulaţia sângelui era întreruptă, picioarele umflate, gâtul înţepenit. Au început cu cei mai apropiaţi de uşa mare, i-au pus să cadă ca nişte saci cu ceapă; apoi au intrat doi turci pe burtă în fundul dublu şi ne-au luat şi pe noi care de acolo nu ne-am fi mişcat niciodată. Fiecare gest producea suferinţe teribile.

M-au împins într-un colţ şi am rămas chircit acolo nu ştiu cât timp. Eram un ghem de carne.

Apoi ochii s-au obişnuit puţin câte puţin şi am văzut unde eram. Într-un subsol, un garaj, împreună cu sute şi sute de persoane. Probabil că era o bază de triere pentru imigranţi, sau ceva de felul ăsta; o cavernă în burta Istanbulului.

Când, în sfârşit, am fost în stare să mă mişc şi să respir, am căutat un loc ca să fac pipi, tot pipi pe care îl ţinusem trei zile. Mi-au arătat o baie (singura), o gaură în podea. Am intrat şi un iz foarte puternic m-a făcut să-mi tremure picioarele şi stomacul- mi-a fost teamă că leşin. Am închis ochii ca să-mi

adun forţele, am închis ochii şi când i-am redeschis am văzut că pipi era roşu.

Făceam pipi cu sânge; am făcut pipi cu sânge câteva săptămâni.

Ceilalţi erau la coadă în faţa unui telefon. Fiecare trebuia să-l sune pe traficantul lui, în Iran, cel cu care se înţelesese la începutul călătoriei; în cazul meu, vărul lui Farid. Trebuia să-l sunăm pe el şi pe cine păstra banii noştri ca să se ducă să i-i dea.

După ce plata avea loc, în acel moment, numai în acel moment, intermediarul iranian îi suna pe complicii turci, acolo la Istanbul, în acel garaj, ca să le spună că totul decursese bine şi că puteau să elibereze prizonierii: pe noi.

Alo? Enaiatollah Akbari. Sunt la Istanbul.

După trei zile m-au legat la ochi şi m-au pus să mă urc într-o maşină împreună cu alţi băieţi afgani. Ne-au plimbat puţin prin oraş ca să nu înţelegem de unde ieşisem, din ce gaură fusesem vomitaţi şi, în sfârşit, ne-au lăsat într-un parc. Dar nu pe toţi laolaltă. Unul într-o parte, altul în altă parte.

Ca să-mi scot legătura de la ochi am aşteptat să plece maşina. În jur erau luminile oraşului. În jur era oraşul. Am înţeles – am fost cu adevărat conştient numai în acel moment – că reuşisem. M-am aşezat pe un mic zid şi am rămas nemişcat câteva ore, cu privirea fixă, în locul acela pe care nu-l cunoşteam. Era un miros de prăjit şi de flori. Şi de mare. Şi poate eu nu mai eram la fel, sau poate Istanbulul era diferit, sau Turcia, nu ştiu, cert este că am rămas să dorm în parc fără să găsesc o casă, o casă adevărată vreau să spun, o groază de vreme, eu care, de la samavat Qgazi încolo, găsisem mereu un loc unde să-mi aşez oasele seara.

Acolo, nimic.

Am încercat să intru în legătură cu comunitatea afgană, dar cu slabe rezultate. În schimb, am descoperit că era un loc, lângă un bazar, o zonă decăzută în direcţia Bosforului, unde puteai să te duci dimineaţa devreme cu speranţa să găseşti de lucru. Stăteai jos aşteptând până venea cineva, cineva care cobora dintr-o maşină şi spunea: Îţi ofer munca asta pentru banii ăştia. Dacă spuneai da, te ridicai şi te duceai cu el. Munceai toată ziua, munceai din greu, şi seara erai plătit cum se stabilise etc.

Era mult mai greu să găseşti curajul să duci o viaţă demnă la Istanbul decât era în Iran. Şi uneori mi-am zis: Ce-am făcut? Apoi îmi veneau în minte repatrierile la Herat şi tot restul, blocajele, părul ras şi atunci mă gândeam că, în fond, în parcul acela din Istanbul era bine. Câte un duş pe la cineva pe acasă. Nişte mâncare găsită în jur. Zilele treceau peste mine şi viaţa pe lângă mine, ca un râu. Mă transformam într-o stâncă.

Într-o seară, după un meci de fotbal pe uliţe, nişte băieţi afgani mai mici decât mine mi-au spus că în curând vor pleca spre Grecia. Vor lucra într-o fabrică de haine şi, după câteva luni de muncă neplătită, cine îi pusese în legătură cu fabrica, îi va ajuta să plece în Grecia.

Cum?

Cu o barcă pneumatică.

Altă călătorie? M-am gândit la munte. M-am gândit la fundul dublu al camionului. M-am gândit: Acum marea. Mi-era frică de ea. Eu abia reuşeam să mă menţin la suprafaţă în băltoaca râului. În marea întinsă, Mediterană, m-aş fi înecat. Cine ştie ce ascundea marea.

Vreau să găsesc de lucru în Istanbul, am spus.

Nu vei găsi.

Vreau să încerc.

Nu e de lucru pentru noi aici, în Turcia. Trebuie să mergem în vest.

Vreau să găsesc de lucru în Istanbul, am repetat. Şi asta am încercat să fac câteva luni. Am încercat cu toată fiinţa mea, dar nu era uşor, nu, nu era uşor deloc. Şi când ceva e atât de greu, încât devine imposibil, nu rămâne decât să nu mai încerci şi să te gândeşti la alternative. Sau nu?

Când s-a apropiat ziua fatidică în care acei băieţi afgani trebuiau să plece spre Grecia, eu aproape mă convinsesem că, poate, ar fi fost mai bine să accept invitaţia lor. Dar acum era târziu. Ei munciseră ca să-şi plătească drumul.

Atunci, ei bine, am inventat o minciună. Am spus: dacă vreţi să mergeţi în Grecia, e mai bine să vin cu voi, pentru că e posibil ca acolo să fie nevoie de cineva care vorbeşte engleză, iar eu vorbesc engleză. Am spus: dacă plătiţi drumul şi pentru mine iar eu vin cu voi, veţi putea vorbi cu grecii, să cereţi ajutor sau informaţii sau altceva, ce ziceţi? V-aş fi de folos. Am sperat să pice în plasă, pentru că erau toţi puţin mai mici decât mine, aşadar mult mai puţin pricepuţi în chestiunile vieţii.

Chiar aşa? au spus ei.

Chiar aşa ce?

Chiar vorbeşti engleză?

Da.

Să te auzim.

Ce vreţi să auziţi?

Ceva în engleză.

Atunci am spus unul dintre puţinele cuvinte pe care le cunoşteam: House.

Ce înseamnă?

Casă, am spus.

Şi ei au acceptat.

De unde învăţaseşi engleza?

De la oamenii din jur. Când îţi pui în cap să emigrezi, e bine să ştii puţină engleză. Şi apoi mulţi dintre noi încercau să meargă la Londra şi uneori i-am ajutat pe prieteni să repete propoziţii utile.

Deci o ştiai.

Nu, n-o ştiam. Cunoşteam câteva cuvinte. Ca station ship, ca să caut portul, sau chestii din astea.

S-au prins pe urmă?

Aşteaptă, îţi povestesc acum.

În săptămâna aceea, în aşteptarea plecării, am muncit trei zile – am fost norocos – şi am câştigat suficient ca să ne cumpărăm haine noi de purtat în Grecia. E nevoie mereu de haine noi când ajungi într-un loc în care nu contezi.

Eram cinci: Rahmat, Liaqat, Hussein Alì, Soltan şi eu.

Hussein Alì era cel mai mic, avea doisprezece ani.

De la Istanbul ne-am dus la Ayvalik, în faţa insulei Lesbos, apoi de pe coastele turceşti trebuia să ajungem pe cele greceşti. De la Istanbul la Ayvalik ne-a dus traficantul căruia îi venise rândul, un turc cu mustăţi şi pielea ciupită de vărsat, care spusese – nu-mi amintesc cuvintele exacte, dar sensul era acela – că ne va spune cum să ajungem în Grecia.

Aşa a fost. După ce am ajuns la Ayvalik, a oprit motorul camionului, a scos din portbagaj o cutie din carton roasă de şoareci, ne-a tras după el pe o colină, la apus, a arătat marea şi ne-a spus: Grecia e în direcţia aceea, mult noroc.

De fiecare dată când mi se urează mult noroc, lucrurile merg rău, am spus. Şi pe urmă ce înseamnă că Grecia e în partea aceea? Eu nu văd decât marea.

Dar în mod firesc îi era şi lui frică, pentru că ceea ce făcea era ilegal, aşa că ne-a lăsat în vârful colinei şi a plecat bombănind în turcă.

Am deschis cutia din carton. Conţinea barca pneumatică – barca dezumflată, desigur – vâslele –erau chiar două în plus – pompa, scotch – pe moment m-am gândit: scotch? – şi vestele de salvare. Un kit perfect. De la Ikea clandestinilor. Cu instrucţiuni cu tot. Ne-am împărţit lucrurile, ne-am pus vestele de salvare, pentru că era mai comod cu ele pe noi decât să le ţinem în mână, şi am coborât spre pădurea care separa dealul de plajă. De mare ne separau vreo trei sau patru kilometri şi, între timp, se făcuse întuneric. În anii aceia, acum că mă gândesc, am trăit mai mult în întuneric decât în lumină.

Aşadar, iată, am început să mergem spre plajă, era pădurea mare şi noaptea care se strecura printre trunchiuri şi nu trecuseră douăzeci de minute când auzim nişte zgomote, nişte zgomote ciudate, nu vântul prin crengi şi frunze, nu: altceva.

Or fi vaci, a spus Rahmat.

Or fi capre, a spus Hussein Alì.

Caprele nu fac zgomotul ăsta, prostule.

Hussein Alì i-a dat un pumn în umăr lui Rahmat. Dacă e vorba pe-aşa, nici vacile, idiotule.

Au început să se împingă şi să se lupte.

Tăceţi, am spus. Încetaţi.

Or fi vaci sălbatice, a spus Liaqat. Un fel de vacă sălbatică ce creşte numai în Turcia. Dar n-am avut timp să comentăm această afirmaţie a lui Liaqat, pentru că vacile lui au apărut pe neaşteptate pe cărare, şi alergau aceste vaci sălbatice, alergau ca diavolii şi erau scunde vacile, scunde şi grase. Hussein

Alì a urlat: fugiţi, vin vacile sălbatice. Şi am început să fugim, pe nerăsuflate, până când am găsit un şanţ, sau ceva asemănător, şi ne-am aruncat înăuntru, ascunşi printre arbuşti.

Am aşteptat să se facă din nou linişte şi, după o vreme, Liaqat a scos capul şi a zis: Hei, nu sunt vaci. Sunt porci.

Porci sălbatici, a spus Hussein Alì.

Porci sălbatici, a repetat Liaqat.

Erau porci mistreţi. Dar niciunul dintre noi nu văzuse niciodată un porc mistreţ. Am aşteptat să plece. Am ieşit din şanţ şi am regăsit cărarea spre plajă.

După zece minute am auzit lătrături.

Ăştia sunt câini, a spus Hussein Alì.

Bravo, a spus Liaqat. Văd că ai învăţat. Ştii să recunoşti cum face şi oaia? Şi calul?

Au început să se împingă şi să se certe, dar s-au oprit imediat: din spatele unui copac, pe neaşteptate, a apărut un câine. Mai întâi unul, apoi al doilea. Al treilea. Apoi lătratul câinilor s-a apropiat şi ne-am trezit cu ei la dreapta, pe o stâncă. Nu erau în spatele unei porţi sau ceva, nu, erau liberi. Şi erau mulţi.

Câini sălbatici, a urlat Hussein Alì. Ţara asta este plină de chestii sălbatice.

Câinii au coborât de pe stâncă, cu gura aburind şi cozile drepte, şi noi am reînceput să fugim, rapizi ca o avalanşă, şi iar ne-am aruncat într-un şanţ, care de data aceasta era mult mai adânc decât credeam, şi rostogolindu-ne, ne-am trezit în albia unui râu secat.

Barca, am urlat. Nu spargeţi barca.

Am dat la o parte pietrele şi restul şi când ne-am ridicat în picioare, ei bine, niciunul dintre noi nu se rănise în mod serios. Zgârieturi şi vânătăi, da, dar

nimic grav. Şi aveam încă barca şi pompa şi toate celelalte. În acel moment am observat vesta.

Liaqat, am spus. Vesta ta de salvare e toată sfâşiată.

Liaqat şi-a scos-o şi a învârtit-o pe toate părţile, dar nu era nimic de făcut. Era bună de aruncat. M-a privit disperat, apoi a schiţat un zâmbet strâmb. Ca să fiu sincer, şi a ta. S-a apropiat de Hussein Alì. Şi a lui Hussein Alì, a spus.

Nu rămăsese intactă niciuna.

Hei, dar suntem pe plajă, a spus Rahmat.

Suntem pe plajă, a repetat Hussein Alì.

Există o şcoală unde înveţi să spui lucrurile evidente? a spus Liaqat.

Să umflăm repede barca, a sugerat Rahmat.

E prea târziu.

Ce?

Am repetat: E prea târziu. Trebuie să aşteptăm până mâine.

Nu e adevărat, putem să reuşim.

Ca să traversăm fâşia de mare care ne despărţea de Lesbos, era nevoie de vreo trei ore, ne spusese traficantul. Atunci probabil era ora două sau trei dimineaţa şi riscam să ajungem în zori şi, deci, să fim văzuţi. Era nevoie de întuneric, de invizibilitate şi de făcut lucrurile aşa cum trebuie. Trebuia să aşteptăm noaptea următoare.

Eu sunt cel mai mare, am spus. Sunt căpitanul. Să supunem la vot. Cine este pentru plecare mâine noapte?

Hussein Alì a ridicat mâna primul. Soltan şi Rahmat imediat după el.

Liaqat a suspinat. Atunci să ne adăpostim, a spus. Departe de mare dacă se poate. Şi aruncând o privire ascuţită spre Hussein Alì: Să nu cumva să ne atace un val sălbatic în timpul somnului.

Hussein Alì nu a înţeles gluma. A dat din cap şi a spus: Sau un crocodil. Şi a spus-o serios, făcând ochii mari.

Nu sunt crocodili în mare, a spus Liaqat.

De unde ştii tu?

Ştiu şi gata, prostule.

Vorbeşti doar pentru că ai voce. Nici măcar nu ştii să înoţi.

Nici tu nu ştii să înoţi.

E adevărat. Hussein Alì a ridicat din umeri. De asta mi-e frică de crocodili.

Care nu sunt. Ai înţeles? Nu sunt. Trăiesc în râuri.

N-aş fi atât de sigur de asta, a murmurat Hussein Alì, privind apa. În întunericul ăla, a spus mutând din loc cu vârful piciorului o pietricică, ar putea fi orice.

O zi bună, da, aşa a fost ziua următoare, chiar dacă am terminat rezervele de hrană şi de apă. Soltan a încercat să bea apă din mare şi, după prima gură, a început să urle că apa era otrăvită, că turcii şi grecii o otrăviseră ca să ne omoare. Am stat noi între noi (cu cine altcineva?), am dormit mult şi am construit capcane pentru porcii sălbatici. Nu ne gândeam la pericolele traversării. Moartea e întotdeauna un gând îndepărtat chiar şi când o simţi aproape. Te gândeşti că vei reuşi, la fel şi prietenii tăi.

Spre miezul nopţii am ieşit din ascunzătoare. Am transportat materialul lângă stânci, ca să fim protejaţi, ca să nu fim văzuţi de bărcile în trecere. Barca pneumatică trebuia umflată cu pompa, o pompă de picior. Era albastră cu galben; nu foarte mare, ca să spun drept, şi greutatea maximă

pentru care fusese construită era mai mică decât greutatea noastră însumată, dar nu ne-a păsat.

Stăteam acolo să umflăm şi să montăm vâslele şi nu am observat o lumină care se apropia, o lumină de pe mare.

Rahmat a văzut-o. Priviţi, a spus.

Am întors capul toţi deodată.

În larg, n-aş şti să spun cât de departe, trecea o barcă cu lumini roşii şi verzi pe margini. Şi o fi fost din cauza acelor lumini roşii şi verzi sau nu ştiu ce, dar am fost convinşi că este paza de coastă. E paza de coastă, am spus noi. Cuprinşi de panică, ne-am întrebat unii pe alţii: Ne-au văzut? Ne-or fi văzut? Cine ştie? De unde să ştim? Am dezumflat barca, am alergat înapoi şi ne-am aruncat din nou în desiş.

Era o barcă de pescari, aproape sigur.

Ce facem?

Mai bine să aşteptăm.

Cât să aşteptăm?

O oră.

Şi dacă se întorc?

Atunci mâine.

Mai bine să aşteptăm până mâine.

Da, da. Mâine.

Ne culcăm?

Ne culcăm.

Şi cu turele de pază.

Ce ture de pază?

Ar trebui să păzim pe rând, a spus Hussein Alì.

Nu e nevoie de ture de pază.

Dacă ne-au văzut, vor veni să ne caute.

Dar poate nu ne-au văzut.

Atunci putem pleca.

Nu, nu putem pleca, Hussein Alì. Şi oricum, dacă ar veni să ne caute, ne-am da seama. Nu se poate trage barca la mal, pe plajă, în linişte. Dacă tu vrei, fă prima tură de pază.

De ce eu?

Pentru că e propunerea ta, uite de ce.

Pe cine trezesc după mine?

Trezeşte-mă pe mine, am spus eu.

Bine.

Noapte bună.

Noapte bună.

Când Hussein Alì a început să vorbească în somn, eram încă treaz. Oricum nu era nevoie să faci de pază.

În a treia seară, după ce am discutat, am hotărât să plecăm puţin mai devreme. Ne-am gândit că dacă trecuseră la miezul nopţii, atunci poate – poate – la ora zece ar fi fost încă la masă sau în faţa televizorului. Astfel, la

câteva ore de la apus, ne-am apropiat de stânci, am umflat barca şi am pus-o pe apă. Ne-am dezbrăcat şi am rămas în chiloţi.

Eu, am spus-o deja, eram cel mai mare şi eram şi singurul care ştiam să înot cât de cât. Ceilalţi nu numai că nu ştiau să înoate, dar le era o frică de nu-ţi spun. Când a fost să intrăm în apă, ca să ţinem barca pe loc şi să poată toţi să se urce, m-am dus înainte, ca un erou, şi am pus piciorul unde credeam că e adâncimea mării, care nici măcar nu ştiam cum era. Aşa am descoperit că şi în mare erau pietre. Băieţi, în mare sunt pietre, am spus. Şi toţi au întrebat: Chiar aşa? N-am avut timp să răspund da că, încercând un alt pas, am alunecat şi am căzut în apă. Agitându-mă mult, cu braţele rigide, am reuşit să nu mă înec, să mă prind de barcă şi s-o ţin pe loc astfel încât să urce şi ceilalţi.

Hussein Alì a spus. Grăbeşte-te. Îţi mănâncă crocodilii picioarele.

Liaqat i-a tras o palmă peste cap.

Şi dacă nu e un crocodil, a spus el, poate e o balenă.

Cu ajutorul lui Soltan şi Rahmat am urcat la bord.

În acel moment ce s-a întâmplat? Că am prins vâslele şi am început să lovim cu putere apa, de parcă o băteam, atât de tare că eu am şi rupt o vâslă, lovituri la întâmplare etc, pentru că dacă un lucru era sigur, acela era că niciunul dintre noi nu ştia să vâslească, astfel vâsleam toţi pe aceeaşi parte: pe dreapta şi barca se învârtea în loc spre dreapta, pe stânga şi barca se învârtea în loc spre stânga.

Şi tot învârtind, ei bine, ne-am izbit de stânci.

Acum, eu nu ştiu cum sunt făcute bărcile pneumatice, dar aceea probabil avea două straturi de cauciuc gonflabil, pentru că s-a spart şi totuşi nu ne-am scufundat.

Însă trebuia să o reparăm.

Am reuşit să ne întoarcem la mal – un efort imens – şi să tragem barca pe pietre.

Din fericire, aveam scotch-ul (iată la ce folosea); am lipit gaura cu scotch. Dar nu eram siguri că va funcţiona, aşa că am decis ca Hussein Alì, care era cel mai mic, în loc să vâslească, să ţină mâinile apăsate pe petic.

Rahmat şi eu ne-am aşezat pe partea stângă.

Liaqat şi Soltan pe dreapta.

Am spus: Acum. Şi toţi patru am început să vâslim.

În acel moment, în sfârşit, am pornit.

GRECIA

Spre miezul nopţii, cred, sau cam aşa, marea a devenit agitată. Noi vâsleam repede, dar fără să fim ajutaţi de o voce, cum fac profesioniştii, care au pe cineva în spate, sau în faţă, care spune: şi un', doi, trei, un', doi, trei etc, pentru ca cei care vâslesc să o facă împreună. Noi nu puteam, nu voiam, ne era frică şi să strănutăm, ceea ce, fiind pe jumătate goi, numai cu chiloţii pe noi (împachetasem hainele şi celelalte lucruri în nişte pungi de plastic şi le legasem cu scotch ca să nu intre apa), se putea şi întâmpla. Ne era frică să strănutăm, spuneam, iar radarele pazei de coastă să dibuiască strănutul nostru în spuma valurilor.

Ne spuseseră că, vâslind cu viteză, am fi debarcat pe coastele Greciei în două sau trei ore, dar asta fără să ia în considerare apa care intra în barcă. Când marea s-a înfuriat şi a început să răpăie peste noi ca şi cum ar fi plouat, am luat o sticlă de apă, am rupt-o cu dinţii la jumătate ca să obţin un blid şi i-am spus lui Hussein Alì: Lasă peticul. Aruncă apa în mare.

Cum?

Cu asta, am spus arătându-i jumătatea de sticlă. În clipa aceea un val mi-a smuls-o din mână, de parcă auzise şi nu fusese de acord. Am făcut alta. I-am apucat mâna lui Hussein Alì şi i-am strâns-o pe blid. Cu ăsta, i-am spus din nou.

Vâsleam. Dar atunci de ce ni se părea că stăm pe loc? Mai rău: că ne întoarcem înapoi. De ce? Şi de parcă n-ar fi fost de-ajuns, ne încurcau şi camerele de cauciuc, camerele de cauciuc pe care le aveam în dotare ca să le folosim drept colaci de salvare, da, păcat că le legasem de barcă cu sfori prea lungi pentru că ne era teamă că ne deranjau în timp ce vâsleam, astfel, când sufla tare, vântul le ridica, transformându-le în balonaşe care învârteau sau deviau barca.

Din când în când curentul sau vântul sau valurile ne aruncau din nou spre coasta Turciei – sau aşa credeam: nu eram foarte siguri că ştim de ce parte

era Turcia şi de care Grecia – şi micul Hussein Alì a început să spună, aruncând în continuare apa care umplea barca: Eu ştiu de ce nu reuşim să mergem spre Grecia. Nu reuşim să mergem spre Grecia pentru că într-acolo marea e în pantă. Şi o spunea smiorcăindu-se.

Pe coastă era un far. Era reperul nostru. Dar la un moment dat nu l-am mai văzut. Valurile erau atât de înalte, că îl acopereau şi atunci Hussein Alì a început să zbiere şi s-a agitat foarte tare, spunea: Suntem cât dintele unei balene. Şi balenele o să ne mănânce. Şi dacă nu ne mănâncă ele, o să aibă grijă crocodilii, chiar dacă voi spuneţi că nu sunt. Trebuie să ne întoarcem înapoi, trebuie să ne întoarcem înapoi.

Am spus: Eu nu mă întorc înapoi. Suntem aproape de Grecia şi dacă nu suntem aproape, cel puţin suntem la jumătatea drumului deja. Dacă mergem înainte sau ne întoarcem e acelaşi lucru, iar eu prefer să mor în mare decât să fiu nevoit să refac tot drumul pe care l-am făcut până acum.

Astfel a început o întreagă discuţie, acolo, în mijlocul mării, înconjuraţi de întuneric şi de valuri, şi cu Rahmat şi eu care spuneam: Spre Grecia, spre Grecia. Şi Soltan şi Liaqat care spuneau: Spre Turcia, spre Turcia. Şi Hussein Alì care continua să adune apa şi plângea şi spunea: Se prăbuşeşte muntele, se prăbuşeşte muntele, pentru că valurile erau atât de înalte – de doi sau trei metri sau şi mai mult – că atunci când erau deasupra noastră, când barca era în cochilia dintre unul şi altul, era ca şi cum urmau să se prăvălească peste noi. Apoi, în schimb, ne ridicau şi treceau pe sub noi şi la sfârşit, când eram pe creastă, ne lăsau să cădem dintr-odată, cum mi s-a întâmplat când m-am dat în unele maşini aici în Italia, în parcul de distracţii. Dar acolo nu era deloc distractiv.

Aşadar situaţia era aceasta: Rahmat şi eu care vâsleam ca nebunii spre Grecia (sau în direcţia în care credeam că era Grecia), în timp ce Soltan şi Liaqat vâsleau spre Turcia (sau în direcţia în care credeau că era Turcia). Discuţia a degenerat, ne-am insultat şi am început să ne batem în barcă, să ne dăm coate, şi noi eram acolo bătându-ne, ca proştii, un punctuleţ în mijlocul neantului, în timp ce Hussein Alì plângea şi spunea: Dar cum? Eu îmi fac treaba şi arunc apa din barcă şi voi vă bateţi? Vâsliţi, vă rog. Vâsliţi.

Iată, cred că atunci a apărut barca. Adică nu barca, nava. O navă foarte mare, un vapor sau ce ştiu eu. Am văzut-o apărând între cuvintele lui Hussein Alì, în spatele lui. Şi a trecut aproape, foarte aproape.

Cât de aproape?

Îl vezi pe florar pe fereastră? Distanţa care e de aici până acolo.

Atât de aproape?

Aproape, ca de aici până acolo.

A ridicat valuri imense, diferite de cele naturale. Valuri care s-au împletit cu celelalte şi barca a făcut un gest ciudat, ca un cal înţepat de o albină. Şi Liaqat n-a reuşit să se ţină. I-am simţit degetele alunecându-i pe spatele meu. Nu a ţipat, nu, n-a avut timp. Barca îl azvârlise pe neaşteptate.

Fă-mă să înţeleg. Liaqat a căzut în apă?

Da.

Şi voi ce aţi făcut?

L-am căutat, pe cât puteam, sperând să-l zărim în valuri, şi am strigat. Dar dispăruse.

Când valurile navei – nu, nu s-a oprit; poate ne-a văzut, poate nu, nu-mi dau seama – spuneam, când valurile s-au calmat, ei bine, am continuat să vâslim şi să strigăm numele lui Liaqat. Şi să vâslim. Şi să strigăm. Învârtindu-ne în cerc în jurul locului unde credeam că putea să fie chiar dacă, foarte probabil, ne îndepărtasem deja.

Nimic. Pe Liaqat îl înghiţise întunericul.

În acel moment – nu ştiu bine cum s-a întâmplat: o fi fost oboseala, mâhnirea, faptul că ne simţeam prea mici, da, infinit prea mici ca să nu fim doborâţi de toate acele lucruri – în acel moment s-a întâmplat că am adormit.

Erau zorii zilei când am deschis din nou ochii. Apa era întunecată, practic neagră. Ne-am clătit pe faţă, scuipând sarea. Am parcurs orizontul cu privirea şi am văzut pământul. O limbă de pământ, da, şi o plajă, un deal. Nu foarte departe, se putea ajunge. Am început să vâslim repede, suferind, fără măcar să ştim dacă era Grecia sau Turcia. Am spus toţi doar atât: Să vâslim în direcţia aceea.

Stând mult în genunchi, picioarele ne înţepeniseră. Şi pe mâini aveam răni uşoare, tăieturi minuscule: nu ştiam cum le căpătasem, dar usturau de fiecare dată când apa sărată le uda. Pe măsură ce ne apropiam de insulă, se lumina şi, în acel moment, pe un deal, Soltan a văzut un steag. A spus doar atât: Un steag. Cu un fir de voce şi arătătorul îndreptat într-acolo. Vântul îl flutura, dar când rămânea întins, se zăreau nişte dungi orizontale, albastre şi albe, alternate (nouă, ca să fim precişi, nouă), şi prima pornind de sus era albastră, şi în colţul superior, spre băţ, era un pătrat, tot albastru, cu o cruce albă în centru.

Steagul Greciei, de exemplu.

Când am ajuns la apă mică, am coborât din barcă. Am tras-o la mal, aproape de stânci, aplecaţi ca să fim cât mai puţin vizibili, chiar dacă părea că nu era nimeni. Am dezumflat-o, mai întâi apăsând aerul prin petice, apoi, nerăbdători, sfâşiind plasticul cu lovituri de piatră. Am împăturit-o în grabă, am ascuns-o sub o stâncă şi am acoperit-o cu nisip. Ne-am uitat unii la alţii.

Ce facem? a întrebat Hussein Alì.

Pierdusem pachetele cu haine, eram în chiloţi. Ce puteam face?

Rămâneţi aici, am spus.

Unde te duci?

În sat.

Ce sat? Nu ştim unde suntem.

De-a lungul coastei…

De-a lungul coastei, bravo, măi, a spus Soltan.

Lasă-mă să termin, am spus. Trebuia să ajungem în Mitilene, nu?

Poate ştii tu încotro e Mitilene?

Nu. Dar o fi vreun sat în apropiere. Vreo casă. Nişte magazine. Caut mâncare şi, dacă reuşesc, nişte haine. Voi aşteptaţi-mă aici. Nu e cazul să ne facem văzuţi ca patru câini vagabonzi.

Vreau să vin şi eu, a spus Hussein Alì.

Nu.

De ce?

Tocmai am explicat de ce.

Pentru că de unul singur te ascunzi mai bine, a spus Rahmat.

Hussein Alì m-a privit pieziş. Să te întorci însă.

Mă întorc imediat.

Nu vrei să pleci, nu-i aşa?

M-am întors fără să răspund şi m-am căţărat pe cărarea ce urca dealul. Am dat o tură lungă, nu-mi amintesc bine pe unde şi de ce, dar cred că m-am şi pierdut, dacă e posibil să te pierzi când nu ştii încotro mergi.

Casele au apărut de nicăieri, în spatele unui grup de copaci, şi, pe lângă case, un supermarket. Erau grupuri de turişti, familii în vacanţă, domni în vârstă la plimbare. Un chioşc de îngheţată cu un şir lung de oameni în faţa

lui. Un chioşc de ziare. Un garaj care închiria scutere şi maşini. O piaţetă cu bănci şi un loc de joacă. Din chioşcul de îngheţată se auzea o muzică veselă, cu volumul dat la maxim.

Supermarketul. Supermarketul era paradisul. Supermarketul era ţinta mea. Trebuia doar să intru, să iau mâncare, deloc complicat, nişte fructe erau de ajuns, şi haine, poate costume de baie, dacă aveau; nişte băieţi care se plimbă în costum de baie într-o localitate turistică, la mare, e în regulă, dar dacă nişte băieţi se plimbă în chiloţi, iată, asta nu e în regulă, nu?

A trecut o maşină de poliţie. M-am ascuns în spatele (mai mult înăuntru decât în spatele) unei brazde de pământ. Am rămas ghemuit câteva minute să spionez mişcarea din faţa supermarketului, ca să înţeleg cum să intru fără să bat la ochi, şi am ajuns la concluzia că prin faţă nu era nici o speranţă. Dar puteam să dau o tură prin spate, iată. Astfel m-am aplatizat ca o şopârlă pe lângă zidurile caselor, am alunecat ca un şarpe pe sub o poartă, alegându-mă cu câteva zgârieturi urâte pe burtă şi, în cele din urmă, am sărit ca un păianjen o plasă de metal. Am intrat în supermarket profitând ca o fantomă de neatenţia unui om de serviciu care descărca cutii peste cutii cu prăjiturele. Cum am pus piciorul gol pe gresia rece şi alunecoasă din raionul cu obiecte de uz casnic, am auzit în spatele raftului nişte voci pe care mi se părea că le cunosc. Mi-am întors doar capul.

Rahmat, Hussein Alì şi Soltan treceau pe culoare, urmăriţi de la distanţă de privirea perplexă a unei tinere vânzătoare blonde.

Nu ascultaseră şi nu ştiu cum ajunseseră acolo înaintea mea. M-am arătat. Le-am făcut semn să facă pe proştii, ca şi cum nu ne-am cunoaşte.

Fiecare a luat lucruri pentru el – ceva de mâncare – dar nimic de îmbrăcat: nu vindeau aşa ceva. Lumea ne privea cu nişte ochi mari, foarte uimiţi. Trebuia să ne grăbim. Însă, când a fost să ieşim, uşa magazinului din spate era blocată. Rămânea uşa principală, dar pe acolo trebuia să ieşim alergând, ba mai mult: alergând cu viteză. Astfel, în timp ce ne luam avânt pe coridorul cu produse proaspete, apoi pe cel cu produse pentru igienă, apoi nu ştiu pe care altul, m-am întrebat dacă cel care urla, în greceşte, era patronul şi dacă patronul care ne apostrofa, în greceşte, ridicase receptorul telefonului lui grecesc să cheme poliţia. Of, dacă m-ar fi aşteptat nefericiţii

ăia trei. Aş fi făcut totul altfel şi cu tact. În schimb am ieşit pe uşile din sticlă – mulţumind deja că niciunul dintre noi nu s-a izbit de uşă – dar după ce am făcut şapte paşi pe trotuar, printre copii cu îngheţată care li se scurgea pe degete şi bătrâne în sandale argintii, lume speriată (deşi mă îndoiesc că nişte băieţi în chiloţi pot să înspăimânte pe cineva), ei bine, iată că o maşină de poliţie a frânat brusc – jur, ca în filme – şi s-au dat jos trei poliţişti enormi.

Abia am avut timp să observ maşina de poliţie etc., că eram deja înăuntru. Cu Hussein Alì. Pe bancheta din spate. Numai noi doi.

Ceilalţi, după cum se pare, reuşiseră să fugă.

Pakistanezi?

Nu.

Afgani?

Nu.

Afgani, ştiu eu. Nu mă păcăliţi.

Nu afghans nu.

O, nu afghans nu. Ba afghans, şoriceilor. Afgani. Vă recunosc după miros.

Ne-au dus la secţie, ne-au închis într-o cămăruţă. Auzeam paşi pe coridor şi voci care spuneau lucruri pe care nu le înţelegeam, şi mie, mai mult decât orice – îmi amintesc – mai mult decât eventualele lovituri sau de închisoare, ei bine, mi-era teamă de amprentele digitale. Despre problema amprentelor digitale îmi spuseseră unii băieţi care munceau în fabrica de piatră, în Iran. Spuseseră că în Grecia, imediat ce puneau mâna pe tine, îţi luau amprentele de la degete şi atunci orice clandestin era în încurcătură, pentru că nu putea cere azil politic în nicio altă ţară din Europa.

Astfel Hussein Alì şi eu ne-am hotărât să ne transformăm în nişte pisălogi ca să ne dea drumul înainte să vină cei cu amprentele digitale. Dar ca să ţi se dea drumul, trebuie să fii un pisălog serios, un profesionist. Am început să bâzâim şi să urlăm că ne durea stomacul de foame, şi ei, poliţiştii, ne-au adus biscuiţi uscaţi. Apoi că trebuie să mergem la toaletă. Spuneam: Toilette, toilette. După toaletă, am început să plângem şi să ţipăm şi să ne lamentăm până s-a înnoptat, iar noaptea poliţiştii de serviciu au mai puţină răbdare, şi dacă îţi merge prost, te bat, dar dacă îţi merge bine, te lasă să pleci.

Am riscat. A mers bine.

Era aproape dimineaţă, încă întuneric, şi pe stradă erau puţine maşini când doi poliţişti, sătui de urletele noastre, au dat de perete uşa cămăruţei şi ne-au tras de urechi afară din secţie, aruncându-ne în stradă şi strigându-ne să ne întoarcem de unde venisem, specie de maimuţe urlătoare. Sau ceva de genul acesta.

Dimineaţa s-a scurs în căutarea lui Soltan şi Rahmat. I-am găsit în zona plajei, în afara oraşului, şi când i-am văzut, n-am avut timp să fiu bucuros că imediat m-am enervat pentru că sperasem ca între timp să fi făcut rost de nişte haine – pantaloni, tricouri sau ce ştiu eu, pantofi, poate – şi în schimb nu, în schimb nimic, eram încă zdrenţăroşi toţi patru ca la început, şi nu e deloc adevărat că haina nu face pe om, dimpotrivă.

Un lucru pe care-l făcusem la poliţie, dacă tot eram acolo (trebuie să profiţi de toate ocaziile, când eşti clandestin), fusese să privesc curios o hartă mare a insulei agăţată de perete: locul în care ne aflam era însemnat cu roşu, Mitilene cu albastru. La Mitilene te îmbarcai pentru Atena. Într-o zi de mers, poate, pe câmpuri şi străzi lăturalnice, am fi ajuns, în ciuda durerii de picioare.

Am pornit de-a lungul unei străzi. Soarele era bun pentru copt pâine, transpirai şi dacă stăteai pe loc. Soltan se plângea – Hussein Alì cred că nu avea puterea să o facă, altfel s-ar fi plâns şi el, ca de obicei – şi din când în când se apleca pe jumătate dezbrăcat făcând semn cu mâinile spre maşini să

se oprească, să ne ia şi pe noi. Eu îl trăgeam. Spuneam: Nu. Ce faci? Ăia cheamă din nou poliţia. Dar el continua.

El: Să ne oprim, te rog. Să aşteptăm să ne ia cineva.

Eu: Dacă vei continua aşa, poliţia va fi cea care ne va lua. Ai să vezi.

Şi nu se pune problema că aş fi vrut să cobesc, sau cum se spune, nici vorbă. Era în interesul meu să continui călătoria cu ei, să ne apărăm pe rând, dar ei spuneau cu încăpăţânare că erau obosiţi şi că era mai bine să găsim pe cineva care să ne ia cu o camionetă etc, atunci am spus: Nu. Şi m-am îndepărtat de grup.

În apropiere era un magazinaş cu o pompă de benzină şi, pe dreapta, coşcovită şi murdară, era o cabină de telefon, pe jumătate ascunsă de frunzişul unui copac. Am intrat, am strâns receptorul în mână, şi m-am prefăcut că dau un telefon, în schimb îi spionam pe tovarăşii mei, ca să văd ce puneau la cale.

Când a venit maşina de poliţie – cu luminile aprinse, dar fără sirenă – pentru o clipă m-am gândit să ies, să strig fugiţi, fugiţi, dar n-am avut timp. M-am ghemuit. Am urmărit scena cu ei care alergau, care erau ajunşi din urmă şi prinşi (au zburat lovituri de bastoane). Am văzut totul din genunchi, pitit, prin geamurile murdare, fără să pot face nimic şi rugându-mă, în sinea mea, ca nimeni să nu vrea să dea telefon.

Imediat ce maşina de poliţie a plecat, cu scrâşnet de roţi, am ieşit din cabină, am ocolit benzinăria controlând cu grijă să nu fie nimeni şi alergând pe nerăsuflate, am luat-o pe o străduţă de ţară, nisipoasă şi pustie, şi am continuat să fug, să fug, să fug, neştiind încotro merg, până când mi-au explodat plămânii şi m-am întins pe pământ ca să-mi revin. Când am înţeles că mi-era bine, m-am ridicat şi am început să merg din nou. După o jumătate de oră am ajuns în apropierea unei curţi. Era curtea unei locuinţe particulare, delimitată de un zid scund, cu un mare copac în mijloc. N-am văzut pe nimeni, am trecut peste zid. Era un câine, dar era legat. M-a văzut. A început să latre şi eu m-am ascuns sub frunzişul des al copacului.

Probabil eram obosit. Pentru că am adormit.

Cum să nu fii obosit, Enaiat.

Nu era numai faptul că eram obosit. Era ceva care mă liniştea în locul acela, ştii?

Ce?

N-aş şti să spun. Unele lucruri se simt şi gata.

Într-adevăr, la un moment dat a venit o doamnă în vârstă care locuia acolo. Şi m-a trezit, dar cu blândeţe. Eu am sărit în picioare, foarte repede, şi era gata să fug, dar ea mi-a făcut semn să intru în casă. Mi-a dat mâncare bună, legume şi nu ştiu ce altceva. M-a lăsat să fac duş. Mi-a dat haine foarte bune: o cămaşă cu dungi albastre, blugi şi nişte pantofi de sport albi. Era incredibil că avea hainele acelea în casă, şi de măsura mea, în plus. Nu ştiu ale cui erau, poate ale vreunui nepot.

Vorbea mult doamna, încontinuu, în greacă şi engleză, şi eu înţelegeam puţin. Când vedeam că zâmbea, spuneam: Good, good. Când făcea o faţă seriosă, atunci făceam şi eu o faţă serioasă, şi cu largi semne din cap spuneam: No, no.

După o vreme, după-amiaza, după ce făcusem duş şi tot restul, bunica aceea m-a însoţit la autogară, mi-a cumpărat bilet (ea, da), mi-a dat cincizeci de euro, vreau să spun cincizeci de euro, m-a salutat şi a plecat. Sigur că, m-am gândit, sunt oameni cu adevărat ciudaţi şi amabili pe lumea asta.

Iată, din nou.

Din nou ce?

Îmi povesteşti lucrurile, Enaiat, dar imediat fugi spre altceva. Spune-mi mai mult despre doamna aceasta. Descrie-mi casa ei.

De ce?

Cum de ce? Pe mine mă interesează. Poate şi pe ceilalţi.

Da, dar ţi-am spus deja. Pe mine mă interesează ce s-a întîmplat. Doamna e importantă pentru ce a făcut. Nu contează numele ei. Nu contează cum era casa ei. Ea e oricine.

În ce sens oricine?

Oricine se comportă aşa.

Astfel, în mod incredibil, am ajuns la Mitilene. E un oraş mare, populat, cu mulţi turişti şi magazine şi maşini. Întrebam de strada spre station ship, adică portul, de unde plecau vapoarele spre Atena. Oamenii răspundeau vorbind, cum face lumea de obicei, dar eu mă uitam la mişcările mâinilor.

Pe acolo. Pe dincoace.

Când am găsit portul, am găsit şi o groază de băieţi afgani care se învârteau pe acolo de zile întregi în încercarea de a-şi cumpăra bilet şi de fiecare dată când încercau, îi goneau, pentru că se înţelegea imediat că nu erau clienţi obişnuiţi, că erau clandestini. Lucrul acesta m-a deprimat puţin. Cât ar fi trebuit să aştept?

Dimpotrivă.

O fi fost datorită felului în care eram îmbrăcat, pentru că eram curat, o fi fost burta plină şi faţa mulţumită când ai mâncat bine, o fi fost ce vrei tu, cert este că la ghişeu era o fată tânără şi când i-am cerut biletul, mi-a răspuns: Treizeci şi opt de euro. Mie pe moment nu-mi venea să cred, aşa că am spus: Repeat? Şi ea: Treizeci şi opt de euro.

Am întins prin orificiu bancnota de cincizeci de euro primită de la bunica greacă. Fata de la ghişeu – drăguţă, printre altele: ochi mari, machiată – a luat-o şi mi-a dat doisprezece euro rest. I-am mulţumit uluit spunând thank you şi am ieşit.

Nu vă spun ce faţă au făcut ceilalţi când m-au văzut cu biletul în mână. Au venit toţi în jurul meu. Voiau să ştie cum am reuşit şi unii, de-a dreptul, nu

credeau că l-am cumpărat singur, nu. Spuneau că mi-l cumpărase un turist adevărat, cu faţă de turist. Dar nu.

Cum ai făcut? întrebau.

Doar l-am cerut, am răspuns. La ghişeu.

Vaporul era imens. Avea cinci nivele. M-am dus la ultimul ca să privesc mai bine în zare şi savuram cu ochii şi cu toate părţile corpului faptul că eram aşezat comod şi relaxat pe un fotoliu, nu în genunchi într-o barcă pneumatică sau cu picioarele încrucişate pe fundul dublu al unui camion, când a început să-mi curgă sânge din nas: era prima oară în viaţa mea când îmi curgea sânge din nas.

Am alergat în baie să mă spăl pe faţă. Am băgat capul sub jetul de apă, şi eram acolo, cu capul înclinat în chiuvetă şi sângele care curgea şi – jur, nu ştiu bine cum să spun – mi s-a părut că odată cu sângele se scurgea din mine toată oboseala, nisipul din deşert, praful de pe străzi şi zăpada de pe munte, sarea din mare şi varul din Esfahān, pietrele din Qom şi zoaiele canalelor din Quetta. Când sângele s-a oprit, mă simţeam foarte bine. Ca niciodată. M-am şters pe faţă.

În timp ce căutam un alt loc, tot la ultimul etaj, tot spre orizont, am trecut pe lângă o serie de bănci ocupate şi, ca să ocolesc o fetiţă care se juca, am atins genunchiul unui băiat. Scuze, am spus. L-am observat în fugă, m-am întors, am dat să trec mai departe. M-am oprit. L-am privit bine. Nu e posibil, m-am gândit.

Jamal.

El a ridicat bărbia: Enaiatollah.

Pe Jamal îl cunoscusem în Iran, la Qom, jucând fotbal în turneul dintre fabrici. Ne-am îmbrăţişat.

Nu te-am văzut înainte, a spus. Nu te-am văzut în port.

Abia am sosit.

Dar nu te-am văzut nici măcar prin Mitilene.

Am ajuns ieri pe insulă.

Imposibil.

Jur.

Cum?

Cu o barcă pneumatică. De la Ayvalik.

Imposibil.

Jur.

Ieri erai în barca pneumatică şi astăzi eşti deja pe vapor?

Norocul, cred. Adică sunt sigur.

Ne-am aşezat unul lângă altul. Am vorbit tot timpul. El petrecuse patru zile la Mitilene fără să reuşească să-şi cumpere bilet pentru Atena şi până la urmă îi dăduse optzeci de euro unuia care vorbea foarte bine engleză ca să se ducă să-l cumpere în locul lui. Dar lucrul cel mai rău era că poliţia, la un moment dat, îl prinsese. Da. Pe el cu tot cu amprentele lui.

Am ajuns la Atena a doua zi dimineaţă, spre ora nouă. Dintre pasageri, unii au coborât în grabă în burta vaporului să-şi ia maşina, alţii şi-au îmbrăţişat rudele stând pe ultima treaptă a scării, alţii şi-au încărcat valizele în taxiuri şi s-au angajat în trafic. Portul era numai un salut şi bătăi pe umăr. Pe noi doi, pe Jamal şi pe mine, nu ne aşteptase nimeni şi nu ştiam încotro să mergem. Dar nu se pune problema că lucrul acesta ne întrista. Doar că e ciudat să vezi în jurul tău atâta lume relaxată şi senină şi încrezătoare în timp ce tu eşti singurul care te simţi pierdut. Dar aşa e pe lume. Sau nu?

Să mergem să mâncăm, a spus Jamal. Să bem o cafea.

Eu aveam cei doisprezece euro rest de la bilet. Şi el, tot mărunţiş. Într-un bar – am intrat – ne-au umplut două pahare foarte mari cu o cafea lungă, lungă, ca cea americană, de băut cu paiul. Am gustat-o. Era oribilă. Am spus: Eu n-o beau.

N-o bea dacă nu vrei, a spus Jamal. Dar ţine-o în mână.

În mână?

Ca doi turişti. Mergem cu paharele în mână. Aşa fac turiştii, nu?

Era după-amiază când ne-am aventurat în oraş. Am urcat în metrou. La fiecare a patra staţie coboram şi ne duceam să vedem unde ajunsesem. Apoi ne întorceam jos şi porneam în aceeaşi direcţie. După trei ture de sus-jos, am ieşit şi afară, undeva sus, era un parc mare, foarte multă lume şi un concert, un concert în parc, în parcul acela care se numea Dikastirion, dacă îmi amintesc bine.

Nu e rău să te amesteci prin mulţime când nu ştii ce să faci. Şi în mulţime am auzit vorbindu-se afgană. Pe urmele limbii am ajuns în mijlocul unui grup mic de băieţi, cam de vârsta noastră, unii şi mai mari: jucau fotbal. Iată un sfat bun: dacă ţi se întâmplă în viaţă să petreci timp ca un clandestin, caută parcurile, găseşti întotdeauna ceva bun în parcuri.

Seara aşteptam ca băieţii aceia să se întoarcă la casele lor ca să le cerem să ne găzduiască şi ceva de mâncare, dat fiind că după meci ne împrietenisem. Dar după o vreme, când s-a făcut întuneric, l-am văzut pe unul dintre ei care se băga sub un copac şi de acolo scotea un carton, încă unul la fel, şi încă unul la fel. În fine, casa lor era parcul. Dar nouă ne era foame, cum îţi e de obicei când nu mănânci de câteva ore.

Am întrebat: Nu e vreun restaurant afgan care să ne dea mâncare?

Vezi că nu suntem la Kabul. Suntem în Grecia. La Atena.

Mulţumesc oricum.

Parcul era casa lor. Şi a devenit casa noastră. Dimineaţa ne-am trezit devreme, spre ora cinci. Cineva a spus numele unei biserici unde îţi dădeau micul dejun; ne-am dus şi am luat pâine şi iaurt. Pentru prânz era alta. Dar acolo, ei bine, preoţii aşezaseră o serie de Biblii în toate limbile – şi în a mea – la vedere, lângă uşa de intrare, şi înainte să mănânci trebuia să citeşti o pagină, altfel nu-ţi dădeau de mâncare.

Mi-am zis: Nici nu mă gândesc. Mai bine mor de foame decât să fiu obligat să citesc Biblia ca să primesc de mâncare. Mi-am zis aşa, într-o explozie de orgoliu.

Numai că, după o vreme, stomacul a început să chiorăie puternic, mai puternic decât orgoliul. S-o ia naiba de foame. Am hoinărit o jumătate de oră încercând să rezist, până când mi s-a părut că-mi smulg buricul cu un tirbuşon. Atunci m-am apropiat, m-am prefăcut că citesc şi am rămas în picioare, în faţa unei Biblii în limba mea, contemplând o pagină un timp care mi s-a părut suficient, făcând astfel încât oamenii de serviciu să mă vadă. Apoi am intrat şi eu.

Am mâncat pâine şi iaurt. Ca dimineaţa la micul dejun.

Aţi avut noroc aseară, a spus vecinul meu.

Jamal încerca să obţină de la preoţi sau de la călugări sau ce erau o altă bucată de pâine. Eu lingeam ultimele picături ale iaurtului meu.

Am întrebat: De ce?

Pentru că nu s-a întâmplat nimic.

M-am oprit din lins. În ce sens nimic?

Fără poliţie, de exemplu. Uneori, poliţia vine şi îi ia pe toţi cei pe care îi găseşte.

Îi arestează?

Nu. Doar ne ia. La şuturi. Ne ia la şuturi şi ne pune să ne mutăm.

Unde?

Unde vrem. Fac asta doar ca să ne facă viaţa mai rea decât e. Cred că de asta o fac.

Aha.

Dar nu e numai poliţia, a adăugat băiatul.

Cine altcineva?

Băieţii mari. Bărbaţii. Care se duc cu băieţii.

Unde se duc?

Bărbaţi cărora le plac băieţii.

Serios?

Serios.

Seara, cu Jamal, am căutat colţul întunecat cel mai ascuns din tot parcul ca să ne facem un culcuş sigur, chiar dacă sigur, dacă eşti constrâns să dormi într-un parc, nu prea e.

Spus în limba greacă, lucrul cel mai incredibil la care am luat parte în vara aceea, la Atena, a patra vară de când plecasem din casa mea, din Nava, în Afganistan, au fost Αγώνεστης XXXVIII Ολυμπιάδας, adică Jocurile (stai să vezi) celei de-a douăzeci şi opta Olimpiade: Athens 2004. Mai precis, norocul nostru – al meu şi al tuturor clandestinilor prezenţi la Atena în acele luni – a fost că un mare număr de piste, piscine, stadioane, complexuri sportive şi altele, încă erau, cu puţin înainte de începutul concursurilor, de finalizat. Astfel, prin oraş, era mare nevoie de salahori la negru, pe care, pentru a face impresie bună, şi poliţia îi privea cu respect, cred.

Emigranţii sunt o armă secretă, din când în când.

Eu nu ştiam ce erau aceste Jocuri Olimpice. Am descoperit asta când, după ce m-am dus cu alţi băieţi afgani într-o piaţetă unde spuseseră că puteai găsi de lucru, o maşină m-a luat şi m-a dus la stadionul olimpic. Acolo am înţeles că, dacă voiam, era de lucru pentru două luni, în fiecare zi, inclusiv sâmbăta şi duminica. Munca era şi bine organizată. Fiecare treabă era încredinţată în funcţie de vârstă. Eu, de exemplu, trebuia doar să ţin în mână arbuştii unei alei, în timp ce alţii săpau gropile ca să-i planteze. Seara te plăteau în numerar: patruzeci şi cinci de euro. Un salariu foarte bun, cel puţin pentru mine.

Îmi amintesc că într-o noapte, în parc, a venit un bărbat care s-a aşezat lângă Jamal şi a început să-l mângâie, încet. Un tip grec cu barbă şi o cămaşă în culori ţipătoare. Jamal, atunci, m-a lovit uşor cu piciorul ca să mă trezească (da, dormeam unul lângă altul, noi doi, ca să ne apărăm pe rând). A spus: Auzi, Ena, aici e unul care mă mângâie.

În ce sens? Zic eu.

Ce ştiu eu. Mă mângâie, dar nu ştiu cum.

Te deranjează?

Nu, doar mă mângâie. Îmi mângâie părul.

Atunci mi-am amintit de ce îmi spusese tipul acela în cantina bisericii ortodoxe. Ne-am ridicat, brusc, şi am alergat la băieţii mai mari. Bărbatul cu barbă a venit după noi, apoi i-a văzut pe băieţii mai mari în jurul nostru şi pe noi arătându-l şi, în acel moment, a ridicat din umeri şi a plecat.

Când au început Jocurile Olimpice, n-a mai fost de lucru, şi noi petreceam dimineţi şi după-amieze plimbându-ne, fără să ştim unde să mergem sau ce să facem. Atunci am început din nou să vorbesc despre plecare.

Londra, spuneau toţi. Trebuie să mergi la Londra. Sau în Norvegia, dacă reuşeşti. Sau în Italia, de ce nu. Şi dacă mergeai în Italia, trebuia să te duci la Roma şi, la Roma, să te duci la Ostiense care, după cum se pare, era o

gară. Acolo era un parc cu o piramidă unde erau afgani. În Italia, în plus, trăia un băiat pe care-l cunoşteam, unul din satul meu, din Nava. Îl chema Payam. Nu ştiam în ce oraş se refugiase şi nu aveam nici măcar un număr de telefon sau altceva, dar era în Italia şi dacă era în Italia, cine ştie, poate reuşeam să dau de el. Ar fi fost dificil, dar cine ştie.

Eu plec, i-am spus într-o zi lui Jamal. Eram împreună cu alţi doi prieteni, mâncam o îngheţată. Am economii din ce am muncit pentru Jocurile Olimpice, am spus. Pot să cumpăr un bilet şi să mă duc până la Corint, sau la Patras, şi acolo să încerc să mă ascund într-un camion.

Ştiu un traficant care te-ar putea ajuta, a zis un băiat.

Serios?

Sigur, a spus el. Dar înainte, ascultă, e mai convenabil să încerci calea azilului politic din motive de sănătate.

Ce azil politic din motive de sănătate?

Nu ştii? Este un loc, un ambulatoriu, unde te îngrijesc dacă eşti bolnav şi îţi fac analize dacă crezi că eşti. Şi dacă găsesc ceva ce nu funcţionează în corpul tău, îţi dau un permis de şedere de boală.

Chiar există locul acesta? De ce n-ai zis până acum?

Ei, pentru că trebuie să-ţi facă injecţii, de exemplu. Nu toţi sunt de acord să li se facă analize şi injecţii. Dar dacă tu te-ai hotărât deja să pleci, cui îi pasă, nu?

Ştii pe cineva care a obţinut permisul acesta de şedere? Îl cunoşti personal?

Eu? Da, un băiat bengalez. El a fost norocos. Poate eşti şi tu.

Bine.

Bine, ce?

Mă duc, am spus. Spune-mi unde e.

Era o clădire veche cu ferestrele colorate, deloc asemănătoare cu celelalte ambulatorii pe care le văzusem. Trebuia să suni la interfon, la etajul al treilea. Jamal şi ceilalţi m-ar fi aşteptat jos, dura câteva ore. Am sunat. Au deschis fără să spună nimic. Scări.

Intrarea, ei bine, în mod cert intrarea arăta chiar ca o cameră de aşteptare a unui ambulatoriu. Nu era un ghişeu sau o infirmieră căreia să-i ceri informaţii, dar erau patru sau cinci bărbaţi aşezaţi pe scaune, unii care citeau o revistă, alţii care priveau în jur. M-am aşezat şi eu, aşteptând să-mi vină rândul.

Dintr-odată.

Dintr-odată s-a deschis o uşă, ca după o rafală de vânt (erau patru uşi albe) şi a ieşit o femeie. Goală. Complet. Am zgâit ochii, apoi i-am lăsat în jos, aş fi vrut să mi-i bag în buzunar, ochii, sau să-mi sting focul din obraji, dar, iată, apariţia ei mă luase într-o asemenea măsură prin surprindere, că orice poziţie, fiecare mişcare, fiecare răsuflare mi se păreau caraghioase şi deplasate. Eram înlemnit. Fata dezbrăcată a trecut prin faţa mea, aproape, cred că m-a privit pe furiş, zâmbind. Apoi a intrat pe altă uşă şi a dispărut. Un bărbat s-a ridicat şi s-a dus după ea. Dar imediat apare alta. Goală. Şi ea. Dintr-odată cred că au fost, ce ştiu eu, vreo zece care intrau şi ieşeau. Până când.

Până când, Enaiat?

M-am ridicat şi am fugit. Am coborât scările, alergând, câte şase trepte deodată şi am ieşit pe uşă tot alergând, astfel că în stradă aproape că era să ajung sub o maşină – am auzit un claxon grecesc şi nişte ţipete greceşti – şi în acel moment i-am văzut pe ceilalţi, şi pe Jamal, pe partea cealaltă a străzii, râzând. Nu reuşeau să se ţină pe picioare de cum râdeau. Jur că atunci a fost prima şi ultima dată când am intrat într-un bordel.

Am rămas la Atena până la jumătatea lui septembrie. Într-o zi, i-am strâns mâna lui Jamal şi am urcat într-un tren cu direcţia Corint. Se auzea că la Patras poliţia era violentă, că unii băieţi se întorseseră înapoi cu picioarele sau mâinile rupte sau mai rău şi că, deşi drumul spre Italia era mai scurt, ajungeai să călătoreşti în moduri urâte şi lipsite de igienă, împreună cu şoarecii. Eu am aversiune faţă de şoareci. Însă la Corint era mai liniştit, sau aşa părea. Am găsit un traficant grec care ascundea lumea în camioane. Riscul cu camioanele este că nu ştii niciodată unde ajungi. Tu, poate, crezi că mergi în Italia şi, în schimb, te trezeşti în Germania, sau, dacă îţi merge cu adevărat rău, te întorci înapoi, în Turcia. Traficantul mi-a cerut patru sute cincizeci de euro, dar eu, banii pentru el îi lăsasem lui Jamal, la Atena.

Nu am încredere să ţi-i dau acum, am spus. Când ajung în Europa, îl sun pe prietenul meu care ţi-i aduce. Sau aşa sau nimic.

Şi el a spus: Bine.

La Corint, în zona portului, şiretlicul e să te ascunzi într-un camion, în remorcă, printre mărfuri, sau între roţi. În săptămânile următoare m-am ascuns de mai multe ori, şi în locuri foarte periculoase, dar controlorii m-au găsit mereu. Intră cu lanternele şi se bagă şi ei printre cutii sau saci sau pe sub remorci ca să inspecteze bine fiecare colţ, fiecare ascunzătoare, lucru pentru care sunt plătiţi, şi mulţi dintre ei, într-adevăr, îşi merită salariul până la ultimul bănuţ. Dacă te prind apoi, nu te predau să te aresteze, nu, te apucă de haină şi te gonesc. Chiar dacă, uneori, ca să facă asta, folosesc câinii.

Astfel, după o vreme, m-am săturat de traficanţii ăştia care nu reuşeau să organizeze nimic şi m-am hotărât să încerc singur. Banii i-ar fi rămas lui Jamal.

M-am mutat pe plajă (pe plajă dormi bine şi poţi să te speli). M-am lipit de un grup de afgani, care visau şi ei să plece, şi în acel moment a devenit un joc. Din când în când mergeam în port, câte trei sau patru, şi încercam să ne urcăm într-un camion. În unele zile, când era timp frumos şi eram bine dispuşi, încercam şi de zece sau unsprezece ori; doar într-o zi vreau să spun. O dată am reuşit, dar camionul – cum am spus că se poate întâmpla – în loc să se îmbarce, a ieşit fără să se oprească din port. Cine ştie încotro se ducea. Am început să bat în caroserie, în remorcă, şi când eram deja la vreo

douăzeci sau treizeci de minute în afara oraşului, şoferul probabil că m-a auzit. A oprit, a coborât şi a deschis. Cu o cheie engleză în mână. Însă (cred că de asta), când a văzut că eram mic, nu m-a bătut. A urlat câteva înjurături, cum era firesc, şi m-a lăsat să fug.

Într-o seară, cu un apus frumos pe mare, le-am spus băieţilor de pe plajă: Mă duc să încerc.

La intrarea în port erau trei containere, unul peste altul, ca o clădire cu trei nivele. M-am căţărat în vârf şi m-am făcut mititel ca să mă strecor într-o gaură mică. Brusc un autotractor s-a ataşat la clădire. Mi-am ţinut răsuflarea. Clădirea s-a mişcat şi a intrat în navă. După o oră, feribotul a închis uşile mari. Eu eram foarte fericit, jur. Nici nu pot să-ţi spun cum explodam de bucurie. Aş fi vrut să urlu, dar nu era cazul. Şi apoi era întuneric şi nu ştiam unde mergeam, şi nu aveam nici de băut, nici de mâncat, aşa că m-am liniştit imediat şi am înţeles că înainte să pot spune că am reuşit, era mai bine să reuşesc până la capăt.

Trei zile am rămas închis în burta navei. Erau nişte zgomote teribile, gâlgîiri, răgete şi altele. Apoi nava s-a oprit. Am auzit zăngănitul ancorei care cobora, un sunet pe care-l recunoşti imediat. În acel moment m-am întrebat: Unde oi fi?

ITALIA

Nu trebuia să mă ridic încă. Nu trebuia să mă mişc. Ci să stau nemişcat, să nu respir, să aştept. Să am răbdare. Răbdarea îţi salvează viaţa.

După ce a ieşit din port – trecuseră cincisprezece minute, aş spune, în orice caz mai puţin de jumătate de oră – camionul a încetinit şi a intrat într-o curte, o curte plină ochi de alte camioane, autotractoare, remorci. Prietenii, în Grecia, îmi sugeraseră să nu cobor imediat, să aştept până camionul înaintează prin ţară (orice ţară ar fi), să se îndepărteze de graniţă şi apoi să profit de o oprire a şoferului, poate la un autogrill, ca să o şterg. Am rămas ghemuit, liniştit, aşteptând să plece din nou camionul. Recapitulam în sinea mea acţiunile, ca să fiu rapid şi precis: să sar jos, să aterizez pe vîrful picioarelor, să mă rostogolesc, dacă era necesar, ca să atenuez lovitura, să caut o cale de scăpare, să alerg, să nu mă întorc, să alerg. Da.

În loc să plece din nou, la un moment dat, am simţit ceva ca un cutremur. M-am mişcat. O macara enormă agăţase containerul în care eram. M-am speriat groaznic. M-am gândit: Ce se întâmplă acum? Dacă ajungeam într-un concasor? Atunci mi-am spus că trebuia să cobor, imediat, şi am sărit jos.

Trei oameni lucrau în jurul macaralei. Am aterizat ca un sac plin cu cartofi (în ciuda exerciţiilor mentale de mai devreme), pentru că picioarele erau de lemn şi nu puteau amortiza săritura. Când am aterizat, am scos un urlet. Şi o fi din cauza urletului sau din cauza faptului că nu se aşteptau să vadă picând din cer un afgan, dar s-au speriat foarte tare bărbaţii aceia trei; şi un câine, chiar câinele care stătea acolo de pază a fugit. Am căzut pe asfalt, caraghios, dar am verificat imediat căile de ieşire. Nu puteam să mă las distras de durere. Am văzut că o parte a zidului de incintă, cel care separa curtea de stradă, era prăbuşit. Am alergat în direcţia aia, în patru labe, ca un animăluţ; nu reuşeam să stau în picioare. Credeam că o să mă urmărească, în schimb, unul dintre băieţii în salopetă a început să strige: Go, go. Şi mi-a arătat drumul naţional. Nimeni n-a încercat să mă oprească.

Primul indicator stradal pe care l-am întâlnit era unul albastru. Pe el scria: Veneţia.

Am mers mult, pe un drum cu puţin trafic. Dintr-odată, în depărtare, am văzut apărând două siluete care se mişcau repede. Când s-au apropiat, am înţeles că erau doi ciclişti. M-au văzut şi – cred că din cauza hainelor mele foarte murdare sau a părului cu o crustă de gudron sau a feţei mele – au încetinit şi s-au oprit. M-au întrebat dacă era totul în regulă, dacă aveam nevoie de ceva, un gest care mi-a făcut multă plăcere. Am vorbit în engleză, atât cât se putea, şi când primul a zis că era francez, eu am spus: Zidane. Apoi, când al doilea a spus că e brazilian, am spus: Ronaldinhno. Numai atât ştiam despre ţările lor şi voiam să ştie că îi apreciez. M-au întrebat de unde veneam. Am spus: Afganistan. Ei au spus: Taliban, taliban. Asta era ce ştiau ei despre ţara mea.

Unul din ei – brazilianul cred – mi-a dat douăzeci de euro. Mi-au arătat direcţia celui mai apropiat oraş, care era Mestre, i-am salutat cu mâna şi am reluat mersul şi am mers până când am găsit o staţie de autobuz. Erau două sau trei persoane care aşteptau, între ele un băiat foarte tânăr. M-am dus la el şi am spus: Train station?

Acum, eu nu ştiu cine era băiatul acela, poate era un înger, dar m-a ajutat într-adevăr mult. Mi-a spus vino cu mine, m-a pus să urc cu el în autobuz. Odată ajunşi la Veneţia, în piazzale Roma, mi-a cumpărat un sendviş, pentru că probabil aveam faţa unuia căruia îi era fome, m-a dus într-o biserică de unde a luat nişte haine noi pentru mine şi unde am putut să mă spăl, ca să nu le fie oamenilor silă de mine.

Poate e evident – ce să zic? – dar cât e de frumoasă Veneţia? Toată pe apă. M-am gândit: Măiculiţă, sunt în paradis. Poate toată Italia era aşa. Între timp îi spuneam acelui băiat Rome, Rome. Atunci el a înţeles că voiam să merg la Roma, m-a însoţit la gară şi mi-a cumpărat şi biletul. M-am gândit că poate era vreo rudă a bunicii din Grecia; atâta amabilitate, după mine, se transmite numai prin puterea exemplului.

Nu ştiam ce distanţă era între Veneţia şi Roma şi de cât timp era nevoie ca să ajung. Nu voiam să trec dincolo de Roma, altfel m-aş fi pierdut, deci eram îngrijorat, cum era şi cazul. La Roma ştiam cum să fac: aveam instrucţiunile în minte. Trebuia să ies din gara centrală şi, pe esplanadă, să caut autobuzul cu numărul 175. Acestea sunt informaţii pe care le ai şi în Grecia.

Pe locul din faţa mea stătea un domn masiv care a deschis imediat laptopul ca să lucreze. În fiecare gară în care ne opream, sau şi numai dacă trenul încetinea, mă aplecam în spatele computerului său şi întrebam please Rome, please Rome. Dar probabil că era o gravă problemă de comunicare între noi, pentru că atunci când spuneam please Rome, please Rome, el răspundea: No rum, no rum şi asta pentru că în loc de Rome, pronunţam rum.

La un moment dat, întrebând mereu please Rome, please Rome, domnul masiv a început să strige, enervat, chiar furibund: No rum. Nu. Ajunge. S-a ridicat şi a plecat. Mi-a fost teamă că o să cheme poliţia. În schimb, după câteva minute, s-a întors cu o cutie de Coca-Cola şi a scuturat-o în faţa mea. A spus: No rum. Coca-Cola. No rum. Drink. Drink.

Eu n-am înţeles bine ce se întâmplase, dar nu refuzi niciodată o Coca-Cola, aşa că am deschis cutia şi am băut-o şi m-am gândit că, într-adevăr, era foarte ciudat tipul acela, că mai întâi se enerva şi apoi îmi aducea o cutie de Coca-Cola cadou. Sau nu? Astfel, când am ajuns într-o altă gară – eu stăteam acolo sorbind din cutia mea de Coca-Cola – m-am aplecat candid şi am spus Please Rome, please Rome. Atunci el a înţeles. A spus. Roma. Nu rum. Roma.

A dat din cap că da.

Mi-a explicat prin gesturi că şi el mergea tot la Roma şi că în aceeaşi gară centrală – Termini i-a spus – ajungeam amândoi şi că puteam sta liniştit, pentru că era ultima oprire. Astfel, la Roma am coborât împreună. Pe peron domnul masiv mi-a strâns mâna şi a spus: Bye, bye. Eu am răspuns: Bye, bye. Şi ne-am despărţit.

Piaţa gării era foarte aglomerată: maşini, lume, autobuze. Am dat ocol tuturor plăcuţelor galbene ca să găsesc numărul 175. Ştiam că trebuie să cobor la capăt de linie.

Era întuneric când am ajuns la Ostiense. În jurul meu era o groază de lume, dintre cei cărora voi le spuneţi vagabonzi şi eu le spun amărâţi, dar niciun afgan. Apoi am văzut un şir lung de oameni, lângă un zid, şi acolo, acolo da, erau afgani. M-am aşezat la coadă cu ei. Mi-au explicat că aşteptau mâncare şi că cei care o împărţeau erau călugării unei mănăstiri şi că, dacă cereai, îţi dădeau şi pături ca să dormi şi cartoane ca să-ţi faci un culcuş.

Ţi-e foame? A întrebat un călugăr când mi-a venit rândul. Mi-am închipuit ce mă întreba şi am făcut semn din bărbie că da. Mi-au dat două sendvişuri şi două mere, iată.

Cum găseşti un loc în care să creşti, Enaiat? Cum îl deosebeşti de un altul?

Îl recunoşti pentru că nu vrei să mai pleci de acolo. Bineînţeles, nu pentru că e perfect. Nu există locuri perfecte. Dar există locuri unde, cel puţin, nimeni nu încearcă să-ţi facă rău.

Dacă nu te-ai fi oprit în Italia, dacă ai fi plecat din nou, unde te-ai fi dus?

N-aş şti să spun. La Paris poate.

Şi la Paris există un loc ca Ostiense?

Da, mi se pare că e un pod. Acum nu-mi amintesc care, dar ajungeai acolo cu un autobuz. Acum, din fericire, l-am uitat.

Aveam în buzunar două sute de euro, economiile din Grecia. Trebuia să decid repede ce să fac, pentru că, dacă trebuia să plătesc un bilet sau ceva de felul ăsta, nu puteam spera ca banii aceia să-mi crească în buzunar ca o plantă, nu? Acestea sunt momentele în care dai nume ciudate viitorului şi al meu – numele viitorului meu – era Payam.

Cum am spus deja, ştiam că Payam era în Italia, dar nu unde exact, aşa că, dat fiind că în Italia trăieşte o groază de lume, ei bine, dacă voiam să-l găsesc trebuia să mă agit. Astfel am început să-l caut, îi pomeneam numele peste tot şi, spunându-i numele mereu, într-o zi l-am întâlnit pe unul care mi-a zis că el avea un prieten care acum era în Anglia şi că parcă îi vorbise de un băiat cu numele acela, cu care fusese într-un centru de primire la Crotone, în Calabria. Desigur, putea şi să fie un alt Payam, dat fiind că numele nu au exclusivitate.

L-am sunat la Londra pe acest prieten care-şi găsise de lucru într-un bar.

Am un număr de celular, dacă vrei, a spus el.

Sigur, am răspuns eu. Ştii şi unde locuieşte?

La Torino.

Am scris numărul de celular pe o hârtiuţă şi l-am format fără măcar să ies din call center.

Alo?

Da. Alo. Aş vrea să vorbesc cu Payam.

Eu sunt. Cine e?

Enaiatollah Akbari. Din Nava.

Tăcere.

Alo? am spus.

Da, te aud.

Sunt Enaiatollah Akbari. Din Nava.

Am înţeles. Dar e imposibil.

Tu eşti, Payam?

Sunt Payam, da. Eşti într-adevăr Enaiatollah? De unde suni?

De la Roma.

Imposibil.

De ce e imposibil?

Cum de eşti în Italia?

De ce, tu cum de eşti în Italia?

Payam chiar nu credea că eram eu. Mi-a pus întrebări-capcană despre satul nostru şi despre rudele mele şi ale lui. Am răspuns la toate. La sfârşit a zis: Ce vrei să faci?

Nu ştiu.

Atunci, până una alta, vino la Torino, a spus.

Ne-am salutat şi m-am dus la gara Termini să iau trenul. Atunci, îmi amintesc, am învăţat primul cuvânt italian. M-a însoţit un afgan -care era aici de ceva vreme şi vorbea destul de bine limba- ca să cumpere biletul şi să nu greşesc trenul. El a urcat cu mine în vagon, a privit în jur, a ales o doamnă cu un aer amabil şi a vorbit cu ea. A spus: el trebuie să coboare la Torino. Vedeţi voi, scin e un cuvânt iranian care înseamnă piatră. Mi-a rămas întipărit şi am găsit capacitatea de a rosti scindere Torino, scindere Torino, astfel încât să nu mai stârnesc confuzie cum se întâmplase cu Rome.

În timpul călătoriei, doamna m-a întrebat dacă aveam numărul cuiva care să poată veni să mă ia de la gara Porta Nuova. I-am dat numărul lui Payam, ea l-a sunat ca să se pună de acord; i-a spus la ce oră vom ajunge şi unde. A decurs totul bine. La Torino, printre cărucioare, bagaje şi un grup de copii care se întorceau dintr-o excursie, Payam şi eu ne-am recunoscut cu greu: ultima dată când ne văzusem, eu aveam nouă ani (poate), acum cincisprezece (poate), el cu doi sau trei mai mulţi decât mine şi limba noastră avea un sunet străin cum nu ni se întâmplase niciodată în copilărie.

Payam a fost cel care m-a însoţit la Oficiul pentru minori străini, fără măcar să-mi dea răgazul să mă obişnuiesc cu formele caselor sau cu răcoarea aerului (era jumătatea lui septembrie). Mă întrebase imediat – încă simţeam căldura îmbrăţişării lui pe piept – care erau intenţiile mele, pentru că nu puteam să rămân nehotărât multă vreme; nehotărârea nu e sănătoasă pentru cine nu are permis de şedere. Am privit afară din cafeneaua unde intrasem să bem un capucino – ştiu un loc unde fac cel mai bun capucino din oraş, spusese – şi m-am gândit la cele două persoane, băiatul din Veneţia şi doamna din trenul spre Torino, care îmi plăcuseră foarte mult, amândoi, într-atât încât să-mi doresc să locuiesc în aceeaşi ţară în care locuiau şi ei. Dacă toţi italienii sunt aşa, m-am gândit, poate că aici este un loc în care aş putea să rămân. Eram obosit, ca să fiu sincer. Obosit să fiu mereu pe drum. Aşa că i-am spus lui Payam: Vreau să rămân în Italia. Şi el a spus: Bine. A zâmbit, a plătit capucino salutându-l pe cel de la bar, pe care, după cum se părea, îl cunoştea, şi ne-am dus pe jos la Oficiul pentru minori străini.

Soarele apunea şi era un vânt puternic care mătura strada. Când am ajuns, era târziu şi Oficiul tocmai se închidea. Payam a vorbit în locul meu şi când doamna i-a explicat că nu aveau loc pentru mine nicăieri, în niciun centru sau altceva, şi că o săptămână ar fi trebuit să mă descurc singur, i-a cerut doamnei să aştepte o clipă, s-a întors şi mi-a repetat toate cuvintele. Eu am ridicat din umeri. Am mulţumit şi am ieşit.

Şi el trăia într-un centru. Nu putea să mă găzduiască.

Pot să dorm într-un parc, am spus.

Nu vreau să dormi într-un parc, Enaiat. Am un prieten care locuieşte în afara oraşului Torino, o să-i cer să te găzduiască. Astfel, Payam l-a sunat pe prietenul acesta al lui care a acceptat imediat. Ne-am dus împreună la autogară şi Payam mi-a spus că nu trebuia să cobor până când n-o să văd pe cineva urcând în autobuz şi spunându-mi să-l urmez. Aşa am făcut. După o oră de drum, într-o staţie, a apărut în uşă capul unui băiat afgan, mi-a făcut semn cu mâna că ajunsesem.

Am mers la el acasă, da, dar după trei zile – nu ştiu bine ce se întîmplase – a reieşit că-i părea rău, că era trist etc., dar că nu putea să mă mai găzduiască. A spus că eram clandestin, chiar dacă fusesem la Oficiul pentru minori din

proprie voinţă, şi că dacă poliţia mă găsea la el acasă, risca să-şi piardă documentele.

Cum era firesc, i-am spus să stea liniştit, că nu voiam să-i fac probleme. Am dormit în parcuri atât de multă vreme, am spus, că vreo câteva nopţi în plus sigur n-o să-mi dăuneze.

Dar când a aflat Payam, a spus din nou: Nu, nu vreau să dormi în parc. Lasă-mă să sun pe altcineva. Această persoană era o femeie italiană care lucra la Serviciile sociale de la Primărie, Danila, şi care, la fel ca noi, cred că a încercat să vorbească la Oficiul pentru minori străini, dar, după cum se pare, într-adevăr, nu era nici măcar o debara pentru mături unde aş fi putut să stau, aşa că ea – Danila – i-a spus lui Payam: Adu-l la mine.

Când ne-am întâlnit, Payam a spus: Te găzduieşte o familie.

O familie? am spus eu. Ce înseamnă o familie?

Un tată, o mamă şi copii, iată ce înseamnă.

Nu vreau să merg la o familie.

De ce?

Nu ştiu cum să mă comport. Nu mă duc.

De ce? Cum ar trebui să te comporţi? Trebuie doar să fii politicos.

O să-i deranjez în mod sigur.

Nu. Te asigur. Îi cunosc bine.

Payam a insistat până a rămas fără glas, cum ar face oricine cu o persoană la care ţine sau faţă de care se simte responsabil. Nici nu voia să audă să mă lase singur, noaptea, să mă ştie dormind pe vreo bancă. Astfel, până la urmă, am cedat. Mai mult pentru el, decât pentru mine.

Familia locuia în afara oraşului Torino, într-o casă izolată, peste dealuri. După ce am coborât din maşină – Danila venise să ne ia din staţia de autobuz – am fost înconjurat de trei câini, care, dintre toate animalele, cred că e preferatul meu, şi m-am gândit: În cazul acesta, cred că o să ne înţelegem.

Marco era tatăl şi, chiar dacă e un tată, pot să-i spun pe nume, nu cum a fost cu tatăl meu căruia i-am spus mereu tată. Danila era mama şi atât ei, cât şi copiilor, Matteo şi Francesco, mi-e uşor să le spun pe nume. Nu sunt nume care să-mi facă rău, dimpotrivă.

Imediat cum am intrat în casă, mi-au dat nişte papuci mari, în formă de iepure, cu urechi şi nas şi tot – poate au făcut-o ca să glumească – şi după ce ne-am spălat pe mîini, am mâncat la masă, cu furculiţe şi cuţite şi pahare şi şerveţele etc, şi mie mi-era atât de teamă că fac impresie proastă, încât repetam fiecare gest de-al lor, fără să ratez niciunul. Îmi amintesc că era şi o bunică la cină în seara aceea. Stătea dreaptă, cu încheietura mâinii sprijinită de masă, şi atunci eu făceam la fel, îmi îndreptam spatele şi sprijineam încheietura mâinii de masă şi, dat fiind că ea se ştergea la gură după fiecare înghiţitură, mă ştergeam şi eu la gură după fiecare înghiţitură. Îmi amintesc că Danila preparase o gustare, şi două feluri de mâncare. Îmi amintesc că m-am gândit: Măiculiţă, cât mănâncă ăştia.

După cină mi-au arătat o cameră; era un pat în cameră, numai unul, şi era numai pentru mine. Danila a urcat şi mi-a adus o pijama, a spus: Uite. Dar eu nu ştiam ce era o pijama. Eu eram obişnuit să dorm cu hainele de pe mine. Mi-am scos încălţările şi le-am pus sub pat. Când Danila mi-a dat hainele acelea, care erau o pijama, le-am pus şi pe acelea sub pat. Marco mi-a adus un prosop şi un halat. Matteo voia să-mi pună nişte muzică, voia să ascult discurile lui preferate. Francesco se îmbrăcase ca un indian – indian american – şi mă chema să-mi arate jucăriile lui. Toţi încercau să spună ceva. Dar eu nu înţelegeam nimic.

Dimineaţa, când m-am trezit, acasă era numai Francesco, care era mai mic decât mine. Am aflat apoi că era îngrijorat de prezenţa mea, se întreba: Dar ăsta ce-o să facă? Mie, în schimb, dimineaţa, mi-a fost frică să ies din cameră, şi am coborât (era la mansardă camera) numai când Francesco m-a strigat din josul scării şi a spus că, dacă voiam, era un mic dejun pregătit. Şi

era adevărat. În bucătărie, pe masă, erau biscuiţi, budincă şi suc proaspăt de portocale. Spectaculoasă. Spectaculoasă ziua aceea. Spectaculoase zilele următoare. Aş fi rămas acolo pentru totdeauna. Pentru că atunci când eşti găzduit de cineva care te tratează bine – dar cu naturaleţe, fără să fie invaziv – se întâmplă că vrei să fii găzduit şi mai mult. Sau nu?

Singura problemă era limba, dar când am înţeles că Danilei şi lui Marco le făcea plăcere să-mi asculte povestea, iată că am început să vorbesc şi să vorbesc şi să vorbesc, în engleză şi în afgană, cu gura şi cu mâinile, cu ochii şi cu obiectele. Înţeleg sau nu înţeleg? mă întrebam. Răbdare, era răspunsul. Eu vorbeam.

Până în ziua în care s-a eliberat un loc la centru.

M-am dus pe jos la centru.

Vei găsi acolo o doamnă iraniană care va traduce pentru tine, mi-au spus.

Bine. Mulţumesc.

E un loc în care poţi sta liniştit, au spus.

Bine. Mulţumesc.

Vrei să ştii şi altceva?

Să studiez. Muncă.

Deocamdată mergi acolo, pe urmă mai vedem.

Bine. Mulţumesc.

Dar nu era nici o doamnă iraniană. Îmi spuseseră că voi sta liniştit şi eu, da, puteam şi să stau liniştit. Însă era locul în care nu puteai să fii liniştit deloc. Tot felul de ţipete şi certuri. Şi apoi, da, părea mai degrabă o închisoare decât un centru. Cum am ajuns, mi-au sechestrat cureaua şi portofelul cu puţinii bani pe care-i aveam. Uşile erau închise din exterior, sigilate. Nu puteai ieşi (şi închipuie-ţi cât eram de obişnuit să fiu liber după toţi anii

aceia pe drum). Pentru numele lui Dumnezeu, apreciam totul: era totuşi un loc curat şi cald, şi pentru cină erau paste şi aşa mai departe, dar voiam să muncesc sau să învăţ – mai bine să învăţ – şi în schimb au trecut două luni pe sub mine, ca un curent de apă pe sub o lespede transparentă, şi două luni am stat fără să fac nimic, fără să vorbesc, dat fiind că încă nu cunoşteam limba, chiar dacă încercam să o învăţ din cărţile pe care mi le dăduseră Marco şi Danila. Îmi petreceam timpul numai uitându-mă la televizor, în linişte, dormind şi mâncând. În linişte.

Să nu fac nimic nu intra în planurile mele şi nu puteam să primesc vizite, nici măcar de la familia care mă găzduise. În realitate, după două luni, Danila şi Marco s-au preocupat şi au făcut astfel încât un educator – Sergio – care nu era numai un educator, ci şi un prieten de-al lor, să aibă permisiunea, sâmbăta după-amiaza, să mă ducă să-mi petrec timpul liber (care-mi prisosea) cu băieţii dintr-o asociaţie care se cheamă Asai.

Sergio a venit să mă ia şi acea primă sâmbătă a fost o zi minunată. Când am ajuns, la Asai era şi Payam, care m-a luat de mână şi m-a dus la toţi, prezentându-mă. Era şi Danila. Astfel am putut să vorbesc cu ea şi să-i spun că îi mulţumesc mult, dar în locul acela nu mă simţeam bine, din motivele cutare, că nu venisem până aici ca să mănânc, să dorm şi să mă uit la televizor. Voiam să învăţ şi să muncesc. Moment în care Danila a făcut faţa cuiva care se gândeşte la un lucru important, dar atunci, chiar dacă părea că are să-mi mai spună ceva, n-a spus nimic. Săptămâna următoare, în schimb, când m-am întors la Asai, s-a apropiat, m-a luat deoparte şi cu voce joasă, ca şi cum cuvintele ar fi fost grele, m-a întrebat dacă mi-ar fi plăcut să merg să stau la ei, fiindcă spaţiu era, aşa cum văzusem, şi că dacă îmi făcea plăcere, puteau să-mi dea mie spaţiul acela. Am răspuns că nu numai că mi-ar fi plăcut, dar că, ei bine, era un lucru extraordinar.

Astfel au înaintat cererea. La cîteva zile după aceea, timpul necesar rezolvării dosarului, au venit să mă ia din centru. Mi-au explicat să e vorba de o încredinţare. Mi-au explicat ce însemna, că aveam o casă şi o familie, adică: trei câini, o cameră, şi un dulap unde să-mi pun hainele.

Că ne vom iubi, ei bine, asta am înţeles singur.

Aşa a început. A doua mea viaţă, vreau să spun. Sau, cel puţin, acela a fost primul pas. Pentru că, odată primit în casa lui Marco şi a Danilei, iată, în casa lor trebuia să încerc să rămân, şi asta însemna să nu fiu expulzat din Italia şi asta însemna să obţin permisul de şedere ca refugiat politic.

Prima problemă a fost limba. Eu vorbeam foarte puţină italiană. Toţi ne-am concentrat să o învăţ mai bine. Abia citeam caracterele latine şi îl confundam mereu pe zero cu litera O. Şi pronunţia era dificilă.

Poate e mai bine să mergi să faci nişte cursuri, a spus Danila.

Şcoală? Am întrebat eu.

Şcoală, a spus ea.

Am ridicat degetul mare ca să arăt că eram bucuros, mi-am amintit de şcoala din Quetta, cea unde mă duceam să-i aud pe copii jucându-se. Luat de val, m-am înscris la trei cursuri, pentru că mi-era teamă că nu era de ajuns. Astfel, ieşeam cu Danila dimineaţa, când ea se ducea la serviciu, la ora opt, apoi mă plimbam până pe la nouă şi jumătate. Mă duceam la primul curs la CTP Parini. CTP înseamnă Centrul Teritorial Permanent, aflat la Torino, da, dar poate şi în alte oraşe, cel puţin aşa cred. Apoi ieşeam, mă duceam la altă şcoală, la al doilea curs, ieşeam iar, mă duceam la Asai, la cursurile de italiană ţinute după-amiaza şi, în acel moment, fericit şi epuizat, mă întorceam acasă. Aşa au trecut şase luni. Între timp, prietenul meu Payam continua să facă pe interpretul pentru mine când nu puteam să mă descurc singur, acasă, de exemplu, când cineva trebuia să-mi spună ceva şi eu nu înţelegeam, îl sunau şi el traducea. S-a întâmplat ca Danila să-l sune să-l întrebe ce voiam la cină, chiar dacă asta nu era o problemă pentru mine: era de ajuns să fie ceva care să te sature.

În iunie am dat examen ca să intru la liceu (chiar dacă profesorii de la CTP nu voiau, spuneau că era devreme, dar asta e din cauza acelei probleme cu timpul, care nu e la fel peste tot în lume).

În septembrie m-am înscris la liceu, un liceu pentru Operatori de servicii sociale, şi am făcut imediat o figură proastă. Adică bănuiesc că am făcut-o,

pentru că uneori nu-mi dau seama când se întâmplă ceva caraghios sau ciudat şi pentru că, dacă mi-aş da seama, aş evita să las să se întâmple şi să mă simt luat peste picior etc. Se întâmplă că profesoara de igienă mă cheamă la tablă şi îmi spune să fac nişte chestii, nu-mi amintesc, ceva care avea de-a face cu chimia, nişte calcule, dar în locul numerelor erau litere sau nu ştiu. Am spus că nu înţelegeam nimic. Ea mi-a explicat, dar eu am spus iar că nu înţelesesem, nici măcar explicaţia ei.

Atunci ea m-a întrebat: Dar ce şcoală ai făcut?

Eu am spus că nu mă dusesem la şcoală.

Ea a spus: Cum?

Eu am spus că făcusem şase luni de şcoală italiană şi apoi dădusem examenul de clasa a opta ca elev particular şi atâta tot.

Ea a spus: Dar înainte?

Eu am spus că înainte nu făcusem nimic, că da, mă dusesem la şcoală în Afganistam, în sătucul meu, cu învăţătorul meu care nu mai trăia şi doar atât.

Ea s-a agitat toată. S-a dus la directoare să se plângă şi, pentru o clipă, mi-a fost teamă că o să fiu alungat din şcoală, ceea ce pentru mine ar fi fost o nenorocire, din moment ce şcoala era singurul lucru care mă interesa. Din fericire, a intervenit altă profesoară care a spus să avem răbdare, că vom înainta pas cu pas, că igiena şi psihologia puteau şi să aştepte şi că vom acorda prioritate celorlalte materii. Astfel, dat fiind că în şcoala mea era un băiat cu o uşoară dizabilitate, iar el avea un sprijin, în timp ce eu nu, cîteva luni am profitat de ocazie şi în orele de igienă şi psihologie am ieşit din clasă şi am studiat împreună cu el.

Limba, Enaiat. În timp ce vorbeşti şi povesteşti mă gândesc că nu foloseşti limba pe care ai învăţat-o de la mama ta. Acum, la seral, înveţi istoria, ştiinţele, matematica, geografia, şi înveţi acele materii într-o limbă care nu e cea pe care ai învăţat-o de la mama ta. Numele mâncărurilor nu sunt în

limba pe care ai învăţat-o de la mama ta. Glumeşti cu prietenii într-o limbă pe care nu ai învăţat-o de la mama ta. Vei deveni un bărbat într-o limbă pe care nu ai învăţat-o de la mama ta. Ţi-ai cumpărat prima maşină într-o limbă pe care nu ai învăţat-o de la mama ta. Când eşti obosit, te odihneşti într-o limbă pe care nu ai învăţat-o de la mama ta. Când râzi, râzi într-o limbă pe care nu ai învăţat-o de la mama ta. Când visezi, nu ştiu în ce limbă visezi. Dar ştiu, Enaiat, că vei iubi într-o limbă pe care nu ai învăţat-o de la mama ta.

Îmi amintesc că în primul an nu m-am înţeles cu colegii, pentru că mie îmi plăcea mult să merg la şcoală. Pentru mine era un privilegiu. Învăţam foarte mult şi, dacă luam o notă proastă, mă duceam imediat la profesor să-i spun că vreau să recuperez şi pe ceilalţi îi enerva groaznic acest lucru, şi chiar şi cei mai mici decât mine spuneau că eram un tocilar.

Apoi a fost mai bine. Mi-am făcut prieteni. Am învăţat multe lucruri care m-au obligat să văd viaţa cu alţi ochi, ca atunci când îţi pui o pereche de ochelari de soare cu lentile colorate. Când învăţam igienă eram uimit de ce-mi spuneau, pentru că făceam comparaţie cu trecutul meu, cu condiţiile în care trăisem, cu mâncarea pe care o mâncasem etc.: m-am întrebat cum de era posibil să mai fiu întreg.

Era la sfârşitul clasei a zecea când am primit o scrisoare, acasă, care spunea că trebuia să mă prezint la Roma ca să mă întâlnesc cu comisia care ar fi stabilit dacă puteam să primesc permisul de şedere ca refugiat politic. O aşteptam. O aşteptam pentru că la CTP Parini cunoscusem un băiat afgan care venise în Italia cu puţin înaintea mea şi care avea o poveste foarte asemănătoare cu a mea. Astfel, tot ce i se întîmpla lui, ei bine, după puţină vreme mi se întâmpla şi mie, ca de exemplu să fie chemat pentru acte şi chestii de genul acesta. El primise scrisoarea cu câteva luni înainte, se dusese la Roma, se întâlnise cu comisia şi răspunsul fusese: nici vorbă de refugiu politic. Îmi amintesc disperarea lui când se întorsese şi îmi spusese. Nu-mi venea să cred. De ce nu i-l dăduseră? Dacă nu i-l dăduseră lui, nu mi-l vor da nici mie. Îmi amintesc că-şi lua capul în mâini prietenul acesta al meu, plângând, dar fără lacrimi, plângând din voce şi din umeri şi spunea: Acum unde pot să mă duc?

Într-o zi am plecat cu trenul, cu Marco şi Danila, şi am făcut invers drumul pe care-l făcusem ca să ajung de la Roma la Torino. Ne-am prezentat punctuali într-o clădire, într-o zonă pe care acum nu mi-o amintesc, am aşteptat puţintel, apoi au strigat numele meu care a răsunat pe tot coridorul. Marco şi Danila au rămas acolo. Eu am intrat.

Ia loc, mi-au spus.

M-am aşezat.

Acela este interpretul tău, au spus, arătând un băiat lângă uşă.

Am spus că aş vrea să mă descurc fără el. Mulţumesc.

Vorbeşti bine italiană deci, au spus.

Am răspuns că da, o vorbeam destul de bine. Dar nu era doar atât. Dacă vorbeşti direct cu oamenii, transmiţi o emoţie mai intensă, deşi cuvintele sunt mai nesigure şi ritmul e diferit; în orice caz, mesajul care este receptat seamănă mai mult cu ce ai în minte, în comparaţie cu cel pe care ar putea să-l repete un interpret – sau nu e aşa? – pentru că din gura interpretului nu ies emoţii, ies cuvinte, iar cuvintele sunt numai o coajă. Am vorbit patruzeci şi cinci de minute. Am povestit totul, fiecare lucru. Am povestit despre Nava, despre tatăl meu şi mama mea, despre călătorie, despre şederea mea acolo, la Torino, în casa lui Marco şi a Danilei, şi despre coşmarurile care-mi agitau nopţile, aproape cum făcuse vântul cu marea între Turcia şi Grecia, şi că în acele coşmaruri fugeam şi, fugind, cădeam din pat, adesea, sau mă ridicam, smulgeam pătura şi mi-o înfăşuram în jurul umerilor, coboram treptele, deschideam poarta curţii şi mă duceam să dorm în maşină, şi făceam toate astea fără să-mi dau seama, sau împătuream hainele într-o parte, ordonate, şi mă întindeam în baie, într-un colţişor. Am povestit că întotdeauna căutam colţişoarele ca să dorm. Eram – cum se spune? – un somnambul. Am povestit toate astea şi, la un moment dat, comisarul mi-a spus că nu înţelegea de ce trebuia să fiu refugiat politic dat fiind că, în fond, în Afganistan nu era o situaţie atât de periculoasă pentru afgani; că aş fi putut rămâne foarte bine acasă la mine.

Atunci am scos ziarul. Era un cotidian de cîteva zile. Am arătat un articol.

Titlul era: Afganistan, copil-taliban taie gâtul unui spion.

Jurnalistul povestea despre un băiat fără nume care fusese filmat în timp ce tăia gâtul unui prizonier, urlând Allah Akbar. Secvenţa fusese transmisă de propaganda talibană în zona de graniţă cu Pakistanul. În film se vedea prizonierul, un bărbat afgan, recunoscându-şi vina în faţa unui mic grup de militanţi, printre care erau mulţi adolescenţi. Apoi cuvântul îi revenea călăului, un băieţel, într-adevăr, foarte mic, cu o haină de camuflaj pe el, cu câteva măsuri mai mari. Este un spion american, spunea băieţelul spre telecameră, ţinând un cuţit mare în mână. Oameni ca acesta merită să moară. În acel moment un taliban ridica barba condamnatului în timp ce toţi urlau Allah Akbar, Allah Akbar, Dumnezeu e mare, şi băieţelul înfigea lama şi îi tăia gâtul bărbatului.

Am indicat articolul. Am spus: Aş fi putut fi eu băieţelul acela.

Mi-au spus după câteva zile, ei bine, că-mi dăduseră permisul de şedere.

Când eram în clasa a XI-a m-am gândit că venise momentul să încerc să iau legătura cu mama mea. Aş fi putut că o caut şi înainte, dar numai după ce obţinusem permisul de şedere, numai după ce îmi recăpătasem cu greu seninătatea necesară, am început să mă gândesc din nou la ea, la fratele meu şi la sora mea. Pentru multă vreme îi uitasem. Asta nu din răutate sau ceva semănător, ci pentru că înainte să te ocupi de ceilalţi, trebuie să găseşti modalitatea prin care să faci pace cu tine însuţi. Cum faci să dăruieşti iubire dacă nu-ţi iubeşti propria viaţă? Când am înţeles că în Italia mă simţeam într-adevăr bine, l-am sunat pe unul dintre prietenii mei afgani din Qom, al cărui tată era în Pakistan, la Quetta, şi am întrebat dacă era posibil, după el, ca tatăl lui să încerce să ia legătura cu familia mea, în Afganistan.

Am spus: Dacă tatăl tău ar reuşi să-i găsească pe mama mea, pe fratele meu şi pe sora mea, aş putea să-l plătesc pentru deranj şi să-i dau suficienţi bani ca să-i ducă pe toţi cu el la Quetta. I-am explicat şi cum să ajungă la ei, unde locuiau şi aşa mai departe. El, prietenul meu din Iran, a spus: Pentru mine e complicat să explic toate lucrurile astea. Îţi dau numărul de telefon al unchiului meu şi al tatălui meu. Îi suni în Pakistan şi le explici tu. Bine?

Atunci l-am sunat pe tatăl lui şi el a fost foarte drăguţ. A spus să nu mă gândesc la bani. Că dacă ei erau în Afganistan, în valea aceea mică, şi nu ştiau dacă sunt viu sau mort, aşa cum eu nu ştiam dacă ei erau vii sau morţi, ei bine, pentru el era o datorie să se ducă să-i caute.

I-am răspuns că i-aş fi plătit oricum drumul şi cheltuielile, chiar dacă pentru el era o datorie, pentru că simţul datoriei e un lucru bun, dar şi banii sunt importanţi. Şi apoi era o călătorie periculoasă cea pe care avea să o facă. Într-o zonă de război.

A trecut ceva timp. Aproape că-mi pierdusem speranţa. Apoi, într-o seară, am primit un telefon. Tatăl prietenului meu m-a salutat cu o voce răguşită: părea foarte aproape. Mi-a povestit că fusese dificil să-i găsească, pentru că plecaseră din Nava şi se mutaseră într-un sat pe partea cealaltă a văii, dar că până la urmă reuşise şi că, atunci când îi explicase mamei mele că eu fusesem cel care cerusem ca ei să se mute la Quetta, ei nu-i venise să creadă şi nu voia să plece. Făcuse eforturi să o convingă.

Apoi a spus: Aşteaptă. Voia să-mi dea pe cineva la telefon. Şi mi s-au umplut ochii de lacrimi, pentru că înţelesesem deja cine era acel cineva.

Am spus: Mama.

De la celălalt capăt nu a venit niciun răspuns:

Am repetat: Mama.

Şi în receptor s-a auzit numai o răsuflare, dar uşoară, şi umedă, şi sărată. Atunci am înţeles că şi ea plângea. Vorbeam pentru prima dată după opt ani de zile, opt, şi sarea aceea şi suspinele acelea erau tot ceea ce un fiu şi o mamă îşi pot spune după atâta timp. Am rămas aşa, în tăcere, până când legătura s-a întrerupt.

În acel moment am ştiut că era încă în viaţă şi poate, atunci, mi-am dat seama pentru prima dată că şi eu eram în viaţă.

Nu ştiu bine cum. Dar şi eu eram în viaţă.

Enaiatollah a terminat de spus povestea lui la puţin timp după ce a împlinit douăzeci şi unu de ani (poate). Data zilei lui de naştere a fost stabilită de chestură: 1 septembrie. Tocmai a descoperit că în mare sunt într-adevăr crocodili.

Table of Contents

Cover Page
In mare sunt crocodili
AFGANISTAN
PAKISTAN
IRAN
TURCIA
GRECIA
ITALIA